LADA PLAADE

Yã́ pɔ́ kú lɑ́ɛ bee guuɔ

Lɑ́ɛ bee Davidi nɛ́ Salomɔɔ kpalablea yã́ bɔɔlɛkɛ̀wɛ̃ɛ (1-9). Bee gbɛa aà bui pɔ́ aa gɔ̃̀ Yudaɔ kía ũɔ e à gɛ̀ pɛ̀ò Nɛbukanɛza Yelusalɛũ siawa ń taańnɔ Babilonio (10-36).

Lɑ́ɛ bee dɔ̀ɔ gbɛzã mɛ̀n plaɔ yã́ gɛ̃̀ à Ɛzala lá ń Nɛɛmii láo kṹ̀ɛ. Bee lɛ́ owɛ̃ɛ wà Isailiɔ yãziɔ kyokɛ aɛ we, asa wekĩ̀i Pɛɛsiɔ kí Kilusi Yudaɔ gbà zɛ́ aa ɛa gɛ́ Lua kpɛ́ dɔi Yelusalɛũ.

Salomɔɔ ɔ̃nɔ gbɛaa
(1Kia 3.1-15, 10.26-29)

1 Davidi nɛ́ Salomɔɔ kpala zĩ́napɛ̀lɛ gíũgiũ,
asa Dii aà Lua kuaànɔɛ, ɔ̃ à aà zɔ̃ɔkɛ kã̀fĩ
maamaa. 2 Salomɔɔ yãdĩ̀lɛ Isailiɔnɛ píi, gbɛ̃ɔn
ɔ̀aasɔsɔɔɔ dɔaanaɔ ń gbɛ̃ɔn basɔobasɔɔɔ dɔaanaɔ
ń yã́kpalɛkɛnaɔ ń kíaɔ píi ń Isailiɔ uabeleɔ píi, 3 ɔ̃
à gɛ̀ńnɔ gulɛsĩ̀ pɔ́ wa bò Gabaɔ̃ɔ, asa kpaaũkpɛ pɔ́
Dii zɔ̀blena Mɔizi kɛ̀ guwaiwaiu kú weɛ. 4 Davidi
tò wà Dii kpagolo sɛ̀ yãa Kiliayaaliũ,* wà gɛ̀ò gu
pɔ́ a kɛ̀kɛɛ̀u Yelusalɛũ, asa we à zwã̀akpɛ dɔ̀uɛ̀.
5 Mɔgotɛ̃ sa'okĩ̀i pɔ́ Uli nɛ́ Bezalɛli, Hulu tɔũna pĩ̀†
sɔ̃ a ku Gabaɔ̃ɔ Dii zwã̀akpɛ kpɛɛlɛ, ɔ̃ Salomɔɔ ń gbɛ̃́
pɔ́ kãaaapiɔ yãgbɛ̀awà we. 6 Salomɔɔ sɔ̃̀ kpaaũkpɛ
sa'okĩ̀ipizi Dii aɛ, ɔ̃ à sa pɔ́ wĩ̀ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ
òwà ń pɔ́ mɛ̀n ɔ̀aa sɔɔɔ. 7 Ɔ̃ Lua bɔ̀ mɔ̀wà gwãasĩ̀na

---

* **1:4** 2Sam 6.1-17 † **1:5** Bɔa 38.1-7

à mɛ̀: Pɔ́ pɔ́ ń yei gbɛaa. 8 Salomɔɔ wè Luawa à
mɛ̀: N gbɛ̃kɛkɛ̀ ma mae Davidiɛ maamaaɛ, ɔ̃ n ma
kpa kpalau aà gɛ̃ɛ ũ. 9 Dii Lua, lɛ́ pɔ́ ń gbɛ̃̀ ma mae
Davidiɛ kɛ sa, asa n ma dilɛ gbɛ̃́ pɔ́ aa dasi lán
dṹnia bùsu'ũfãawaɔ kía ũ.‡ 10 Ma gba ɔ̃nɔ ń dɔ̃ao
sa, kɛ́ mà e dɔaaò gbɛ̃́piɔnɛ. Tó mȁa no kpelewa
máli yã́gɔ̃gɔ̃ n gbɛ̃́ dasipiɔnɛi?
11 Ɔ Lua òɛ̀: Lá yã́ bee mɛ́ kú n sɔ̃u, mɛ́ ni ɔda ge
àizɛɛ ge gawi ge n ibɛɛɔ gaa ge wɛ̃ni gbȁa gbɛaao,
sema ɔ̃nɔ ń dɔ̃ao, kɛ́ ǹ e yã́gɔ̃gɔ̃ ma gbɛ̃́ pɔ́ ma n dilɛ
ń kía ũɛ beeɔnɛ, 12 má n gba ɔ̃nɔ ń dɔ̃apio, mí ɛa mà
n gba ɔda ń àizɛɛo ń gawio lɔ. Kí pɔ́ kú n ãae ge kí pɔ́
aɔ ku n gbɛae a kanwao. 13 Ɔ Salomɔɔ bɔ̀ kpaaũkpɛ
pɔ́ kú gulɛsi̋pia kı̋i Gabaɔ̃ɔ, à tà Yelusalɛũ, ɔ̃ àlɛ kible
Isailiɔwa.
14 Salomɔɔ zi̋kasɔ̃goɔ ń sɔ̃́ɔ kȁaa, aà sɔ̃́gopiɔ kà
ɔ̀aa sopla (1.400), aà sɔ̃́ɔ sɔ̃ ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ kuɛpla
(12.000). Wi̋ aà sɔ̃́piɔ gwa aà sɔ̃́go wɛ̃́lɛɔ guu ń aà
bɛ Yelusalɛũoɛ. 15 Kí tò ã́nusu ń vuao di Yelusalɛũ
lán gbɛwa, mɛ́ sɛdɛ lí pɔ́ wà kpɛdɔ̀ò dasi lán bɛ̀lɛ
líwa sɛ̃u. 16 Salomɔɔ sɔ̃́piɔ bɔ̀ Egipi§ ń Silisi bùsuoɛ.
Kí laatanaɔ mɛ́ lùlu Silisi. 17 Aai̋ sɔ̃́goɔ lúlu Egipi
ã́nusu kiloo soplaplaɛ, sɔ̃́ɔ sɔ̃ kiloo plapla taawa, ɔ̃
aai̋ ɛa sɔ̃́piɔ yía Itiɔ ń Siliɔ kíaɔwa lɔ. 18 Ɔ Salomɔɔ
di̋lɛ wà kpɛdɔ Diiɛ ń azi̋a bɛo.

2

Salomɔɔ Dii kpɛ́ sɔukɛa (1Kia 5.15-32)

‡ **1:9** Daa 13.16, 28.14 § **1:16** Iko 17.16

1 Salomɔɔ gbɛ̃́ɔ dà gbɛ'ãzĩu gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ
basiiɔ̃ (80.000), a sɛ̀sɛnaɔ sɔ̃ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ
bàaɔ̃kwi (70.000) ń ń dɔaanaɔ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ
àaɔ̃ ń ɔ̀aa àaɔ̃o (3.600).
2 Ɔ à gbɛ̃́ɔ zĩ̀ Tii kí Hilaũwa à mɛ̀: Sɛdɛ
líɔ kpã́sãmɛɛ lá ń kpȁsã ma mae Davidiɛ ɔ̃ à
bɛkpàȍwa. 3 Málɛ kpɛdɔ Dii ma Luaɛ. Aà pɔ́ɛ, we
waɔ tulaletikauɛ̀ tɛ́a, wiɔ pɛ̃ɛ kálɛɛ̀, wiɔ sa pɔ́ wĩ̀ a pɔ́
kátɛu à tɛ́kũ owà kɔɔ ń oosio ń kã́mabogɔɔzĩo ń mɔ
dafu gɔɔɔ ń Dii wá Lua dikpɛɔ. Ɔ Luapi dĩ̀lɛ Isailiɔnɛ
aaɔ kɛ màa gɔɔpii. 4 Kpɛ́ pɔ́ málɛ dɔɛ̀pi zɔ̃ɔ, asa wá
Lua zɔ̃ɔ dɛ diiɔla píi. 5 Ñ beeo démɛ kpɛdɔaɛ̀ gbãa
vĩ̀i? Asa musu a fɔ̃ aà sio, baa musumusu. Dén ma
ũ mà kpɛdɔɛ̀i, mɛ́ i kɛ àɔ dɛ aà gbagbakĩ̀i ũ bàasio.
6 Bee yã́i gɔ̃ide kpã́sãmɛɛ aà zĩ̀kɛ ń vuao ń ã́nusuo
ń mɔgotɛ̃o ń mɔsio ń wɔ̃ɔtɛ̃nao ń bà gàaluladeo ń
babuunao ń wɛ̃̀sãkɛ̃a pɔ́ɔwao, i zĩ̀kɛ Yelusalɛũ ń
Yuda bùsuo ń gɔ̃ide pɔ́ ma mae Davidi dĩ̀lɛmɛɛɔ. 7 Ñ
n Libã bùsu sɛdɛ líɔ kpã́sãmɛɛ ń pɛ̃liɔ ń lí bɛɛɛde
pãleɔ, asa má dɔ̃ kɛ́ n bùsu zĩ̀kɛnaɔ lizɔ̃ dɔ̃. Ma
zĩ̀kɛnaɔ lí zĩ̀kɛ ń n zĩ̀kɛnaɔ, 8 aai lí kɛkɛmɛɛ dasidasi,
asa kpɛ́ pɔ́ málɛ dɔpi, sema àɔ zɔ̃ɔ mɛ́ àɔ muaa ń
kpɛ́eoo. 9 Má mase kpa n zĩ̀kɛna pɔ́ lɛ́ lizɔ̃piɔwa
koko ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa do (200.000) ń naao koko
ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa do (200.000) ń vɛ̃ɛo sela ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ
bao (20.000) ń nísio koko ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ bao (20.000).
10 Ɔ Tii kí Hilaũ lá kpȁsã Salomɔɔɛ à mɛ̀: Kɛ́ Dii
ye a gbɛ̃́ɔzi yã́i, ɔ̃ à n kpa ń kía ũ. 11 Â ɛ̀a ȍ lɔ: Wà
Dii Isailiɔ Lua pɔ́ musu ń zĩ́lɛo kɛ̀ sáaukpa! Asa à kí
Davidi gbà nɛ́ ɔ̃nɔna pɔ́ dɔ̃a ń wɛzɛ̃o vĩ̀, ɔ̃ àlɛ kpɛdɔɛ̀ ń
azĩ̀a bɛo. 12 Málɛ gɔ̃ide pɔ́ zĩ̀ dɔ̃ gbaɛnɛ, aà tɔ́n Hulaũ
Abi. 13 Aà daá Dã buiɛ, mɛ́ aà maeá Tii gbɛ̃́ɛ. A

vua ń ánusuo ń mɔgotɛ̃o ń mɔsio ń gbɛo ń líoń bà
gàaluladeo ń babuunao ń wɔ̃ɔtɛ̃nao ń bàabaao zì
dɔ̃. A wɛ̀sãkɛ̃a pɔ́ɔwa dɔ̃, mɛ́ zì pɔ́ wa dàɛ̀ píi ì kɛɛ. Ali
zìkɛ ń n ɔzìkɛnaɔ ń gbɛ́ pɔ́ dɛ n mae Davidi ɔzìkɛna
ũ yãaɔ. 14 Kí, mase ń naao ń nísio ń vɛ̃ɛ pɔ́ n a lɛgbɛ̀o
kpásã wápiɔ ń zìkɛnaɔnɛ, 15 wí Libã bùsu lí zɔ̃zɔ̃nɛ
lá ń yei lɛ́u, wí yeye wà gbɛ́ɔ zìò ísiaa e Zope, ní taò
Yelusalɛũ.

16 Salomɔɔ bɔ̀mɔ pɔ́ kú Isaili bùsuuɔ nào píi, aà
mae Davidi gbɛ́ɔ naoa bàasi. Aa kà gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo
lɛɛ basoplakwi ń àaɔ̃o ń ɔ̀aa àaɔ̃o (153.600). 17 A
ń gbɛ̃eɔ dìlɛ gbɛ̀'ãnaɔ ũ gusìsìdeu gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo
lɛɛ basiiɔ̃ (80.000), a sɛ̀sɛnaɔ sɔ̃ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ
bàaɔ̃kwi (70.000), an dɔaana pɔ́ aaɔ wɛ́tɛ zìpiziɔ sɔ̃
gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ àaɔ̃ ń ɔ̀aa àaɔ̃oɛ (3.600).

3

Salomɔɔ Dii kpɛ́ dɔa
(1Kia 6.1-38)

1 Ɔ Salomɔɔ nà Dii kpɛ́ boawa Mɔlia* gbɛ musu
Yelusalɛũ, gu pɔ́ Dii bɔ̀ mɔ̀u a mae Davidiwau.
Davidi mɛ́ Yebusi bui Alauna pɔ́wɛngbɛ̃zɛpi dìlɛ
kpɛ́pi dɔkìi ũ. 2 A nà zìpiwa a kpalablea wɛ̀ síiɔ̃de
mɔ plaade gɔɔ plaade zíɛ. 3 Ɛ pɔ́ a bò Lua kpɛ́
pɔ́ ũ gbàa kà gàsìsuu bàaɔ̃, a yàasa bao. 4 Kpɛ́pi
bilandaa vì, a yàasa sáa ń kpɛ́pioɛ gàsìsuu bao, a
lɛsì kwi.

A vua tɛ̃ɛtɛ̃ɛ kpà kpɛ́pi guu. 5 A pɛ́ lipɛpɛɛɔ kpà
kpɛɛlɛ gìwa, ɔ̃ à vua maa kùlɛwà. A gɔ̃inakɛ̀wà lán
daminaliɔwa ń mɔdaonaɔ. 6 A zãblè kpɛ́piwa ń gbɛ̀

* 3:1 Daa 22.2

bɛɛɛdeɔ. Vuapi sɔ̃ à bɔ̀ Paavaiũ̀ɛ. 7 Ȁ vua kù̀lɛ kpɛ́pi
balazaɔwa ń a kpɛɛlɛ líɔ ń a gȉɔ ń a bɔlɛ gbaɔ, mɛ́ à
gɔ̃inakɛ̀ gȉpiɔwa lán malaika gȁsȉadeɔwa.
8 Ȁ luakukȉi kɛ̀, a gbȁa sáa ń kpɛ́pi yàasao
gȁsȉsuu bao, a yàasa bao. Ȁ vua tɛ̃ɛtɛ̃ɛ kù̀lɛwà tɔnu
bao. 9 Vua kusaɔ gbia dɛ kiloo kȉnia. Ȁ vua kù̀lɛ
kpɛa pɔ́ kú musuɔwa lɔ.
10 Ȁ li'ȁ malaika gȁsȉadeɔ ũ mɛ̀n pla, a kpà ń
vuao. 11-12 Malaikapiɔ gȁsȉa pooa, a gbȁa gȁsȉsuu
sɔ́sɔo, ampii gȁsȉsuu baoɛ. Ado gȁsȉa gɛ̀ pɛ̀ gȉwa
le, ado pɔ́ pɛ̀ gȉwa la, ɔ̃ an gȁsȉa pɔ́ gɔ̃̀ɔ pɛ̀kɔ̃wa.
13 Malaikapiɔ gȁsȉaɔ poopooa màa e gȁsȉsuu bao.
Aa zɛa mɛ́ an aɛ dɔa kpɛɛlɛ oi.† 14 Ȁ zwãa pɔ́ wa
da tȁ ń babuunao ń bà gàaluladeo ń wɔ̃ɔtɛ̃nao ń
bàabaao, ɔ̃ à gɔ̃inakɛ̃̀wà lán malaika gȁsȉadeɔwa.‡
15 Ȁ mɔ̀pɛlɛ pȉ mɛ̀n pla kpɛ́pi kpɛɛlɛ pɔ́ ũ. A pla
píi lɛsȉ gȁsȉsuu bao plaplasaiɛ, a fùa lɛsȉ sɔ̃ gȁsȉsuu
sɔ́sɔo. 16 Ȁ mɔdaonaɔ pȉ, ɔ̃ a fȉ fùapiɔwa yàbaa ũ.
Ȁ pɔ́ɔ pȉ lán gbɛafu bɛɔwa mɛ̀n basɔobasɔo, a dɔ̀dɔ
mɔdaonapiɔwa. 17 Ȁ mɔpiɔ pɛ̀lɛ kpɛ́ kpɛɛlɛ ɔplaai ń
zɛɛio. Ȁ tɔkpà ɔplaa pɔ́ɛ Yakɛ̃,§ ɔzɛɛ pɔ́ sɔ̃ Bɔazu.*

4

Lua kpɛ́ pɔ́ɔ
(1Kia 7.23-51)

1 Salomɔɔ sa'okȉi kɛ̀ ń mɔgotɛ̃o.* A gbȁa ń a
yàasao gȁsȉsuu baobao, a lɛsȉ kwi. 2 Ȁ íkakȉi
bɔ̀ bɔ̀oloo. A lɛ́la e a lɛ́le gȁsȉsuu kwiɛ, a lɛsȉ

† **3:13** Bɔa 25.18-20 ‡ **3:14** Bɔa 26.31 § **3:17** Bee mɛ̀ ȉ ń zɛdɔ.
* **3:17** Bee mɛ̀ gbãa kuwà. * **4:1** Bɔa 27.1-2

sɔo, a zɔ̃ɔ sɔ̃ baakwi. 3 A gɔ̃inakɛ̀ íkakȉipiwa lán
tùuɔwa, a lȉa a léi zȉ́lɛ dɔ̀ɔ pla, gȁsȉsuu dodo tùu
mɛ̀n kwikwi. A íkakȉipi pȉ sãnu ń tùu gɔ̃inapioɛ.
4 Ikakȉipi di zuswana mɛ̀n kuɛplaɔwa. Zù mɛ̀n àaɔ̃ɔ
mi dɔ gugbãntoo oi, mɛ̀n àaɔ̃ɔ bɛ'aɛ oi, mɛ̀n àaɔ̃ɔ
gɛɔmidɔkȉi oi, mɛ̀n àaɔ̃ɔ lɔ gukpɛ oi. Ikakȉipi di
ń musu, ɔ̃ an pɔ̀ɔɔ dɔdɔ guo. 5 Ikakȉipi gèele ɔtã
doɛ, mɛ́ a swã́ dɛ lán ta swã́wa, lán tɔ̃́ɔngbelezȉwa.
Galuba zɔ̃ɔ lɛ ɔ̀aa do ń basɔoo í ɔ̃ ta sapi ȉ sí.

6 Ɔ à dàa pȉ mɛ̀n kwi nɔ̀ɔpipibɔɔ ũ, a kàlɛ Lua kpɛ́
ɔplaa oi mɛ̀n sɔo, ɔzɛɛi mɛ̀n sɔo. Sa'onaɔ ȉ dàapiɔ
idada sa pɔ́ wȉ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ nɔ̀ɔwa. Sa'onapiɔ
sɔ̃ aaȉ zu'o ń íkakȉipi íoɛ.†

7 A vua dau‡ pȉ mɛ̀n kwi lá wà a kɛa dȉlɛwa. A
kàlɛ Lua kpɛ́u, mɛ̀n sɔo ɔplaa oi, mɛ̀n sɔo zɛɛi. 8 A
táabũnu§ kɛ̀ mɛ̀n kwi, a kàlɛ Lua kpɛ́u, mɛ̀n sɔo
ɔplaa oi, mɛ̀n sɔo zɛɛi. A ta au'ɛlɛbɔɔ pȉ ń vuao mɛ̀n
basɔo. 9 A sa'onaɔ ua kpàné ń Lua kpɛ́ uadao ń a
bɔlɛ gbaɔ, ɔ̃ à mɔgotɛ̃ kùlɛ gbapiɔwa. 10 Ɔ à íkakȉipi
dȉlɛ Lua kpɛ́ kpɛɛlɛ ɔplaa oi gɛɔmidɔkȉi oi ń gukpɛo
zãnguo. 11 A túfukabɔɔ ń pɛ́ɛluɔ ń ta au'ɛlɛbɔɔ pȉ lɔ.

Màa Hulaũ Lua kpɛ́ zȉ kɛ̀ kí Salomɔɔɛ, à a lɛkpàaȉ.
Zȉ pɔ́ a kɛ̀piɔn kɛ:

12 Mɔ̀pɛlɛɔ pla.
Fùa pɔ́ bɔ̀ lán lowa, a ku mɔ̀pɛlɛpiɔ musuɔ pla.
Mɔdaona pɔ́ à zãblɛ̀ò fùapiɔwaɔ pla.
13 Gɔ̃ina pɔ́ a dɔ̀dɔ mɔdaonapiɔwa lán gbɛafu bɛɔwaɔ ɔ̀aa pla. A kɛ̀ dɔ̀ɔ plapla, à zãblɛ̀ò fùapiɔwa.
14 Tadibɔɔ ń a taɔ.

† **4:6** Bɔa 30.17-21 ‡ **4:7** Bɔa 25.31-40 § **4:8** Bɔa 25.23-30

15 Ĩ̀kakĩ̀i do ń zuswana pɔ́ kú a zíɛɔ kuɛpla.
16 Túfukabɔɔ ń pɛ́ɛluɔ ń saaɔ ń a pɔkeleɔ píi.
Pɔ́ pɔ́ Hulaũ pĩ̀ kí Salomɔɔɛ Dii kpɛ́ pɔ́ ũɔ píi, a pĩ̀ ń
mɔgotɛ̃ pɔ́ wa yɔ̀ɔoɛ. 17 Kí mɛ̀ wà kása ń Yuudɛ̃ dã̀na
gĩ̀ pɔ́ kú Suko ń Zalɛtão zãnguoo. 18 Pɔ́ pɔ́ Salomɔɔ
pĩ̀ ń mɔgotɛ̃opiɔ, wi yɔ̃ kiloowa wà a gbia dɔ̃̀o, kɛ́ a
dasi kɛ̀ zài yã́i.
19 Salomɔɔ pɔ́ pɔ́ kú Lua kpɛ́ guuɔ pĩ̀ lɔ, tu-
laletikatɛakĩ̀i pɔ́ wa kɛ̀ ń vuao ń vua táabũnu pɔ́ wĩ̀
Dii pɛ̃ɛ kálɛwàɔ 20 ń dau pɔ́ wa pĩ̀ ń vua tɛ̃ɛtɛ̃ɛoɔ ń
a filia pɔ́ ĩ̀ɔ naa luakukĩ̀i aɛɔ lá wa dĩ̀lɛwa. 21 Wà
gɔ̃inakɛ̀ daupiɔwa lán kɔpɛkĩ̀i fùaɔwa. Wà a filiaɔ
ń a kpàoɔ pĩ̀ ń vua tɛ̃ɛtɛ̃ɛoɛ. 22 Vua filiadɛbɔɔ ń taɔ
ń gɔ̃̀ɔnaɔ ń tàasoɔ ń kpɛa pɔ́ wĩ̀ mɛ luakukĩ̀i gbaɔ ń
kpɛɛlɛ pɔ́ɔ.

5

1 Kɛ́ Salomɔɔ Dii kpɛ́ zĩ̀pi kɛ̀ a làa píi, ɔ̃ à mɔ̀ ń vuao
ń ã́nusuo ń pɔ́ pɔ́ a mae Davidi dĩ̀lɛ Lua pɔ́ ũɔ,* a kà
Lua kpɛ́ làasiu.

Taa ń Dii kpagoloo a kpɛ́u (1Kia 8.1-9)

2 Ɔ kí Salomɔɔ Isaili gbɛ̃zɔ̃ɔɔ sĩ̀si Yelusalɛũ, an
bui dɔaanaɔ ń ń uabeleɔ píi, aa mɔ Dii bàakuańnɔ
kpagolo† sɛ́ Davidi wɛ̃́lɛ Siɔna wà suò. 3 Ɔ Isailiɔ
kã̀aaaàzi ḿpii mɔ soplade dikpɛgɔɔzĩ̀. 4 Kɛ́ Isaili
gbɛ̃zɔ̃ɔɔ kà píi, ɔ̃ Levii buiɔ Dii kpagolopi sɛ̀ 5 ń
kpaaũkpɛo ń Dii pɔ́ pɔ́ kú a guuɔ. Levii bui pɔ́
dɛ sa'onaɔ ũ mɛ́ pɔ́piɔ sɛ̀, 6 ɔ̃ kí Salomɔɔ ń Isaili pɔ́
kã̀aaàziɔ sa'ò ń sãɔ ń zuɔ kpagolopi aɛ. Pɔ́ pɔ́ à

* 5:1 2Sam 8.11 † 5:2 2Sam 6.12

sa'ɔ̀opiɔ dasi kɛ̀ zài, wi fɔ̃ nàoo. 7 Ɔ sa'onaɔ gɛ̃̀ ń
Dii bàakuańnɔ kpagoloo a kpɛ́u e kpɛa pɔ́ wi̋ mɛ
luakuki̋i. Aa di̋lɛ a dilɛki̋i we malaika gã̀si̋adeɔ zíɛ.
8 Malaikapiɔ gã̀si̋a poopooa gu pɔ́ kpagolo ń a sɛ́liɔ
kuua. 9 A sɛ́lipiɔ gbã̀a, wi̋ a lɛ́ e kpɛ́pi kpɛɛlɛ, wi̋li e
uao. Lípiɔ ku we e gbã̌. 10 Pɔe ku kpagolopi guuo,
mɛ́ i kɛ gbɛ̀ pɛ̀pɛɛ mɛ̀n pla pɔ́ Mɔizi dàu Olebu,‡ gu pɔ́
Dii mɛ̀ a bàa aɔ kú ń Isailiɔ ń bɔa Egipi gbɛa bàasio.
11 Ɔ sa'onaɔ bɔ̀lɛ Dii kpɛ́u. Gɔɔ bee sa'ona gã̌li pɔ́
kú we gbã̌bɔ̀ ńzi̋aɛ píi kɔ̀. 12 Levii bui pɔ́ dɛ lɛ̀sina
ũ̌ɔ, Asafa ń Emanio ń Yedutuo ń ń nɛ́ɔ ń ń dã̌unaɔ
si̋ píi sa'oki̋i gukpɛ oi ń bàabaa pɔkasaɔ dadaa, aalɛ
sɛ̃́sɛ̃naɔ lɛ́ ń mɔɔnaɔ ń domaɔ. Sa'on kã̀aepɛnaɔ kú
ń guu lɔ gbɛ̃ɔn basoolo. 13 Kã̀ae'ɔ ń lɛo dàkɔ̃i lán pɔ
mɛ̀ndowa, aalɛ Dii táasilɛ, aalɛ lɛ́mawà. Aalɛ lɛsi ń
kã̀aeɔ ń sɛ̃́sɛ̃naɔ ń pɔ́'ɔbɔn pã̌leɔ, aalɛ Dii táasilɛ aalɛ
mɛ:
A maa, aà gbɛ̃kɛ láaa vi̋o.
Tɛlu Dii kpɛ́pi pà, 14 ɔ̃ sa'onaɔ i fɔ̃ gɛ̃̀ zi̋kɛi weo
tɛlupi yã̋i, asa Dii gawi kpɛ́pi pàɛ.§

6

Salomɔɔ yã̌'oa gbɛ̃́ɔnɛ

1 Ɔ Salomɔɔ mɛ̀: Dii mɛ̀ áɔ ku tɛlu sia guuɛ.* 2 Ɔ
a ò Diiɛ: Ma kpɛ́ lɛsi̋ɛ bee dɔ̀nɛ kɛ́ ǹyɔ̃ kuu gɔɔpiiɛ.
3 Ɔ à li̋li aɛdɔ̀ bílawa à samaa'ɔ̀nɛ́. 4 Ɔ à mɛ̀: Wà
gbã̌akpa Dii Isailiɔ Luazi! A lɛgbɛ̃̀ ma mae Davidiɛ,
ɔ̃ à kɛ̀ɛ̀ lá a ɔ̀wa. Asa à mɛ̀† 5 za gɔɔ pɔ́ a a gbɛ̃́ɔ bɔ̀lɛ
Egipi, i Isaili wɛ̃́lɛe dilɛ wà kpɛdɔuɛo, mɛ́ i gbɛ̃e dilɛ

‡ **5:10** Iko 10.5 § **5:14** Bɔa 40.34-35 * **6:1** Soũ 18.11, 97.2
† **6:4** 2Sam 7.1-13

a gbɛ̃́ Isailiɔ dɔaana ũo, [6] ɔ̃ à Yelusalɛũ dȉlɛ kɛ́ a tɔ́ àɔ
kuwà, mɛ́ à Davidi dȉlɛ a gbɛ̃́ Isailiɔ dɔaana ũ.‡ [7] Kɛ́
ma mae Davidi ye kpɛdɔ Dii Isailiɔ Luaɛ, [8] ɔ̃ Diipi
òɛ̀ kpɛdɔaɛ kɛ́ a tɔ́ e àɔ kuwà làasoo pɔ́ a kɛ̀pi maaɛ,
[9] ãma i kɛ aàpi mɛ́ a dɔɛo, aàzȉa nɛ́e mɛ́ a dɔɛ.§ [10] Dii
kɛ̀ lá à lɛgbɛ̃̀ɛ̀wa, ɔ̃ ma gɔ̃ ma mae Davidi gɛ̃ɛ ũ, ma
zɔ̃lɛ kpalau Isailiɔ guu, lá Dii Isailiɔ Lua a lɛgbɛ̃̀wa,
ɔ̃ ma kpɛ́pi dɔ̀ɛ̀, kɛ́ aà tɔ́ e àɔ kuwà yã́i. [11] We ma Dii
kpagolo dȉlɛu. Dii bàa kua ń a gbɛ̃́ Isailiɔ yã́ kú a
guu.

Salomɔɔ wabikɛa a gbɛ̃́ɔnɛ (1Kia 8.22-53)

[12] Salomɔɔ gɛ̀ zɛ̀ Dii gbagbakȉi kpɛɛlɛ Isaili
pɔ́ kãaaa wɛɔ wáa píi, ɔ̃ à ɔsɛ̀ musu plapla.
[13] Salomɔɔpi gȋ́na bò yãa ń mɔgotɛ̃o ua guoguoɛ.
A gbȁa ń a yàasao gȁsȉsuu sɔ́sɔoɛ, a lɛsȉ sɔ̃ àaɔ̃. Ɔ
à dɛ̀dɛ gȋ́napiwa à kùlɛ a kosowa Isaili pɔ́ kãaaa
wɛɔ aɛ, à ɔsɛ̀ musu [14] à mɛ̀: Dii Isailiɔ Lua, gbɛ̃e
muaannɔ musu ge zȋ́lɛo. N gbɛ̃kɛ guu n bàa kú ń
n zɔ̀blena pɔ́ aa ku lá ń yeiwa ń nɔ̀sɛmɛndooɔɛ. [15] N
yã́ pɔ́ n a lɛgbɛ̃̀ n zɔ̀blena ma mae Davidiɛ kɛ̀. N̄ ò
ń lɛ́o yãaɛ, gbã sa ɔ̃ ń kɛ̀. [16] Tia kɛ́wa Dii Isailiɔ Lua,
n lɛgbɛ̃̀ n zɔ̀blena ma mae Davidiɛ n mɛ̀, tó aà buiɔ
ńzȉa kũa dɔ̃ mɛ́ aa ku lá ń yeiwa, aa n ikoyã kũa
laaàwa, aaɔ zɔ̃lɛa kpalau Isailiɔ guu gɔɔpiiɛ.* [17] Dii
Isailiɔ Lua, to yã́ pɔ́ ń ò n zɔ̀blena Davidiɛ kɛ sȉana
ũ sa. [18] Lua, ńyɔ̃ɔ kú ń gbɛ̃nazȉnaɔ zȋ́lɛ la yãma yȁ?
Gwa, n bɛ pɔ́ kú musu ń gu pɔ́ kú musumusuo píi a

‡ **6:6** 2Sam 7.4-11 § **6:9** 2Sam 7.12-13 * **6:16** 1Kia 2.4

fɔ̃ n sio, belenkɛ kpɛ́ pɔ́ má dɔ̀nɛɛ bee sa.† 19 Dii ma
Lua, mapi n zɔ̀blenawa wɛgwa, ní ma wabikɛa ń
ma sùuugbɛaamao sí. Swɑ̃́sɛ wii pɔ́ mapi n zɔ̀blena
málɛ lɛ́ma ń wabi pɔ́ málɛ kɛmaozi. 20 To n wɛ́ àɔ
pɛa kpɛ́ɛ beewa gwɑ̃ası̃na ń fɑ̃anɛo, gu pɔ́ n mɛ̀ n tɔ́
aɔ kuwàɛ beepi. Wabi pɔ́ mapi n zɔ̀blena málɛ kɛ ń
aɛo dɔa gupiwa ma. 21 Tó mapi n zɔ̀blena ge n gbɛ̃́
Isailiɔ aɛdɔ̀ guɛ beewa, mɛ́ wa wabikɛ̀ma, nı̀li wá
wabikɛa si za n kúkı̀i musu, ní sùuukɛwanɔ.

22 Tó gbɛ̃́ tàaekɛ̀ a gbɛ̃́deeɛ, mɛ́ wa ɒ̀ɛ̀ aà mɛ á sı̀ ń
n tɔ́o, tó à mɔ̀ mɛ́ à mɛ̀ á sı̀ ń n tɔ́o n gbagbakı̀i kpɛɛlɛ
kpɛ́ɛ beeu, 23 nı̀li síńnɔ kua za musu, ní ɔlɔnɛ́. Nı̀li
yɑ̃́gɔ̃gɔ̃ n zɔ̀blenaɔnɛ, ní ɦabo tàaedeɛ, aà yɑ̃kɛa i wi
aà musu, ní tó yɑ̃́ bɔ ń yɑ̃esaideo na, wí e dɔ̃ kɛ́ i yɑ̃e
kɛo.

24 Tó n gbɛ̃́ Isailiɔ ibɛɛɔ zı̀blɛ̀má duuna pɔ́ aa kɛ̀
yɑ̃́i, mɛ́ aa tàńnɔ, mɛ́ aa ɛ̀a sùma aa n sisi, tó aa
wabikɛ̀ma aa sùuugbɛ̀ama kpɛ́ɛ beeu, 25 kua za
musu nı̀li síńnɔ, ní ń duuna kɛ̃́má, ní suńnɔ bùsu
pɔ́ ń kpà ń deziɔwaɛ beeu.

26 Tó luabɛ gɔ̃̀ da wáiwai, lou lɛ́ mao kɛ́ aa du-
unakɛ̀nɛ yɑ̃́i, tó aa aɛdɔ̀ guɛ beewa, aa wabikɛ̀ma
aa n sisi, mɛ́ aa mikɛ̃̀ ń duunaɔnɛ kɛ́ n ń wɛtɑ̃̀ yɑ̃́i,
27 kua za musu nı̀li síńnɔ, ní ń duuna kɛ̃́má. Nı̀li ń
da zɛ́ maawa, ní tó lou ma bùsu pɔ́ ń kpà n gbɛ̃́ɔwa
an pɔ́ ũɛ beeu. 28 Tó nɔana ge gagyɑ̃ kà bùsuɛ
beeu, ge pɔ́wɛn gbɔ̃si ge pɔ́ fukpaa ge kwasutɛ̃ɔ ge
sɛ̃sɛwɛkwaɔ ge tó ibɛɛɔ koezɔ̃̀ ń wɛ̃́lɛezi ge tó músi
ge gyɑ̃ gɛ̃̀ńgu, 29 tó an gbɛ̃e yɑ̃́ pɔ́ a le dɔ̃̀ ń wɑ̃wɑ̃
pɔ́ àlɛ kɛo, mɛ́ à ɔdɔ̀ kpɛ́ɛ bee oi, mɛ́ à wabikɛ̀ma

† **6:18** Zı̃n 7.48-50

à sùuugbɛ̀ama, 30 kua za musu nı̀li siaànɔ. Nı̀li
sùuukɛaànɔ, ní ĩabɔɛ̀ aà yãkɛawa, asa ń aà nɔ̀sɛ dɔ̃.
Mmɛ ń gbɛ̃́pii nɔ̀sɛ dɔ̃. 31 Mà̀a aaliɔ vı̃akɛnɛ, aaɔ ku
lá ń yeiwa e ń wɛ̃ni lɛ́u bùsu pɔ́ ń kpà ń deziɔwaɛ
beeu.
32 Tó bɔ̀mɔ pɔ́ dɛ n gbɛ̃́ Isaili bui ũo bɔ̀ bùsu zɑ̃̀zɑ̃u
à mɔ̀ n tɔ́ zɔ̃ɔ yɑ̃́i ń n ikoyão ń n ɔ pɔ́ pooa yɑ̃́o, tó à
aɛdɔ̀ kpɛ́ɛ beewa à wabikɛ̀ma, 33 kua za musu nı̀li
siaànɔ, ní yɑ̃́ pɔ́ a gbɛ̀ama kɛɛ̀, kɛ́ dṹnia bui píi e n
tɔ́ dɔ̃, aai vı̃akɛnɛ, lá n gbɛ̃́ Isailiɔ ı̀ kɛnɛwa, aaiɔ dɔ̃
kɛ́ n tɔ́ kú kpɛ́ pɔ́ má dɔ̀ɛ beewa.
34 Tó n gbɛ̃́ɔ bɔ̀lɛ gɛ̀ zı̃́kai ń ń wɛ̀lɛɔ zı̃́lau, gu pɔ́
n ń zı̃́u píi, tó aa aɛdɔ̀ wɛ̃́lɛ pɔ́ ń dı̀lɛɛ bee ń kpɛ́
pɔ́ má dɔ̀nɛɛ beeowa, mɛ́ aa wabikɛ̀ma, 35 kua za
musu nı̀li síńnɔ sùuu pɔ́ aa gbɛ̀ama yɑ̃́ musu, ní tó
yɑ̃́ bɔńnɔ na. 36 Tó aa duunakɛ̀nɛ, lá gbɛ̃e ku à gí
duunakɛio, mɛ́ n pɔ pàńzi n ń ná ń wɛ̀lɛɔnɛ ń ɔzı̃, mɛ́
aa tàńnɔ ń bùsuu zı̃̀zɔɔ ũ bùsu zɑ̃̀zɑ̃ ge a kɑ̃ina guun
nɔ̀, 37 tó aa nɔ̀sɛlı̀lɛ bùsu pɔ́ aalɛ zɔblepiu, mɛ́ aa ɛ̀a
sùuugbɛ̀ama we aa mɛ̀ wà duunakɛ̀, wà tàaekɛ̀, wà
yɑ̃vɑ̃ikɛ̀, 38 tó aa ɛ̀a sùma ń nɔ̀sɛmɛndoo ń pɔeão
píi za bùsu pɔ́ wà tàuńnɔ, aalɛ zɔbleu, tó aa aɛdɔ̀
bùsu pɔ́ ń kpà ń deziɔwa ń wɛ̃́lɛ pɔ́ ń dı̀lɛo ń kpɛ́
pɔ́ má dɔ̀nɛɛ beeowa, mɛ́ aa wabikɛ̀ma, 39 kua za
musu nı̀li síńnɔ sùuu pɔ́ aa gbɛ̀ama yɑ̃́ musu, ní tó
yɑ̃́ bɔńnɔ na, ní sùuukɛ ń n gbɛ̃́ pɔ́ aa duunakɛ̀nɛɔ.
40 Tia kɛ́wa ma Lua, to n wɛ́ ɑ̀ɔ pɛa guɛ beewa, ní
swɑ̃́sɛ wabi pɔ́ wa su kɛma lai.
41 Dii Lua, pila su n kúkı̃i sa,
mpi ń n gbɑ̃a kpagoloo.
Dii Lua, to gbɛ̃́ɔ suabaa ɑ̀ɔ dɔ n sa'onaɔ sɔ̃wa,

to n yɑ̃manaɔ pɔnakɛ n maa yɑ̋i.
42 Dii Lua, ńsu bɔ kía pɔ́ ń kpà kpɛo.
To gbɛ̃kɛ pɔ́ ń kɛ̀ n zɔ̀blena Davidiɛ yɑ̋ àɔ dɔngu.‡

7

Dii kpɛ́ sakɛ̃a
(1Kia 8.62-66)

1 Kɛ́ Salomɔɔ wabikɛ̀ a làa, tɛ́ bɔ̀ luabɛ à sù sa pɔ́
a ò pɔ́ɔwa à tɛkṵ̏, ɔ̃ Dii gawi kpɛ́pi pà.* 2 Sa'onaɔ i
fɔ̃ gɛ̏uo, Dii gawi pɔ́ kpɛ́pi pà yɑ̋i. 3 Kɛ́ Isailiɔ tɛ́pi
sua è ń Dii gawipio a kpɛ́ musu, aa wṵ̀lɛ ń gbɛɛu aa
misȉilɛɛ̀, aa Dii sáaukpà aa mɛ̀:
A maa, aà gbɛ̃kɛ láaa vȉo.
4 Ɔ kí ń gbɛ̃́piio sa'ò Diiwa. 5 Kí Salomɔɔ sa'òwà ń
zuɔ ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ bao ń plao (22.000) ń sɑ̃ɔ ɔ̀aasɔsɔo
lɛɛ basoolo (120.000). Màa kí ń gbɛ̃́piio Dii kpɛ́ sakɛ̏.
6 Sa'onaɔ zɛa ń zɛkȉi, mɛ́ Levii buiɔ ku we, aalɛ Dii
sáaukpa ń pɔ́'ɔbɔna pɔ́ kí Davidi kɛ̀, à Dii táasilɛ̀òɔ
à mɛ̀:
Aà gbɛ̃kɛ láaa vȉo.
Sa'on kɑ̏aepɛnaɔ kú ń aɛ, mɛ́ Isaili bui píi gɔ̏ sȉa.
7 Salomɔɔ gbɑ̃bɔ̀ ua pɔ́ kú Dii kpɛ́ kpɛɛlɛɛ, ɔ̃ à sa pɔ́
wȉ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kṵ̃ ò we ń pɔ́wɛn gbao ń sáaukpaa
sa'obɔ nísio, asa sa'okȉi pɔ́ a kɛ̀ ń mɔgotɛ̃o i fɔ̃ pɔ́piɔ
sȉ píio. 8 Zȉbeezȉ Salomɔɔ ń Isailiɔ píi aa dikpɛkɛ̀ e
gɔɔ sopla. Wa dasi maamaaɛ, wà bɔ̀ za Amata bɔlɛi
e à gɛ̀ pɛ̀ Egipi zɛ́ swawa. 9 A gɔɔ swaaɔ̃de zȉ wà kɔ̃
kɑ̏aa, asa wà sa'okȉi sakɛ̃a dikpɛkɛ̀ gɔɔ soplaɛ, ɔ̃ wà
ɛ̀a wà Lákpɛdɔa dikpɛkɛ̀ gɔɔ sopla lɔ. 10 Mɔ soplade
gɔɔ bao ń àaɔ̃ode zȉ ɔ̃ à ń kɛ̃́, aa tà ń bɛ ń pɔnao. An

‡ **6:42** Soṵ̃ 132.8-11 * **7:1** Lev 9.23-24

pɔ kɛ̀na yãmaa pɔ́ Dii kɛ̀ Davidi ń Salomɔɔo ń a gbɛ̃́
Isailiɔnɛ yã́ musu.

Dii bɔ mɔa Salomɔɔwa
(1Kia 9.1-9)

11 Kɛ́ Salomɔɔ Dii kpɛ́ mȉdɛ ń azȉa bɛo ń zȉ pɔ́ a pɔ
dɔwà à kɛ Dii kpɛ́u ń a bɛpio, a làa píi, 12 ɔ̃ Dii bɔ̀
mɔ̀wà gwãasȉna, a ò̀ɛ: Ma wabi pɔ́ ń kɛ̀a mà, ma
guɛ bee dȉlɛ ma kpɛ́ pɔ́ wàli sa'oua ũɛ.
13 Tó ma musu zɛ́ tà mɛ́ lou lɛ́ mao, ge tó ma kwaɔ
gbàɛwá, aalɛ á bùsu pɔ́ɔ ble, ge tó ma gagyãkà ma
gbɛ̃́ɔgu, 14 tó ma gbɛ̃́ pɔ́ ma tɔ́ kúmápiɔ ńzȉa bùsa,
aalɛ wabikɛa, aalɛ ma aɛya, aalɛ ń zɛ́ vãiɔ tó, kua za
musu má síńnɔ, mí ń duuna kɛ̃́má, mí ń bùsu gba
aafia. 15 Ma wɛ́ iɔ pɛa guɛ beewa, mí swã́sɛ wabi pɔ́
wàlɛ kɛui. 16 Ma kpɛ́ɛ bee sɛ̀ má dȉlɛ ma pɔ́ ũɛ, kɛ́ ma
tɔ́ e àɔ kuwà gɔɔpii. Ma wɛ́ iɔ pɛwà, ma pɔ iɔ dɔwà
gɔɔpii.
17 Mpi sɔ̃, tó ń tɛmazi lá n mae Davidiwa, mɛ́
ń yã́ pɔ́ má dȉlɛnɛɔ kũa ń ma yã'onɛɔ, mɛ́ ńlɛ ma
ɔtondɔkȉi gwa, 18 má n zɔ̃lɛa kpalau zɛdɔ, lá ma a
lɛgbɛ̃̀ n mae Davidiɛwa, ma mɛ̀ aà buiɔ aaɔ zɔ̃lɛa
kpalau Isailiɔ guu gɔɔpiiɛ.† 19 Tó a bɔ ma kpɛ sɔ̃,
tó a pãkpà ma ikoyãɔ ń yã́ pɔ́ má dȉlɛɛ́ɔzi, mɛ́ a gɛ
lɛ́ zɔble dii pãleɔnɛ, álɛ ń sisi, 20 má á bɔlɛ bùsu pɔ́
má kpàwáuɛ, mí gí kpɛ́ pɔ́ má dȉlɛ ma pɔ́ ũpizi, i gɔ̃
láanipɔ ũ, bui píi i yãadaò. 21 Baa ń kpɛ́pi lɛsȉkɛo,
a yã́ a di gbɛ̃́ pɔ́ lɛ́ gɛ̃ weɔwa, aa mɛ: Bɔ́ yã́ mɛ́ tò Dii
kɛ̀ bùsuɛ bee ń kpɛ́ɛ beeoɛ màai?‡ 22 Wi onɛ́: Kɛ́ aa
pãkpà Dii ń deziɔ Lua pɔ́ ń bɔ́lɛ Egipizi yã́iɛ. Aa zɛ̀

† **7:18** 1Kia 2.4 ‡ **7:21** 2Kia 25.9

ń dii pãleɔ, aa ń sisi aa zɔblènɛ́ɛ. Bee mɛ́ yã́piɔ ȉnɛ́
píi.

8

Salomɔɔ yá̃ kȉniɔ
(1Kia 9.10-28)

1 Salomɔɔ Dii kpɛ́ ń azȉa kpɛ́o dɔ̀ wɛ̃̀ baoɛ. A
gbɛa 2 à wɛ̃́lɛ pɔ́ Hilaũ kpàwaɔ kɛ̀kɛ kàlɛ, ɔ̃ a kpà
Isailiɔwa, aa zɔ̃̀lɛu. 3 A̋ gɛ̀ ń zȉo Amata Zoba, ɔ̃
a sȉ. 4 A̋ Tamɔɔ pɔ́ kú guwaiwaiu kɛ̀kɛ kàlɛ lɔ
ń kȕsũakalɛwɛ̃lɛ pɔ́ a kàlɛ Amata bùsuuɔ. 5 A̋
Bɛtoloni Musu ń Bɛtoloni Zȉ́lɛo kɛ̀kɛ kàlɛ wɛ̃́lɛ bȉ́ideɔ
ũ. Bȉ́ipiɔ bɔlɛ gbaɔ ń gbá̃aɔ vȉ. 6 Màa a kɛ̀ Baalata
ń wɛ̃́lɛ pɔ́ a kȕsũa kálɛuɔ píi ń wɛ̃́lɛ pɔ́ aà sɔ̃́goɔ
kuuɔ. Kpɛ́ pɔ́ a ye dɔ Yelusalɛũ ń Libão ń bùsu pɔ́
àlɛ kiblewàɔ píi, a dɔ̀.
7 Bui pɔ́ dɛ Isaili ũoɔ: Itiɔ, Amɔleɔ, Pɛliziɔ, Iviɔ ń
Yebusi kɔ̃naɔ píi, 8 gbɛ̃́ pɔ́ Isailiɔ i ń midɛoɔ, an bui pɔ́
gɔ̃̀ ń bùsuupiɔ ɔ̃ Salomɔɔ ń dá zɔzȉu, ɔ̃ aaȉɔ zȉkɛ màa
e ń a gbão. 9 I Isailiɔ da zɔzȉpiuo. Ampiɔ ɔ̃ à ń dílɛ a
zȉgɔ̃ɔ ń a kía deeɔ ń a gbɛ̃́ɔ dɔaanaɔ ń a zȉkasɔ̃godeɔ
ń a sɔ̃deɔ ũ. 10 An gbɛ̃́ɔ mɛ́ zȉ pɔ́ kí Salomɔɔ lɛ́ kɛpi
gbɛ̃zɔ̃ɔɔ ũ lɔ, aa gbɛ̃ɔn ɔ̀aa do ń blakwioɛ.
11 Salomɔɔ bɔ̀ Davidi wɛ̃́lɛu ń a nɔ Falaɔ̃ɔ nɛnɔɛo,
à mɔ̀aànɔ kpɛ́ pɔ́ a dɔ̀ɛ̀u, asa à mɛ̀: Ma napi a e àɔ ku
Isailiɔ kí Davidi bɛo, asa gu pɔ́ Dii kpagolo gɛ̃̀u a kua
adoaɛ. 12 Salomɔɔ ȉɔ sa pɔ́ wȉ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ o Dii
gbagbakȉi pɔ́ a bò Dii kpɛ́ bilandaa kpɛɛlɛwa. 13 Iɔ
o lá gu lɛ́ dɔ lá Mɔizi dȉlɛ wà owa ń ká̃mabogɔɔzȉ
pɔ́ɔ ń mɔ dafu pɔ́ɔ ń dikpɛ mɛ̀n àaɔ̃ pɔ́ wȉ kɛ wɛ̃ ń
wɛ̃o pɔ́ɔ, Kàaso dikpɛ ń Pɔkɛkɛ dikpɛo ń Lákpɛdɔa

dikpɛo.* Màa à Dii kpɛ́ yɔ̃́ɔ kɛ̀ lá à kũ̀wa. 14 A sa'on
gãliɔ dĩ̀lɛdilɛ baade ń a zĩ̀o lá a mae Davidi òwa.
A Levii bui kĩ̀niɔ dĩ̀lɛdilɛ lɔ, an gbɛ̃eɔ lí dɔaa ń Dii
táasilɛao, an gbɛ̃eɔ lí dɔ sa'onaɔlɛ ń zĩ̀ pɔ́ aalɛ kɛ lá
gu lɛ́ dɔo. A ń gbɛ̃eɔ dĩ̀lɛ bĩ̀́ibɔlɛdɔ̃anaɔ ũ gã ń gão,
bɔlɛ ń bɔlɛo, asa màa Lua gbɛ̃́ Davidi ò. 15 Sa'onaɔ
ń Levii buiɔ i bɔ yã́ pɔ́ kí dĩ̀lɛnɛ́e kpɛo, baa làasi yã́.
16 Wà zĩ̀ pɔ́ Salomɔɔ dànɛ́ kɛ̀ píiɛ, za gɔɔ pɔ́ wà Dii
kpɛ́ ɛ̃ kpàlɛ e wà gɛ̀ a mĩ̀dɛò. Màa wà Dii kpɛ́ dɔ̀ wa
làa.
17 Kí Salomɔɔ gɛ̀ Ɛziɔ̃gɛbɛɛ ń Elatao Ɛdɔũ bùsuu
ísia saɛ. 18 Hilaũ a gode pɔ́ ísia dɔ̃ɔ zĩ̀wà ń gó'ilɛnaɔ,
ɔ̃ aa dà ísiaa sãnu ń Salomɔɔ gbɛ̃́ɔ. Aa gɛ̀ Ofii aa vua
nàaa we tɔnu gɛ̃o ń mɛ̀ndoo, ɔ̃ aa sùò kí Salomɔɔɛ.

9

Seba bùsu nɔɛ kía mɔa Salomɔɔ gwai (1Kia 10.1-13)

1 Kɛ́ Seba bùsu nɔɛ kía* Salomɔɔ bao mà, ɔ̃ à mɔ̀
aà lɛ́i à gwa Yelusalɛũ ń yã́ zĩ̀'ũ laawào. A kà ń
a ĩ̀waɔ dasidasi ń pɔ́ gĩ̀nanaɔ ń vuao zɔ̃ɔzɔ̃ɔ ń gbɛ̀
bɛɛɛde pɔ́ yiongo sɛaɔ, ɔ̃ à gɛ̀ Salomɔɔ kĩ̀́i à yã́ pɔ́ kú
a nɔ̀sɛ guu faai bòaànɔ píi. 2 Salomɔɔ yã́ pɔ́ a làwaɔ
bɔɔlɛkɛ̀ɛ̀ píi. A kee poloa i aà fuo. 3 Kɛ́ nɔɛ kíapi
Salomɔɔ ɔ̃nɔyã mà, mɛ́ à kpɛ́ pɔ́ a dɔ̀ è 4 ń blɛ pɔ́ ì bleo
ń aà ĩ̀waɔ gweao ń aà bɛ zĩ̀kɛnaɔ kuao ń ń pɔkasaɔ
ń vɛ̃ɛbɔlɛnaɔ ń ń pɔkasaɔ ń sa pɔ́ a ò Dii uaɔ, yã́pi
dĩ̀wà, ɔ̃ aà lɛ́ gɔ̃̀ ɛlɛa. 5 Ɔ a ò kíɛ: N yãkɛaɔ ń n ɔ̃nɔ bao
pɔ́ má mà za ma bùsuuoá sĩ̀anaɛ. 6 Mi n yã́piɔ sio e
ma gɛ kaò la, tia ɔ̃ ma wɛsĩ̀ɛ sa. Wi n ɔ̃nɔ zɔ̃ɔ yã'omɛɛ

* 8:13 Bɔa 23.14-17 * 9:1 Mat 12.42

píio fá! N̏ dɛ lá ma n bao mȁa. 7 Minadeɔn n gbɛ̋ɔ
ũ, n ȉwa pɔ́ aaȉɔ kunnɔ gɔɔpii aaȉ swãdɔ n ɔ̃nɔyãiɔ!
8 Wà Dii n Lua sáaukpa, asa n ya̋ kȁaȁguɛ, ɔ̃ à n kpa
kpala pɔ́ a dȉlɛu kía ũ. Kɛ́ n Lua ye Isailiɔzi, ȉɔ zɛńnɔ
gɔɔpii ya̋ mɛ́ tò à n kpa ń kía ũ, kɛ́ ǹ ya̋gɔ̃gɔ̃nɛ́ a zɛ́wa.
9 Ɔ à kía gbà vua tɔnu síiɔ̃ ń pɔ́ gȉnanaɔ dasidasi ń
gbɛ̀ bɛɛɛdeɔ. Pɔ́ gȉnana pɔ́ à kí Salomɔɔ gbȁpiɔ zɔ̃ɔ,
gbɛ̃e i mɔoɛ̀ à kȁ mȁa lɔo.
10 Hilaũ gó'ilɛna pɔ́ sù ń Ofiio ń vuaoɔ sù ń lí
bɛɛɛdeo maamaa ń gbɛ̀ bɛɛɛdeɔ lɔ. 11 Kí Dii kpɛ́ ń
azȉa kpɛ́o pɔ́ɔ kɛ̀ɔ̀, mɛ́ à mɔɔnaɔ ń kúuɔ kɛ̀ɔ̀ lɛ̀sinaɔnɛ
lɔ. Wi mɔ́ ń lípi buio à kȁ mȁa lɔo, wi wɛsiɛ beewa
lɔo e gbã.
12 Pɔ́ pɔ́ Seba bùsu nɔɛ kía yei, a gbɛ̀a kí Sa-
lomɔɔwa, ɔ̃ à aȁ gbȁ. Ȁ gbadȁɛ̀ dɛ pɔ́ pɔ́ à mɔ̀oɛa.
Ɔ nɔɛpi ɛ̀a tȁ a bùsuu ń a ȉwaɔ.

Salomɔɔ ȁizɛɛɔ
(1Kia 10.14-25, 11.41-43)

13 Vua pɔ́ Salomɔɔ ȉɔ e wɛ̃ ń wɛ̃oɔ ȉ ka tɔnu
bao ń ȁaɔ̃o, 14 falu pɔ́ tagɛnaɔ ń laatanaɔ ȉ bɔɛ̀
bȁasi. Laalubu kíaɔ ń bùsu gbãadeɔ ȉ mɔɛ̀ ń vuao
ń a̋nusuo lɔ. 15 Ȁ sɛ̀ngbao zɔ̃ɔɔ kɛ̀ ń vua pɔ́ wa
gbɛ̃̏gbɛ̃o mɛ̀n ɔ̀aa do, an baade gbia kiloo ȁaɔ̃'aaɔ̃
ń kȉnioɛ. 16 Ȁ sɛ̀ngbao nɛ́naɔ kɛ̀ɔ̀ lɔ, an baade gbia
ye kai kiloo plapla. Ȁ sɛ̀ngbaopiɔ kȁlɛ kpɛ́ pɔ́ wȉ
mɛ Libã Líkpɛu. 17 Kí a kiblekila zɔ̃ɔ kɛ̀ ń wesa
swaao, ɔ̃ à vua tɛ̃ɛtɛ̃ɛ kùlɛwȁ. 18 Kȉlapi dɛdɛkȉi vȉ, a
gbápɛkȉiɔ sooloɛ, mɛ́ à gbadibɔ kɛ̀ kȉlapiwa ń vuao.
A gȁ̃sȉdikȉiɔ vȉ, nɔ̀ɔmusu pɔ́ wa kɛ̀ɔ zɛzɛ gȁ̃sȉdikȉipiɔ
saɛ. 19 Nɔ̀ɔmusu kɛapiɔ zɛzɛ gbápɛkȉipiɔwa plapla
ɔplaai ń zɛɛo, apii kɛ̀ kuɛpla. Wi kȉlapi taa kɛ
bùsueu yãao. 20 Kí Salomɔɔ imibɔɔá vuaɛ píi. Kpɛ́

pɔ́ wɛ̀ mɛ Libã Líkpɛ pɔ́ɔ píiá vua tɛ̃ɛtɛ̃ɛɛ, ánusu pɔe
ku weo, asa wɛ̀li ánusu dilɛ pɔe ũ Salomɔɔ gɔɔo.
21 Kí ísia gó'ilɛnaɔ ɛ̀ɔ daa ísiaa ń Hilaũ gbɛ́ɔ. Wɛ̃̀
àaɔ̃ ń wɛ̃̀ àaɔ̃o ɔ̃ aaɛ̀ɔ su ń vuao ń ánusuo ń wesa
swaao ń gbaũɔ ń bã bui maaɔ. 22 Kí Salomɔɔ àizɛɛ
ń a ɔ̃nɔo zɔ̃ɔ dɛ dúnia kíaɔ pɔ́a píi. 23 Dúnia kíaɔ
zɛwɛ̀ɛlɛ píi wà wɛsi Salomɔɔlɛ, wi swásɛ ɔ̃nɔ pɔ́ Lua
dàɛ̀ aà sɔ̃uzi. 24 Wɛ̃ ń wɛ̃o wɛ̀ɔ mɔɛ̀ baade ń a gbao:
Ánusu pɔ́ɔ, vua pɔ́ɔ, ulaɔ, gɔ̃kɛbɔɔ, pɔ́ gɛ̀nanaɔ, sɔ́ɔ ń
a baonaɔ.
25 Salomɔɔ sɔ̃́ pɔ́ ɛ̀ gó gálɛɔ kɛ̃́ɛ ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ síiɔ̃ɛ
(4.000), a pɔ́ wɛ̀ dikpɛɔ sɔ̃ ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ kuɛpla
(12.000). Aa ku sɔ̃́go wɛ̃́lɛɔ guu ń aà bɛ Yelusalɛũo.
26 Sɛa za Uflatai ń Filitɛ̃ bùsuo e à gɛ̀ pɛ̀ Egipi bùsu
lɛ́wa, ɔ̃mɛ bùsupiɔ píi kía ũ.† 27 Kí tò ánusu di
Yelusalɛũ lán gbɛwa, mɛ́ sɛdɛ lí pɔ́ wà kpɛdɔ̀ò dasi
lán bɛ̀lɛ líwa sɛ̃u. 28 Salomɔɔ sɔ̃́piɔ bɔ̀ Egipi‡ ń bùsu
pãleɔɛ.
29 Yá pɔ́ Salomɔɔ kɛ̀ za a daalɛawa e a midɛawa
kɛ̀ni kú ãnabi Natã taalau ń Silo gbɛ̃́ Ahia
ãnabikɛlao ń gu'ena Ido wɛ́pungu pɔ́ a è Nɛba
nɛ́ Yeloboaũ yá musu láo. 30 Salomɔɔ mɛ́ Isaili buiɔ
píi kía ũ Yelusalɛũ e wɛ̃̀ bla. 31 Kɛ́ à gà, wà aà vɛ̀ a
mae Davidi wɛ̃́lɛu, ɔ̃ aà nɛ́ Lɔbɔaũ zɔ̃̀lɛ aà gbɛu.

10

Isailiɔ bɔa Lɔbɔaũ kpɛ (1Kia 12.1-24)

† **9:26** Daa 15.18 ‡ **9:28** Iko 17.16

1 Lɔbɔaũ gɛ̀ Sikɛũ, asa wekĩi Isaili bui píi gɛ̀u aà
kpái kpalau. 2 Kɛ́ Nɛba nɛ́ Yeloboaũ a baomà, à sù
ń Egipio. Wekĩi a kuu za gɔɔ pɔ́ à tilɛ̀ Salomɔɔɛ. 3 Wà
aà sĩsi, ɔ̃ à gɛ̀ Lɔbɔaũ lè ń Isaili buiɔ píi aa ɔ̀ɛ̀: 4 N mae
zĩ gbãa dàwɛ̃ɛ pãsĩpãsĩ. Mpi sɔ̃, zĩ gbãa ń aso gbia
pɔ́ a dĩwɛ̃ɛpio lao, wí misiilɛnɛ. 5 Ɔ a wèmá à mɛ̀: E
gɔɔ àaɔ̃, í ɛa mɔ́. Ɔ aa tà.

6 Kí Lɔbɔaũ yã́pi kpàlɛ gbɛ̃zɔ̃ɔ pɔ́ aa dɛ a mae
Salomɔɔ ĩwa ũɔ gɛ̃zĩ à mɛ̀: Yã́ kpele á è a maa mà a
zã́ sí gbɛ̃́piɔwai? 7 Ɔ aa wèwà aa mɛ̀: Tó n maakɛ̀nɛ́,
n yã́ a káńgu. Tó n yãmaa zãsĩmá, aaɔ dɛ n zɔ̀blenaɔ
ũ gɔɔpiiɛ. 8 Ɔ Lɔbɔaũ gĩ gbɛ̃zɔ̃ɔpiɔ lɛdama mai, à gɛ̀
yã́pi kpàlɛ a ĩwa ɛ̀waaso pɔ́ aa nɛblè sãnuɔ gɛ̃zĩ. 9 A
ń lá à mɛ̀: Gbɛ̃́ pɔ́ aa ɔ̀mɛɛ mà zĩ gbãa pɔ́ ma mae
dànɛ́ laonɛ́piɔ, yã́ kpele á è a maa wà a zã́simái?
10 Ɔ ɛ̀waasopiɔ wèwà wà mɛ̀: Gbɛ̃́ pɔ́ aa ɔ̀nɛ n mae
aso gbia dĩnɛ́, laonɛ́piɔ, onɛ́ n ɔnɛnzãna gèele dɛ
n mae gbɔ̃ua. 11 N mae aso gbia dĩnɛ́, mpi sɔ̃ ńyɔ̃
asopi kã́fĩnɛ́ɛ. N mae ń wɛtã̀ ń flão, kási flàala lɛde
ɔ̃ ńyɔ̃ ń wɛtãɔ̀. 12 A gɔɔ àaɔ̃de zĩ́ Yeloboaũ ń Isailiɔ
ɛ̀a mɔ̀ Lɔbɔaũ lè ḿpii, lá a ɔ̀nɛ́ à mɛ̀ aa ɛa mɔ gɔɔ àaɔ̃
gbɛawa. 13 Ɔ kí gĩ gbɛ̃zɔ̃ɔɔ lɛdama mai, à yãpãsĩ ɔ̀nɛ́.
14 A ɔ̀nɛ́ lá ɛ̀waasoɔ lɛdàwawa à mɛ̀: Aso gbia ma
mae dĩɛ́, mapi sɔ̃ má asopi kã́fĩɛ́ɛ. Flã ɔ̃ ma mae á
wɛtã̀ɔ̀, mapi sɔ̃, flàala lɛde ɔ̃ má á wɛtãɔ̀. 15 Beewa
kí i Isailiɔ yãmao, asa yã́pi bɔ̀ Lua kĩ́iɛ, kɛ́ yã́ pɔ́ a
dà ãnabi Ahia, Silo gbɛ̃́ɛ, a ɔ̀ Nɛba nɛ́ Yeloboaũɛ e
kɛ yã́i.

16 Kɛ́ Isailiɔ è kí gĩ ń yãmai, aa ɔ̀ɛ̀:

Wá bàa kú ń Davidioo,

wá lɛ́ kú Yɛse nɛ́ yá̃uo,
á Isailiɔ, á baade tá a bɛ!*
Davidi buiɔ, à laaidɔ á bɛwa!
Ɔ Isailipiɔ tà ń bɛ. 17 Isaili pɔ́ kú Yuda wɛ̃́lɛ guuɔ
ɔ̃ Lɔbɔaũ gɔ̃̀ ń kía ũ ńtɛ̃ɛ. 18 Kí Lɔbɔaũ zɔɔ gbɛ̃zɔ̃ɔ
Adonilaũ zı̃̀ Isailiɔwa, ɔ̃ aa aà pàpa ń gbɛo wa dɛ̀.
Ɔ kí Lɔbɔaũ fɛ̀lɛ ń wãao, à sı̃̀ a sɔ̃́go guu à bàalɛ̀ tà
Yelusalɛũ. 19 Beewa Isailiɔ gı̃̀ Davidi buiɔzi e ń a
gbão.

11

1 Kɛ́ Lɔbɔaũ kà Yelusalɛũ, à Yudaɔ kã̀aa ń
Bɛ̃yãmɛɛ buiɔ. Zı̃gɔ̃piɔ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa do
baosaiɛ (180.000). Ɔ aalɛ gɛ́ zı̃kai ń Isailiɔ, kɛ́ aa
e Lɔbɔaũ kpa kpalapiu lɔ. 2 Ɔ Dii yã'ò Lua gbɛ̃́
Semaiaɛ à mɛ̀: 3 O Yudaɔ kí Salomɔɔ nɛ́ Lɔbɔaũɛ ń
Isaili pɔ́ kú Yuda bùsuu ń Bɛ̃yãmɛɛ bùsuoɔnɛ 4 ma
Dii ma mɛ̀ aasu gɛ́ zı̃kai ń ń gbɛ̃́ Isailiɔo. An baade
tá a bɛ, asa yã́ pɔ́ kɛ̀pi bɔ̀ ma kı̃́iɛ. Ɔ aa yã́ pɔ́ Dii ònɛ́
mà aa tà, aai gɛ́ Yeloboaũwa ń zı̃o lɔo.

Lɔbɔaũ gbãakãfia Yudaɔnɛ

5 Lɔbɔaũ ı̃̀ɔ ku Yelusalɛũ, ɔ̃ à bı̃́ibò Yuda bùsu
wɛ̃́lɛeɔzi:
6 Bɛtɛlɛũ, Etaũ, Tekoa,
7 Bɛzuu, Soko, Adulaũ,
8 Gata, Malesa, Zifi,
9 Adolaiũ, Lakisi, Azeka,
10 Zɔla, Ayaloni ń Hɛblɔ̃o.
Wɛ̃́lɛ bı̃́ide pɔ́ kú Yuda bùsuu ń Bɛ̃yãmɛɛ bùsuoɔn
we. 11 A gbãa kã̀fi wɛ̃́lɛpiɔnɛ, à zı̃gɔ̃ dɔaanaɔ kàlɛu ń

* **10:16** 2Sam 20.1

pɔblea kȕsũao ń nísio ń vɛ̃ɛo. 12 A̋ sɛ̀ngbaoɔ ń sɔ̃naɔ
kàlɛkalɛ wɛ̃́lɛ ń wɛ̃́lɛo píi, à gbãa kȁfĩ wɛ̃́lɛpiɔnɛ
maamaaɛ. Màa Yuda bùsu ń Bɛ̃yãmɛɛ bùsuo dɛò
aà pɔ́ ũ.

13 Sa'ona ń Levii bui kȉni pɔ́ kú Isaili bùsu gupiiuɔ
zɛ̀aànɔ. 14 Levii buiɔ ń dã́dãkɛkȉiɔ ń ń wɛ̃́lɛɔ tò we aa
sù Yuda bùsuu ń Yelusalɛũo, asa Yeloboaȕ ń a buiɔ
i weinɛ́ aaɔ dɛ Dii gbàgbanaɔ ũ lɔo. 15 Gbɛ̃pãleɔ ɔ̃ à
ń dílɛ gulɛsȉ pɔ́ a bɔ̀ɔ gbàgbanaɔ ũ aa sa'o tã́aɔwa ń
gáaena pɔ́ a pȉɔ. 16 Isaili bui píi gbɛ̃́ pɔ́ aa zɛ̀ò ń sɔ̃u
wà Dii Isailiɔ Lua kȉ̃ wɛɛlɛɔ pɛ̀lɛńzi Yelusalɛũ, kɛ́ aa
e Dii ń deziɔ Lua gbagba yã́i. 17 Aa Yuda bùsu zɛ̀dɔ,
aa Salomɔɔ nɛ́ Lɔbɔaȕ gbà gbãa wɛ̏ àaɔ̃, kɛ́ aa Davidi
ń Salomɔɔo tufasɛ̀ yã́i.

Lɔbɔaȕ daɛɔ

18 Lɔbɔaȕ Yelimɔ nɛ́ Maalata, Davidi tɔũna sɛ̀
nɔ ũ. Aà da tɔ́n Abihaili, Ɛliabu nɛ́, Yɛse tɔũnaɛ.
19 Nɛgɔ̃ɛ pɔ́ a ȉaànɔɔn kɛ: Yeusi, Semalia ń Zahaũo.
20 Maalata gbɛa ɔ̃ à Abisaloũ tɔũna Maaka sɛ̀, ɔ̃
à Abia ń Ataio ń Zizao ń Selomio ȉò. 21 Lɔbɔaȕ
ye Abisaloũ nɛ́ Maakapizi dɛ a nɔ kȉniɔ ń nɔ pɔ́
i mɛ́sɛdilɛnɛ́oɔla píi. A̋ nɔsɛ̀ bao plasaiɛ, nɔ pɔ́ i
mɛ́sɛdilɛnɛ́oɔ sɔ̃ bàaɔ̃. A̋ nɛgɔ̃ɛɔ ȉ baakwi plasaiɛ,
nɛnɔɛɔ sɔ̃ bàaɔ̃.

22 Lɔbɔaȕ dȉlɛ Maaka nɛ́ Abia mɛ́ aɔ dɛ kía ũ aà
gbɛ̃́ɔ guu, kɛ́ aà zɔ̃lɛ a gbɛu yã́i. 23 A ɔ̃nɔsɔpɛ̀lɛ a nɛgɔ̃ɛ
kȉnipiɔnɛ, à ń dílɛdilɛ wɛ̃́lɛ bȉide pɔ́ kú Yuda bùsu
ń Bɛ̃yãmɛɛ bùsuoɔ guu píi. A kȕsũakɛ̀nɛ́ maamaa,
mɛ́ à nɔsɛ̀sɛnɛ́ dasidasi.

12

Sisaki lɛ́lɛa Yelusalɛũwa
(1Kia 14.25-31)

[1] Kɛ́ Lɔbɔaũ zĩ́napɛ̀lɛ kpalau mɛ́ à gbãakũ̀, à
pãkpà Dii ikoyãi, aàpi ń a gbɛ̃́ɔ píi. [2] Kí Lɔbɔaũ
kpalablea wɛ̃̀ sɔode guu ɔ̃ Egipiɔ kí Sisaki mɔ̀ lɛ̀lɛ
Yelusalɛũwa, kɛ́ aa bɔ̀ Dii kpɛ yãí. [3] A mɔ̀ ń sɔ̃́goɔ
mɛ̀n ɔ̀aa soolo (1.200) ń sɔ̃deɔ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ
bàaɔ̃ (60.000). Aà zĩ̀gɔ̃ pɔ́ bɔ̀aànɔ Egipiɔ lɛ́ vĩ̀o ń
Libiiɔ ń Sukiɔ ń Etiopiɔ. [4] A Yuda bùsu wɛ̃́lɛ bĩ̃́ideɔ
sĩ̀ e à gɛ̀ pɛ̀ Yelusalɛũwa.
[5] Ɔ ãnabi Semaia mɔ̀ Lɔbɔaũ ń Yudaɔ kía pɔ́ kãaaa
Yelusalɛũ Sisaki yãíɔ lè a ɔ̀nɛ́: Dii mɛ̀ a pãkpàazi.
Ayãmɛto á pãkpaázi sɔ̃, í á na Sisakiɛ a ɔzĩ̀. [6] Ɔ Yuda
kíaɔ ń kípio ńzĩa bùsa aa mɛ̀: Dii maa! [7] Kɛ́ Dii è aa
ńzĩa bùsa, à yã'ò Semaiaɛ à mɛ̀: Lá aa ńzĩa bùsa,
má ń midɛo, má tó aa bɔkĩ̀i e tia. I kɛ Sisaki sabai ɔ̃
má mɛ aà pɔkũmabɔbɔmɛɛ Yelusalɛũwao. [8] N beeo
aa zɔbleɛ̀, kɛ́ aa e zɔbleamɛɛ dɔ̃kɔ̃ɛ ń zɔblea dṹnia
kíaɔnɛo.
[9] Kɛ́ Egipiɔ kí Sisaki lɛ̀lɛ Yelusalɛũwa, à Dii kpɛ́
àizɛɛɔ ń kibɛ pɔ́ɔ nàaa, à vua sɛ̀ngbao pɔ́ Salomɔɔpiɔ
sɛ̀lɛ píi. [10] Ɔ kí Lɔbɔaũ sɛ̀ngbaopiɔ gɛ̃ɛ pĩ̀ ń mɔgotɛ̃o,
a nà dɔai pɔ́ aaĩ̀ɔ a bɛ zɛ́ dɔ̃́aɔ dɔaanaɔnɛ ń ɔzĩ̀. [11] Tó
kí lɛ́ gɛ́ Dii ua, dɔaipiɔ ì gɛaànɔ ń sɛ̀ngbaopiɔ kũa.
Tó dɔaipiɔ sù, aaĩ̀ ɛa kálɛ ń kpɛ́u. [12] Dii pɔ wèe
Lɔbɔaũwa, kɛ́ à azĩa bùsa yãí, ɔ̃ i aà kɛ kɛ́lɛkɛlɛo.
Yudaɔ yãeɔ maa.
[13] Kí Lɔbɔaũ a gbãa kã̀fĩ Yelusalɛũ, aà kpala lɛ́
gɛ́. A kpalablè a wɛ̃̀ bla ń mɛ̀ndoode guuɛ, ɔ̃ à zɔ̃̀lɛ
báawa Yelusalɛũ wɛ̃̀ gɛ̃o ń plao, wɛ̃́lɛ pɔ́ Dii dĩ̀lɛ

Isaili bui píi wɛ̃́lɛɔ guu, kɛ́ a tɔ́ àɔ kuwà. Lɔbɔaũ̋ da
tɔ́n Naama, Amɔni buiɛ. [14] Â yãvãikɛ̀, asa i zɛò a sɔ̃u
à Dii kı̋i wɛɛlɛo.
[15] Lɔbɔaũ̋ yãkɛaɔ za a daalɛawa e a midɛawa ku
ãnabi Semaia taalau ń gu'ena Ido láo. Lɔbɔaũ̋ ń
Yeloboaũ̋o aai̋ɔ zı̋ka ń kɔ̃o gɔɔpiiɛ. [16] Kɛ́ Lɔbɔaũ̋ gà,
wà aà vı̏ Davidi wɛ̃́lɛu, ɔ̃ aà nɛ́ Abia zɔ̃̀lɛ aà gbɛu.

13

Yudaɔ kı̋ Abia
(1Kia 15.1-8)

[1] Yeloboaũ̋ kpalablea wɛ̃̀ bao plasaide guu ɔ̃ Abia
gɔ̃̀ Yudaɔ kía ũ̋, [2] à kɛ̀ báawa Yelusalɛũ̋ wɛ̃̀ àaɔ̃ɛ. Aà
da tɔ́n Maaka, Gibɛa gbɛ̃́ Uliɛli tɔũ̋naɛ.
Abia ń Yeloboaũ̋o aai̋ɔ zı̋ka ń kɔ̃oɛ. [3] Abia gɛ̀
zı̋lau ń zı̋gɔ̃ na maaɔ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa pla
(400.000). Ɔ Yeloboaũ̋ bɔ̀ zı̋'ɔpɔ̀oaàzi ń gɔ̃sa gbãaɔ
gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa síiɔ̃ (800.000). [4] Ɔ Abia dɛ̀dɛ
Zemalaiũ̋ gbɛ pɔ́ kú Ɛflaiũ̋ bùsu gusı̋sı̋deuwa à mɛ̀:
Yeloboaũ̋ ń Isailiɔ píi, à ma yãma. [5] Ӑ dɔ̃ kɛ́ Dii
Isailiɔ Lua Davidi ń aà buiɔ kpà kpalau aa kible
Isailiɔwa gɔɔpiio lé? Dii bàakuaaànɔ lɛ́ vı̋o. [6] Ň
beeo Nɛba nɛ́ Yeloboaũ̋, Davidi nɛ́ Salomɔɔ ı̏wae
bɔ̀ a diipi kpɛ. [7] Gbɛ̃pã giaeɔ kȁaaaàzi, aa gbãamɔ̀
Salomɔɔ nɛ́ Lɔbɔaũ̋ɛ gɔɔ pɔ́ a dɛ ɛ̀waasona ũ̋, a yã́ɔ
yáasi dɔ̃o, aà gbãa i ka à gínɛ́o. [8] Tia kɛ́wa ápiɔ sɔ̃
a zɛò à gi Davidi bui pɔ́ Dii kpà kpala pɔ́ a dı̏lɛuɔnɛ.
Ӑ zı̋gɔ̃ɔ dasi maamaa, mɛ́ vua gáaena pɔ́ Yeloboaũ̋
pı̏ɛ́ dii ũ̋ɔ kúánɔ. [9] A Dii gbàgbana Levii buiɔ ń Levii
bui kı̋niɔ yà, ɔ̃ a azı̋a sa'onaɔ dı̏lɛ lá buipãleɔ ı̏ kɛwa.
Gbɛ̃́ pɔ́ mɔ̀ ń gáaenao ń sãsakaoɔ mɛ̀n sopla ɔ̃mɛ ı̏ gɔ̃
pɔ́ pɔ́ dɛ Lua ũ̋o gbàgbana ũ̋.

10 Wápiɔ sɔ̃, Dii mɛ́ wá Lua ũ, wi pãkpaaàzio.
Sa'ona pɔ́ aaì zìkɛ Diiɛɔ mɛ́ Aalona buiɔ ũ, ɔ̃ Levii
buiɔ ì dɔńlɛ. 11 Aaìɔ sa pɔ́ wì a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ o
Diiwa lá gu lɛ́ dɔ kɔɔ ń oosio, aaìɔ tulaletikaɛ̀ tɛ́a.
Aaì pɛ̃ɛ kálɛ táabũnu gbãlɛsaiwa, aaì vua dau filiaɔ
nana oosi ń oosio. Wámɛ wá Dii wá Lua yãdilɛaɔ
kũa, ápiɔ sɔ̃ ɔ̃ a pãkpàaàzi. 12 Lua kúwanɔ wá
dɔaana ũ. Aà gbàgbanaɔ mɛ́ aa zìkawii dɔwá ń
kȁaepɛao. Isailiɔ, ásu zìka ń Dii á deziɔ Luaoo, asa
a bɔánɔ nao.

13 Yeloboaũ zìgɔ̃ɔ gbàɛ aa lɔɔlɛ Yudaɔzi ń kpɛ.
Aàpi ń a gbɛ̃ɔ kú ń aɛ, mɛ́ lɔɔlɛnapiɔ kú ń kpɛ. 14 Kɛ́
Yudaɔ lìli, ɔ̃ aa è wàlɛ sumá kpɛ ń aɛo píi, ɔ̃ aa wiilɛ̀
Diiwa. Sa'onaɔ lɛ́ kȁaepɛ, 15 ɔ̃ Abia ń Yuda zìgɔ̃ɔ
kúkuakɛ̀. Kɛ́ aa kúkuakɛ̀, ɔ̃ Lua tò aa Yeloboaũ
ń Isaili zìgɔ̃ɔ fù. 16 Gɔɔ pɔ́ aalɛ bàalɛnɛ́, ɔ̃ Lua ń
nánɛ́ ń ɔzì. 17 Ɔ Abia ń a gbɛ̃́ɔ Isailiɔ kɛ̀ kɛ́lɛkɛlɛ, an
zìgɔ̃ na maa pɔ́ gàgaɔ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa pla ń
basɔooɛ (500.000). 18 Yudaɔ Isailiɔ bùsa gɔɔ bee, aa
gbãamɔ̀nɛ́, kɛ́ aa sɔ̃kpàlɛ Dii ń deziɔ Luazi yɑ̃́i.

19 Abia pɛ̀lɛ Yeloboaũ zìgɔ̃ɔzi, ɔ̃ à ń wɛ̃́lɛeɔ sìmá,
Bɛtɛli ń Yesanao ń Ɛfɔ̃nɔo ń zɔ̃ɛwia pɔ́ liaaiɔ.
20 Yeloboaũ i dɔkɔ̃wa Abia gɔɔ lɔo, ɔ̃ Dii aà lɛ̀ a dɛ̀.

21 Abia gbãa kȁfi. Aà nɔɔ gɛ̃o mɛ̀ndosaiɛ, aà
nɛgɔ̃ɛɔ bao ń plao, nɛnɔɛɔ sɔ̃ gɛ̃o ń mɛ̀ndoo. 22 Abia
yɑ̃́ kìniɔ ku ãnabi Ido taalau, yɑ̃́ pɔ́ a kɛ̀ɔ ń yɑ̃́ pɔ́ a ɔ̀ɔ
píi. 23 Abia gà, ɔ̃ wà aà vì Davidi wɛ̃́lɛu, ɔ̃ aà nɛ́ Asa
zɔ̃̀lɛ aà gbɛu. Aà gɔɔ bùsu ku kílikiliɛ e wɛ̃̀ kwi.

14

Yudaɔ kɨ Asa
(1Kia 15.11-12)

1 Kí Asa yɨ́ázɛde pɔ́ Dii a Lua yei kɛ̀. 2 A tɨ́áa sa'okɨ̃iɔ
gbòo, à gulɛsɨ̃ pɔ́ wa bòɔ dàaɨ̃, à gbɛ̀pɛlɛɔ wɨ̃wi, à
Asetaati líɔ zɔ̃̀zɔ̃. 3 Ɔ a ò Yudaɔnɛ aa Dii ń dezìɔ Lua
kɨ̃́i wɛɛlɛ, aaiɔ aà ikoyɑ̃ ń aà yɑ̃dilɛaɔ kũa. 4 A gulɛsɨ̃
pɔ́ wa bò Yuda wɛ̃́lɛɔ guu dàaɨ̃, à tulaletikatɛakɨ̃iɔ
gbòo, ɔ̃ bùsu gɔ̃̀ dɔdɔa aà gɔɔ. 5 Kɛ́ bùsu gɔ̃̀ dɔdɔa
màa, ɔ̃ à Yuda bùsu wɛ̃́lɛ bɨ̃́ideɔ kɛ̀kɛ kàlɛ. Gbɛ̃e
i zɨ̃kaaànɔ gɔɔ beeo, asa Dii tò à ɨ̃́ampakɨ̃i èɛ. 6 A
ò Yudaɔnɛ: Bùsu da wá pɔ́ ũ gbɑ̃, asa wa Dii wá
Lua kɨ̃́i wɛ̀ɛlɛɛ. Wà wɛ̃́lɛpiɔ kɛkɛ kálɛ, wí bɨ̃́i liai ń
gugwakɨ̃i lɛsɨ̃ɔ a musu ń bɔlɛ gbaɔ ń a gbɑ̃́ao. Wa aà
kɨ̃́i wɛ̀ɛlɛɛ, ɔ̃ a tò wa ɨ̃́ampakɨ̃i è gupiiu. Ɔ aa wɛ̃́lɛpiɔ
kɛ̀kɛ kàlɛ, aalɛ namableu.

7 Kí Asa Yuda zɨ̃gɔ̃ɔ vɨ̃ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa do ń
basɔoo (300.000), baade ń a sɛ̀ngbao zɔ̃ɔo ń a sɔ̃nao.
A Bɛ̃yɑ̃mɛɛ buiɔ vɨ̃ zɨ̃gɔ̃ɔ ũ lɔ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa
do ń basiiɔ̃o (280.000), baade ń a sɛ̀ngbao nɛ́nao ń
a sáo. Ampii gɔ̃sa gbɑ̃aɔnɛ.

8 Etiopi gbɛ̃́ Zela bɔ̀ lɛ́ mɔ́ ń zɨ̃gɔ̃ gbɛ̃ɔn miliɔ̃ doɔ
(1.000.000) ń sɔ̃́goɔ mɛ̀n ɔ̀aa do ń basɔoo (300), aa
mɔ̀ e Malesa. 9 Kí Asa bɔ̀ gɛ̀ daiaàlɛ, ɔ̃ aa zɨ̃'ɔpòokɔ̃i
Zefata guzulɛu Malesa saɛ. 10 Ɔ kí Asa lɛzù Dii a
Luazi à mɛ̀: Dii, gbɛ̃e muaannɔ à dɔ gbɑ̃asaidelɛ
gbɑ̃ade wáao. Dii wá Lua, dɔwálɛ, asa ḿmɛ wa
sɔ̃kpàlɛnzi. Wa mɔ zɨ̃kai ń gbɛ̃́ dasidasiɛ beeɔ ń
n tɔ́oɛ. Dii, ḿmɛ ń wá Lua ũ, ńsu to gbɛ̃nazɨ̃na
gbɑ̃amɔnɛo.

11 Ɔ Dii tò Asa ń Yudaɔ Etiopiɔ fù. Kɛ́ aalɛ bàalɛ,
12 ɔ̃ Asa ń a zɨ̃gɔ̃ɔ pɛ̀má e Gelaa. Aa Etiopipiɔ dɛ̀dɛ

dasidasi, ɔ̃ an gbɛ̃́ pɔ́ gɔ̃̀ɔ i fɔ̃ fɛ̀lɛńnɔ lɔo, asa Dii ń
a zi̋gɔ̃ɔ ń tɔ̀ɔsɔmpaɛ. Ɔ̃ Yudaɔ ń pɔ́ɔ nàaa dúuduu.
13 Aa lɛ̀lɛ wɛ̃́lɛ pɔ́ liaa Gelaaziɔwa, asa Dii tò vi̋a
wɛ̃́lɛpideɔ kũ̀, ɔ̃ Yudaɔ wɛ̃́lɛpiɔ pɔ́ɔ nàaa píi, asa
wɛ̃́lɛpiɔ pɔ́ɔ dasi. 14 Aa lɛ̀lɛ pɔdãnaɔ bòoɔwa lɔ, ɔ̃ aa
ń sãɔ ń ń yiongoɔ nàaa tàò Yelusalɛũ.

15

Ki̋ Asa azi̋a kpaa Luawa
(1Kia 15.13-16)

1 Lua Nisi̋na dɛ̀dɛ Odede nɛ́ Azaliawa, 2 ɔ̃ à bɔ̀ gɛ̀
dai Asalɛ a òɛ̀: Kí Asa ń Yudaɔ ń Bɛ̃yãmɛɛ buiɔ, à ma
yãma ápii. Dii kúánɔ, tó a zɛaànɔ. Tó a aà ki̋i wɛ̀ɛlɛ,
á aà e. Tó a pãkpàaàzi sɔ̃, a pãkpaázìɛ. 3 Isailiɔ
ku Lua si̋ande sai a gɔɔplakɛ̀, sa'on yãdanɛdeɔ kuo,
ikoyãɔ kuo. 4 An taasikɛa guu aa ɛ̀a sù Dii ń Luawa,
aa aà ki̋i wɛ̀ɛlɛɛ, ɔ̃ aa aà è. 5 Gɔɔ bee gɛa ge sua náai
vi̋o, dṹnia buiɔ píi kú gili zɔ̃ɔ guuɛ. 6 Bui ń buio kɔ̃
tɔ̀ɔsɔmpa, wɛ̃́lɛ ń wɛ̃́lɛo kɔ̃ dɛ̃ɔnzɔ̃, kɛ́ Lua i̋adàmá ń
taasi píio yãi. 7 A̋piɔ sɔ̃ à sɔ̃dilɛ, ásu tó á ɔ gɔ̃ dɔázio,
asa á a yãkɛa asea e.

8 Kɛ́ Asa ãnabikɛyã pɔ́ ãnabi Azalia, Odede nɛ́ ò
mà, à sɔ̃di̋lɛ, ɔ̃ à tã́a pɔ́ kú Yuda bùsuu ń Bɛ̃yãmɛɛ
bùsuoɔ wòlɛwolɛ píi ń pɔ́ pɔ́ kú Ɛflaiũ bùsu gusi̋si̋de
wɛ̃́lɛ pɔ́ a si̋ɔ guuɔ. A̋ Dii gbagbaki̋i pɔ́ kú Dii kpɛ́
bilandaa aɛ kɛ̀kɛ, 9 ɔ̃ à Yudaɔ ń Bɛ̃yãmɛɛ buiɔ kã̀aa
píi ń Ɛflaiũ bui pɔ́ mɔ̀ zɔ̃̀lɛ ń guuɔ ń Manase buiɔ ń
Simɛɔ buiɔ, asa wa è Dii aà Lua kuaànɔɛ, ɔ̃ wà bɔ̀lɛ
Isaili bùsuu dasidasi, wà mɔ̀ nàwà.

10 Kí Asa kpalablea wɛ̃̀ gɛ̃ode mɔ àaɔ̃de guu ɔ̃ aa
kã̀aa Yelusalɛũ. 11 Zi̋beezi̋ aa sa'ò Diiwa ń pɔ́ pɔ́ aa

nàaa aa sùòeɔ, zù mɛ̀n ɔ̀aa àaɔ̃ ń basɔoo (700) ń sãɔ
mɛ̀n ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ sopla (7.000). 12 Aa lɛgbɛ̃̀ aa mɛ̀
wà Dii ń deziɔ Lua kɨ̃́i wɛɛlɛ ń nɔ̀sɛmɛndoo, ń sɔ̃ iɔ
kuwà. 13 Gbɛ̃́ pɔ́ gɨ̃̀ Dii Isailiɔ Lua kɨ̃́i wɛɛlɛi à gàɛ,
nɛ́fɛ̃nɛnan nò, gbɛ̃zɔ̃ɔn nò, gɔ̃ɛn nò, nɔɛn nò. 14 Aa
lɛ́pi gbɛ̃̀ Diiɛ ń kɔ̃fɨ̃ gbãao ń pɔna wiio ń kɑ̃̀aepɛao ń
kuupɛaoɛ. 15 Yuda bùsudeɔ pɔ kɛ̀na lɛ́ pɔ́ wa gbɛ̃̀pi
yɑ̃́i, asa aa lɛ́pi gbɛ̃̀ ń nɔ̀sɛmɛndooɛ. Aa aà kɨ̃́i wɛ̀ɛlɛ
ń pɔeão, ɔ̃ aa aà è, ɔ̃ a tò aa ɨ̃́ampakɨ̃i è gupiiu.
16 Kí Asa a dazi Maaka bɔ̀ kíakɛu se, kɛ́ à Asetaati
lí pɔ́ Lua ye a gɨ̃yãio pɛ̀lɛ yɑ̃́i. Kí Asa lípi zɔ̃̀ a pàa
kɛ́lɛkɛlɛ, ɔ̃ à tɛsɔ̃̀wà Sedɔ̃ guzulɛu. 17 A azɨ̃a kpà
Diiwa e a wɛ̃ni lɛ́uɛ, ãma i e gulɛsɨ̃ pɔ́ wa bò sa'okɨ̃i ũ
Isaili bùsuuɔ dàaɨ̃ píio. 18 A vua ń ɑ̃́nusuo ń pɔpãle
pɔ́ aàpi ń a maeo dɨ̃lɛ Dii pɔ́ ũɔ sɛ̀lɛ kàlɛ Dii kpɛ́u.
19 Zɨ̃ kuo e aà kpalablea wɛ̃̀ bla sɔosaideu.

16

Kí Asa kpalablea yɑ̃́ gbɛzɑ̃ɔ
(1Kia 15.17-24)

1 Kí Asa kpalablea wɛ̃̀ bla síiɔ̃saide guu ɔ̃ Isailiɔ kí
Baasa mɔ̀ lɛ̀lɛ Yuda bùsuwa, ɔ̃ àlɛ bɨ̃́ibo Lamai, kɛ́
gbɛ̃e suli bɔ ge àli gɛ̃ Yudaɔ kí Asa bùsuuo yɑ̃́i. 2 Ɔ
kí Asa ɑ̃́nusu ń vua pɔ́ kú Dii kpɛ́ làasiuɔ sɛ̀lɛ ń pɔ́
pɔ́ kú a bɛ làasiuɔ, à gbɛ̃́ɔ zɨ̃̀ò Sili bùsuu Bɛnadada
pɔ́ lɛ́ kible Damasiwa à mɛ̀: 3 Wà lɛdoũkɛ, lá ma
mae ń n maeo kɛ̀ yɑ̃awa. A ɑ̃́nusu ń vuaon kɛ.
Lɛdoũ pɔ́ ń vɨ̃ ń Isailiɔ kí Baasao gboo, i gomala
ń a zɨ̃gɔ̃ɔ. 4 Ɔ Bɛnadada lɛdoũkɛ̀ ń Asao, à a zɨ̃gɔ̃ɔ
gbàɛ aa gɛ́ lɛ́lɛi Isaili wɛ̃́lɛɔwa. Aa Iyoni sɨ̃ ń Dão

ń Abɛli Bɛmaakao ń Nɛfatali bui wɛ̃́lɛ pɔ́ wȉ kȕsũa
kálɛuɔ píi. 5 Kɛ́ Baasa a baomà, à bȉ́iboa Lamai tò à
kā́mabò ń zȉpio. 6 Ɔ kí Asa mɔ̀ ń Yudaɔ píi, aa Lama
gbɛɔ ń lí pɔ́ Baasa lɛ́ bȉ́iboòɔ sɛ̀lɛ à gɛ̀ bȉ́ibòò Gɛbai ń
Mizipao.
7 Zȉbeezȉ gu'ena Anani mɔ̀ Yudaɔ kí Asa lè, a ò̀ɛ̀:
Lá n sɔ̃kpàlɛ Siliɔ kíazi, ni sɔ̃kpalɛ Dii n Luazio, Siliɔ
kía zȉgɔ̃ɔ pȉlimaɛ. 8 Etiopi ń Libiio zȉgɔ̃ɔ ń ń sɔ̃́goɔ ń
sɔ̃deɔ dasi fá! Kɛ́ n sɔ̃kpàlɛ Diizi, i ń nanɛ n ɔzȉo lé?
9 Asa Dii ȉ wɛ́tɛ dṹniazi píiɛ, kɛ́ à e gbãa kā́fȉ gbɛ̃́ pɔ́
aa ńzȉa nàɛ a ɔzȉɔnɛ. N sɔũ̀kɛkɛ̀ɛ we fá! Za gbã waɔ
zȉkannɔɛ. 10 Ɔ kí Asa pɔ pà gu'enapizi à aà dàkpɛu,
kɛ́ aà za fɛ̃̀aàzi yā́ pɔ́ a ò yā́i. Gɔɔpi kí Asa wɛ́tɛ̃amɔ̀
gbɛ̃́ɔnɛ maamaaɛ.
11 Kí Asa yãkɛaɔ ku Yudaɔ ń Isaili kíaɔ ladau
za a daalɛawa e a midɛawa. 12 Aà kpalablea wɛ̃̀
bla mɛ̀ndosaide guu ɔ̃ gyã aà lè a gbálaɔwa. Aà
gyãpi pãsȉ, ãma i Dii kȉ́i wɛɛlɛo, sema ɛsɛdeɔ. 13 Aà
kpalablea wɛ̃̀ bla ń mɛ̀ndoode guu ɔ̃ à gà. 14 Wà aà
gɛ wùlɛ wúlɛkȉi pɔ́ wà pɔ́ gȉnana bui píi ń tulaleti
bui yãalɛaɔ wȉawa, ɔ̃ wà aà vȉ mia pɔ́ wa yɔ̃̀ɛ̀ Davidi
wɛ̃́lɛu. Wà tɛ́ zɔ̃ɔ kà, wà pɔ́piɔ kàu aà gɛ̀ kpɛlaa yā́i.

17

Yudaɔ kí Yosafa

1 Aà nɛ́ Yosafa zɔ̃̀lɛ aà gbɛu, ɔ̃ à sɔukɛ̀ Isailiɔ yā́
musu. 2 A zȉgɔ̃ɔ kàlɛkalɛ Yuda bùsu wɛ̃́lɛ bȉ́ideɔ guu
píi, mɛ́ à gudɔ̃akȉiɔ dȉlɛdilɛ Yuda bùsuu ń Ɛflaiũ bui
wɛ̃́lɛ pɔ́ aà mae kí Asa sȉɔ. 3 Dii kuaànɔ, asa à Dii zɛ́
sɛ̀ lá a dezi Davidi sɛ̀ káauwaɛ, i tā́aɔ kȉ́i wɛɛlɛo. 4 A a

mae Lua kĩ́i wɛ̀ɛlɛ, a aà yãdilɛaɔ kũa, i Isailiɔ ɔlɛsɛo.
5 Dii tò à zĩ́napɛ̀lɛ kpalau, ɔ̃ Yudaɔ gbadàɛ̀ ḿpii, aà
àizɛɛɔ ń aà gawio zɔ̃ɔ. 6 Aà mi daa ía Dii yã́ musu, ɔ̃ à
gulɛsĩ̀ pɔ́ wa bò Yuda bùsuuɔ dàaĩ̀, à Asetaati lipɛlɛɔ
zɔ̃̀zɔ̃.

7 Aà kpalablea wɛ̃̀ àaɔ̃de guu ɔ̃ à a ĩ̀waɛ beeɔ
gbàɛ yãdadainɛ́ Yuda wɛ̃́lɛɔ guu: Bɛnaili, Obadia,
Zakali, Nɛtanɛli ń Mikaiao. 8 Levii buiɛ beeɔ kú ń
guu: Semaia, Nɛtania, Zebadia, Asaɛli, Semilamɔ,
Yonatãa, Adonia, Tobia ń Tobadoniao. N sa'onaɛ
beeɔ lɔ: Ɛlisama ń Yolaũo. 9 Aa Dii ikoyã lá sɛ̀ aa gɛ̀
Yuda bùsu wɛ̃́lɛɔ kɛ̀ɛlɛò píi, aa yãdàdaonɛ́. 10 Ɔ vĩ̀a
bùsu pɔ́ liaa Yuda bùsuziɔ deɔ kũ̀kũ Dii yã́ musu
píi, aai fɛlɛ Yosafawa ń zĩ̀oo. 11 Filitɛ̃ɔ mɔ̀ aà gbà
ã́nusu, mɛ́ Laalubuɔ mɔ̀ɛ̀ ń sãsakaoɔ mɛ̀n ɔ̀aasɔsɔo
lɛɛ sopla ń ɔ̀aa àaɔ̃ ń basɔoo (7.700) ń blesanaɔ mɛ̀n
ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ sopla ń ɔ̀aa àaɔ̃ ń basɔoo (7.700).

12 Yosafa lɛ́ kã́fĩ, aà gwea lɛ́ dɛdɛ. A zɛgikĩ̀i
gbãaɔ bò, à kũ̀sũakalɛwɛ̃lɛɔ kàlɛ Yuda bùsuu. 13 A
zĩ̀ zɔ̃ɔ kɛ̀ Yuda wɛ̃́lɛɔ guu, mɛ́ a zĩ̀gɔ̃ gɔ̃sa gbãaɔ
vĩ̀ Yelusalɛũ. 14 Wà zĩ̀gɔ̃piɔ nào an deziɔ uawaɛ.
Yuda zĩ̀gɔ̃ dɔaanaɔn kɛ: Adena ń a zĩ̀gɔ̃ɔ gbɛ̃ɔn
ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa do ń basɔoo (300.000). 15 A gbɛa
Yohanani ń a zĩ̀gɔ̃ɔ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa do ń
basiiɔ̃o (280.000). 16 A gbɛa Amasia, Zikeli nɛ́ pɔ́
dɔ̀aa azĩ̀a kpà Diiwa ń a zĩ̀gɔ̃ɔ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ
ɔ̀aa do (200.000). 17 Bɛ̃yãmɛɛ bui nɛgɔ̃na Ɛliada ń
a zĩ̀gɔ̃ɔ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa do (200.000), baade
ń a sáo ń a sɛ̀ngbaoo. 18 A gbɛa Yozaba ń a zĩ̀gɔ̃ɔ
gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa do baosai (180.000), baade ń
a gɔ̃kɛbɔɔ.

19 Dɔaanapiɔ ku kía ȉwaɔ guuɛ, gbɛ̃́ pɔ́ kía ń dílɛ
Yuda bùsu wɛ̃́lɛ bĩ́ideɔ guuɔ bàasi.

18

Ãnabi Mise yã́ pɔ́ a su oa Ahabuɛ
(1Kia 22.1-28)

1 Yosafa àizɛɛɔ ń aà gawio zɔ̃ɔ, ɔ̃ à Ahabu nɛnɔɛ
sɛ̀ a nɛ́ɛ. 2 Gɔɔpla gbɛa à gɛ̀ Ahabu gwai Samali. Ɔ
Ahabu sãɔ ń zuɔ dɛ̀dɛɛ̀ dasidasi ń gbɛ̃́ pɔ́ aa kuaànɔɔ,
à nàɛwà aà gɛ lɛ́lɛɛ Lamɔtu Galadawa. 3 Ahabu
Yosafa là à mɛ̀: Ǹyɔ̃ gɛmanɔ zȉu Lamɔtu Galadao lé?
Yosafa wèwà à mɛ̀: Wá doũɛ, ma gbɛ̃́ɔá n gbɛ̃́ɔnɛ.
Wá gɛnnɔ zȉuɛ. 4 Ɔ à ɛ̀a mɛ̀: Dii la gȉa. 5 Isailiɔ kíapi
ãnabi ɛgɛnaɔ kȁaa gbɛ̃ɔn ɔ̀aa pla, ɔ̃ à ń lá à mɛ̀: Wà
gɛ́ zȉu Lamɔtu Galadadeɔwa yȁ, ge wà kã́maboɛ?
Aa wèwà aa mɛ̀: Gɛ́! Lua a ń nanɛ n ɔzȉɛ. 6 Ɔ
Yosafa mɛ̀: Dii ãnabi ku la wà aà laoa? 7 Isailiɔ kía
wèwà à mɛ̀: Gɔ̃ɛe ku lɔ, wȉ mɛɛ̀ Mise, Imɛla nɛ́ɛ. A
fɔ̃ yãgbɛawɛ̃ɛ Diiwa fá, ãma má yeaàzi no, asa ȉli
àsi maa omɛɛ ziio, sema a bɛ̃̀ɛ. Ɔ Yosafa mɛ̀: Ǹsu
o màao kí! 8 Ɔ Isailiɔ kía a ȉwaɔ do sȉsi à mɛ̀: Gɛ ǹ
Imɛla nɛ́ Mise sísi aà mɔ kpakpa.

9 Isailiɔ kía ń Yudaɔ kí Yosafao baade a kible'ula
daa, aa zɔ̃lɛa ń báaɔwa pɔ́wɛngbɛ̃zɛ pɔ́ kú Samali
bĩ́ibɔlɛ saɛ, ɔ̃ ãnabi ɛgɛnapiɔ lɛ́ yãyaaa'o ń aɛ.
10 Kenaana nɛ́ Zedekia mɔ pȉ lán kɔ́baɔwa à mɛ̀: Dii
mɛ̀ kɔ́baɛ beeɔ ńyɔ̃ Siliɔ zɔ̃zɔ̃ò ǹ ń dɛdɛò píi. 11 Ɔ
ãnabipiɔ lɛ́ yã́ doũ o ḿpii aalɛ mɛ: Gɛ ǹ lɛ́lɛ Lamɔtu
Galadawa, ńyɔ̃ fuao. Dii ń nánɛ n ɔzȉɛ. 12 Gbɛ̃́ pɔ́ gɛ̀
Mise sísii òɛ̀: Ãnabi dãɔ lɛ́ kɛ̀ doũɛ laɔ! Asi maa aalɛ
o kíɛ. Yã doũpi o sɔ̃. Asi maa oɛ̀. 13 Ɔ Mise mɛ̀: N Dii
kuao, yã́ pɔ́ Lua ò, bee ɔ̃ má o.

14 Kɛ́ à kà, kí aà là à mɛ̀: Mise, wà gɛ́ zı̃u Lamɔtu
Galadadeɔwa yɜ̃, ge wà kɜ̃maboɛ? A wèwà à mɛ̀:
Gɛ ǹ lɛ́lɛwà mɛ! Nyɔ̃ fuao. Lua ń nánɛ n ɔzı̃ɛ. 15 Ɔ kí
òɛ̀: Gɛ̃n ũma ń ye mà onɛ, ńsu ɛɛtomɛɛo ni? Sı̃ana
o ń Diio. 16 Ɔ Mise mɛ̀: Ma Isailiɔ è fãaaa sı̃sı̃ɔ pɔlɛu
lán sã pɔ́ dãna vı̃oɔwa.* Ɔ Dii òmɛɛ, gbɛ̃́piɔ dɔaana
vı̃o, an baade tá a bɛ ń a aafiao. 17 Ɔ Isailiɔ kía ò
Yosafaɛ: Ni ma we ya? Mi onɛ ı̃li àsi maa omɛɛo,
sema a bɛ̃̀ɛo lò?

18 Ɔ Mise ɛ̀a mɛ̀: Dii yãma! Ma Dii è zɔ̃lɛa báawa,†
luabɛ gbɛ̃́ dasiɔ zɛa aà saɛ ɔplaai ń zɛɛio.‡ 19 Ɔ Dii
mɛ̀: Démɛ a e kɔ̃nikɛmɛɛ Ahabuɛ aà gɛ́ lɛ́lɛi Lamɔtu
Galadawa, i ga wei? Wɜ̃anɛ ò kɛ́wa, lootɛ̃ ò kɛ́wa,
20 ɔ̃ nisı̃nae bɔ̀ mɔ̀ zɛ̀ Dii aɛ à mɛ̀: Má gɛ kɔ̃nikɛɛ̀. Ɔ Dii
aà là à mɛ̀: Nyɔ̃ kɛ kpelewa ni? 21 Ɔ a wèwà à mɛ̀:
Má gɛ soso ka aà ãnabiɔnɛ ń lɛ́u nisı̃n ɛɛde ũɛ.§ Ɔ Dii
mɛ̀: Nyɔ̃ fɔ̃ kɔ̃nikɛɛ̀, ńyɔ̃ fuao. Gɛ ǹ kɛ màa. 22 Màa
nisı̃n ɛɛdepi sòso kà n ãnabiɛ beeɔnɛ ń lɛ́u, kási sɔ̃
àsi bɛ̃̀ɛ ɔ̃ Dii ò n yɜ̃ musu. 23 Ɔ Kenaana nɛ́ Zedekia
gɛ̀ Mise sãnkɛ à mɛ̀: Zɛ́ kpele Dii Nisı̃na sɛ̀ à gòa à gɛ̀
yã'ònɛi? 24 Ɔ Mise wèwà à mɛ̀: Gɔɔ pɔ́ n gɛ ulɛi kpɛ́u
kpɛa, ńyɔ̃ zɛ́pi dɔ̃. 25 Ɔ Isailiɔ kía mɛ̀: A Mise kũ taò
wɛ̃́lɛ kí Amɔ ń ma nɛ́ Yoasio kı̃́i. 26 A onɛ́ ma mɛ̀ aa
aà dakpɛu. Aasu pɔe kpawào, sema pɛ̃ɛ ń ío e mà gɛ
suò aafia. 27 Mise mɛ̀: Tó n su aafia, Dii mɛ́ i damɛɛ
má ònɛo. Ɔ Mise ɛ̀a mɛ̀: A̋ baade píi ma yɜ̃pi mào
lò?

Ahabu gaa Lamɔtu Galada (1Kia 22.29-35)

* **18:16** Nao 27.17 † **18:18** Isa 6.1 ‡ **18:18** Yob 1.6 § **18:21**
2Tɛs 2.11-12

28 Isailiɔ kía ń Yudaɔ kí Yosafao gɛ̀ Lamɔtu Gal-
ada. 29 Ɔ Isailiɔ kía ò Yosafaɛ: Má azi̋a lilɛɛ, mí si
zi̋u. Mpi sɔ̃ ǹyɔ̃ ku la ń n kible'ulao daa. Ɔ Isailiɔ
kía azi̋a li̋lɛ à sı̏ zi̋u. 30 A̋ mɔ lè Siliɔ kía ò a sɔ̃́go
dɔaanaɔnɛ à mɛ̀: A̋su gbɛ̃e wɛ zi̋piuo, nɛ́fɛ̃nɛna ge
gbɛ̃zɔ̃ɔ, sema Isailiɔ kía ado. 31 Kɛ́ sɔ̃́go dɔaanapiɔ
Yosafa è, aalɛ e Isailiɔ kíaɛ. Kɛ́ aa sùwà, ɔ̃ Yosafa
wiilɛ̀, ɔ̃ Dii dɔ̀aàlɛ a tò aa gòaàla. 32 Asa kɛ́ aa è Isailiɔ
kía no, ɔ̃ aa aà tò we.

33 Gbɛ̃e ka tɔ̃̀ Isailiɔgu pã yã́i, ɔ̃ à gɛ̀ Isailiɔ kíapi
pà à gɛ̃̀ aà mɔ̀ ula pɛɛki̋iɔ zãnguo. A ò a sɔ̃́gobaanaɛ:
Lɛliaa wà bɔ zi̋u, ma kɛ'i̋aɛ we. 34 Zi̋pi gbãakũ̀ gɔɔ
bee, mɛ́ Isailiɔ kíapi zɛa a sɔ̃́go guu à di̋diwà, aà aɛ
dɔa Siliɔwa e oosi. Kɛ́ i̋atɛ̃ gɛ̃̀ kpɛ́u, ɔ̃ à gà.

19

1 Kɛ́ Yudaɔ kí Yosafa lɛ́ su a bɛ Yelusalɛũ aafia,
2 gu'ena Yehu, Anani nɛ́ bɔ̀ gɛ̀ daiaàlɛ, a òɛ̀: N dɔa
gbɛ̃vãiɔlɛ maaa? N yea gbɛ̃́ pɔ́ za Diiguɔzi maaa? A
yã́i Dii pɔ fɛ̃anzi. 3 N beeo à yãmaa èma lɔ, kɛ́ n zɛò
ǹ a ki̋i wɛɛlɛ, ɔ̃ n wá bùsu Asetaati lipɛlɛɔ zɔ̃̀zɔ̃.

Yosafa yã́kpalɛkɛnaɔ dilɛdilɛa

4 Yosafa i̋ɔ ku Yelusalɛũ, ãma i̋ɔ bɛ gbɛ̃́ɔ guu za
Bɛɛsɛba e Ɛflaiũ bùsu gusi̋si̋deuɛ, a tò gbɛ̃́ɔ ɛ̀a sù
Dii ń deziɔ Luawa. 5 A̋ yã́kpalɛkɛnaɔ di̋lɛdilɛ Yuda
bùsu wɛ̃́lɛ bi̋ideɔ guu. 6 A ònɛ́: A̋ laaidɔ yã́ pɔ́ álɛ
kɛwa, asa i kɛ gbɛ̃nazi̋na álɛ kɛɛ̀o, Diiɛ. Aɔ kúánɔ á
yã́gɔ̃gɔ̃anɛ guuɛ. 7 A̋liɔ Dii vi̋a vi̋. A̋ laaika! Dii wá
Lua lí yãfaasai kɛo, i̋li gbɛ̃́ zãboo, i̋li gbagusaɛsio.

8 Yosafa Levii buieɔ ń sa'onaeɔ ń Isaili uabeleeɔ
dı̀lɛ Yelusalɛũ Dii yấkpalɛkɛnaɔ ũ aaɔ lɛkpaaɔ bɔaa.
Ɔ aa ku Yelusalɛũ. 9 A yãdı̀lɛnɛ́ à mɛ̀: Aɔ Dii vı̀a
vı̀, ı zı̀kɛɛ̀ ń náaio ń nɔ̀sɛmɛndoo. 10 Tó á gbɛ̃́ pɔ́
kú ń wɛ̃́lɛɔ guuɔ mɔ̀wá ń yấo, gbɛ̃dɛa yấ ge ikoyã
pãlen nò, yãdilɛa ge ɔtondɔkı̀ı ge yãdilɛnɛn nò,
àli lɛdamá, kɛ́ aasu tàaekɛ Diiɛ, i pɔkũmabɔbɔwá
ń á gbɛ̃́ɔo yấi. Aɔ kɛ màa, kɛ́ ásu duunakɛo yấi.
11 Sa'onkia Amalia mɛ́ á gbɛ̃zɔ̃ɔ ũ Dii yấpii musu.
Isimaɛla nɛ́ Zebadia, Yudaɔ gbɛ̃zɔ̃ɔ mɛ́ á gbɛ̃zɔ̃ɔ ũ kí
yấ musu. Levii buiɔ mɛ́ á lakɛ̃naɔ ũ. A sɔ̃dilɛ àɔ zı̀kɛ
yấpiɔwa, Dii iɔ kú ń gbɛ̃maaɔɛ.

20

Yosafa zı̀blea Mɔabuɔwa

1 Bee gbɛa Mɔabuɔ ń Amɔniɔ ń Mɛu buieɔ mɔ̀
zı̀kai ń Yosafao. 2 Wà mɔ̀ wa ò Yosafaɛ: Zı̀gɔ̃ dasiɔ bɔ̀
Ɛdɔũ bùsuu Isida Wiside baale, aalɛ mɔ́ zı̀kainnɔ.
Aa kà Asasɔ̃ Tamaa kɔ̀. Ɔmɛ Ɛngɛdi ũ. 3 Vı̀a Yosafa
kṳ̀, ɔ̃ à zɛ̀ò à dɔnlɛ gbɛa Diiwa, ɔ̃ à gɔɔdı̀lɛ Yudaɔnɛ
aa lɛye ḿpii. 4 Ɔ Yudaɔ kầaa dɔnlɛ gbɛaa Diiwa yấi.
Aa bɔ̀ Yuda bùsu wɛ̃́lɛ píi guu aa mɔ̀ aà kı̀ı wɛɛlɛi.
5 Yosafa fɛ̀lɛ zɛ̀ Yelusalɛũdeɔ ń Yuda pɔ́ kãaaa Dii
ua dafu guuɔ kpɛɛlɛ 6 à mɛ̀: Dii wá deziɔ Lua, Lua
Musuden n ũo lò? Niɔ kible bui píi bùsuwa. Gbãa
ń ikoo ku n ɔzı̀ɛ, gbɛ̃e lí fɔ̃ kpànɛo. 7 Wá Lua, n gbɛ̃́
pɔ́ kú yãa bùsuɛ beeuɔ yà n gbɛ̃́ Isailiɔnɛ, ɔ̃ ń kpà n
gbɛ̃na Ablahaũ* buipiɔwa e gɔɔpii. 8 Wá kú a guu,
wa kpɛ́ɛ bee dɔ̀unɛ wa mɛ̀, 9 tó ń tò músi wá lé, kɛ́

* **20:7** Isa 41.8, Zaa 2.23

ńlɛ wá wɛtã yái, fɛ̃nda ge gagyã ge nɔanan nò, wá
zɛ n aɛ kpɛ́ pɔ́ n tɔ́ kuwàɛ bee kpɛɛlɛ, wí wiilɛma
wá taasikɛa guu, ní síwanɔ, ní wá suaba. 10 Tia
kɛ́wa, Amɔniɔ ń Mɔabuɔ ń Sei gbɛ̀sĩsĩdeɔ fɛ̀lɛwanɔ.
Kɛ́ Isailiɔ bɔ̀lɛ Egipi, ni we aa lɛ̀lɛ ń bùsuɔwao, ɔ̃ aa
pằalɛnɛ́, aai ń midɛo.† 11 Gwa lá aalɛ kɛwɛ̃ɛ sa, aa
mɔ̀ lɛ́ wá yá aalɛ wá bɔlɛ bùsu pɔ́ ń kpàwáu. 12 Wá
Lua, ńyɔ̃ yấgɔ̃gɔ̃ńnɔo lé? Wápiɔ, wá gbãa vĩ zĩgɔ̃
dasidasi pɔ́ fɛ̀lɛwáɛ beeɔ ɔzĩo. Wá dɔ̃ lá wá kɛo. Wá
wɛ́ dɔnzi.
13 Yudaɔ sĩ Dii aɛ we ń ń nɔɛɔ ń ń nɛ́ɔ. 14 Levii
nɛ́ Asafa bui Yaaziɛ, Zakali nɛ́, Benaia tɔũna, Yeiɛli
sĩ́wɛna, Matania sɔ̃kpaɛ ku zã guu we, ɔ̃ Dii Nisĩna
dɛ̀dɛwà 15 à mɛ̀: Kí Yosafa ń Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔ
píi, à swã́kpa! Yã́ pɔ́ Dii ɔ̀ɛ́n kɛ: Ásu to vĩa á kũo.
Ásu bílikɛ zĩgɔ̃ dasidasipiɔ yã́ musuo, asa zĩpi dɛ á
yã́ ũo, Lua yã́ɛ. 16 Á gɛ́má zia. Zizi gbɛbɔlɛ ɔ̃ aa sɛ́, á
ń le guzulɛ lɛ́wa bɔaa ń Yeluɛli gbáao. 17 I kɛ á zĩka
we no. Á zɛ tɛɛɛ, í e lá Dii a á suaba. Yelusalɛũdeɔ ń
Yudaɔ píi, ásu to vĩa á kũo, ásu bílikɛo. Á gɛ́má zia,
Dii aɔ kúánɔɛ.‡
18 Yosafa kùlɛ à mipɛ̀lɛ, ɔ̃ Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔ
píi kùlɛ Diiɛ aa wùlɛ ń gbɛɛu. 19 Ɔ Levii nɛ́ Kɛata ń
Koleo buiɔ fɛ̀lɛ lɛ́ Dii Isailiɔ Lua sáaukpa gbã́ugbãu.
20 Aa fɛ̀lɛ kɔɔ káaukaau, ɔ̃ aa Tekoa gbáa zɛ́ sɛ̀. Kɛ́
aalɛ dazɛu, ɔ̃ Yosafa mɛ̀: Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔ, à
ma yãma. Á Dii á Lua náaikɛ, i á gba gbãa. Á aà
ãnabiɔ yã́si, á tá i kɛ na. 21 Kɛ́ à lɛkpàaĩńnɔ, ɔ̃ à gbɛ̃́ɔ
dĩlɛ aa dɔaa zĩgɔ̃ɔnɛ, aaɔ lɛsi Diiɛ ń ń lousisi'ulaɔ
daa, aaɔ mɛ:
Á Dii sáaukpa,

† **20:10** Iko 2.4-19 ‡ **20:17** Bɔa 14.13-14, Iko 20.1-4

asa aà gbɛ̃kɛ láaa vı̋o.
22 Gɔɔ pɔ́ aa nà lɛsiawa ń gulakɛao ń Dii táasilɛao,
ɔ̃ Diipi tò Amɔniɔ ń Mɔabuɔ ń Sei gbɛ̀sı̋sı̋de pɔ́ aalɛ
lɛ́lɛ Yuda bùsuwapiɔ kpàkpakɔ̃a, ɔ̃ zı̋ zɔ̏lɛmá. 23 Ɔ
Amɔniɔ ń Mɔabuɔ lɛ̀lɛ Sei gbɛ̀sı̋sı̋deɔwa, kɛ́ aa e ń
dɛdɛ míɔmiɔ yá̋i. Kɛ́ aa ń dɛdɛ aa làa, aa lı̋aa ń
kɔ̃o, aalɛ kɔ̃ dɛdɛ. 24 Kɛ́ Yudaɔ kà gugwakı̋i gbáau,
kɛ́ aa zı̋gɔ̃ɔ kı̋́i gwà, ɔ̃ aa ń gɛɔ è kpálɛ tɔɔlɛ, gbɛ̃e i
bɔo. 25 Yosafa ń a gbɛ̃́ɔ gɛ̀ ń pɔ́ɔ naaai, ɔ̃ aa pɔtuoɔ
ń kȕsũaɔ ń pɔkasaɔ ń pɔ́ bɛɛɛdeɔ è zɔ̃ɔzɔ̃ɔ. Aa nàaa,
aai fɔ̃ sɛ̀ píio. Aa ń pɔ́ɔ sɛ̀lɛ e gɔɔ àaɔ̃ɛ, kɛ́ a zɔ̃ɔ yá̋i. 26 A
gɔɔ síiɔ̃de zı̋́ aa kȁaa Sáaukpaguzulɛu, asa wekı̋i aa
Dii sáaukpàu. Ɔ wı̋ mɛ gupiɛ Sáaukpaguzulɛ e ń a
gbão.

27 Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔ píi ɛ̀a lɛ́ tá Yelusalɛũ ń
pɔnao, Yosafa mɛ́ dɔaaa, asa Dii tò aa pɔnakɛ̀ ń ibɛɛɔ
yá̋ musuɛ. 28 Kɛ́ aa kà Yelusalɛũ, aa gɛ̀ Dii ua ń
mɔɔnlɛao ń domalɛao ń kȁaepɛao. 29 Kɛ́ bùsu píi
kíaɔ mà lá Dii zı̋kà ń Isailiɔ ibɛɛɔ, Lua tò vı̋a ń kű
ḿpii. 30 Ɔ Yosafa zɔ̃lɛa báawa yãkelesai, aà Lua aà
gbà ı̋́ampakı̋i gupiiu.

Yosafa kpalablea yá̋ gbɛzã̋
(1Kia 22.41-50)

31 Lá Yosafa dɛ Yudaɔ kía ũ̏n we. Aà wɛ̃̏ bla
sɔosaide guu ɔ̃ à kpalablèu à zɔ̃̏lɛ báawa Yelusalɛũ
wɛ̃̏ baasɔo. Aà da tɔ́n Azuba, Seli nɛ́ɛ. 32 A̋ zɛ̀ ń a
mae kí Asa yãkɛaɔ, i pãalɛo, à yá̋ pɔ́ Dii yei kɛ̀. 33 N
beeo i gulɛsı̋ pɔ́ wa bòɔ daaı̋o. E tia gbɛ̃́ɔ i ń sɔ̃ wɛ̃
ń deziɔ Luaɛo. 34 Yosafa yá̋ kı̋niɔ ku Anani nɛ́ Yehu

yã́ pɔ́ kú Isaili kíaɔ ladau za a kpalablea daalɛawa
e a midɛawa.
35 Gbɛzã Yudaɔ kí Yosafa lɛdoũkɛ̀ ń Isailiɔ kí
Aazia pɔ́ dɛ yãvãikɛna ũo. 36 Yosafa lɛdoũkɛ̀aànɔ
gó'ilɛna laatabɔɔ kɛa yã́ musuɛ. Kɛ́ wà gópiɔ
kɛ̀ Ɛziɔ̃gɛbɛɛ, 37 Dodava nɛ́ Ɛliɛzɛɛ, Malesa gbɛ̃́
ãnabikɛkɛ̀ Yosafaɛ à mɛ̀: Lá n lɛdoũkɛ̀ ń Aaziao, Dii
a zĩ̀ pɔ́ ń kɛ̀ɔ gbooɛ. Ɔ gópiɔ wĩ̀wi, aai e bɔ̀ ń táo ísiaa
wà laataɔ̀ seo.

21

Yudaɔ kí Yeholaũ
(2Kia 8.16-24)

1 Kɛ́ Yosafa gà, wà aà mia kpàkɔ̃i ń a deziɔ Davidi
wɛ̃́lɛu, ɔ̃ aà nɛ́ Yeholaũ zɔ̃̀lɛ aà gbɛu. 2 Yeholaũ
dãunaɔn kɛ: Azalia, Yeiɛli, Zakali, Azaliahu,
Mikaila ń Sefatiao. Isailiɔ kí Yosafa nɛ́ɔn we píi.
3 An mae ń gbá ã́nusu ń vuao ń pɔ́ bɛɛɛdeɔ maa-
maaɛ ń Yuda bùsu wɛ̃́lɛ bĩ́ideɔ, ɔ̃ à Yeholaũ kpà
kpalau, kɛ́ aà yoaɛ yã́i. 4 Kɛ́ Yeholaũ zĩ́napɛ̀lɛ gíũgiũ
a mae kpalau, ɔ̃ à a dãunapiɔ dɛ̀dɛ ń fɛ̃ndao ḿpii ń
Yuda kíaeɔ lɔ.
5 Aà wɛ̃̀ baakwi ń plaode guu ɔ̃ à kpalablè, à zɔ̃̀lɛ
báawa Yelusalɛũ wɛ̃̀ swaaɔ̃ɛ. 6 A Isaili kíaɔ ɔlɛsɛ̀ lán
Ahabu bɛdeɔwaɛ, asa à Ahabu nɛnɔɛ sɛ̀ nɔ ũɛ, ɔ̃ à yã́
pɔ́ Dii yeio kɛ̀. 7 Dii i we Davidi buiɔ kàalɛo, kɛ́ aà
bàa kú ń Davidio yã́i, asa à lɛgbɛ̀ɛ̀ à mɛ̀ aà bui aɔ dɛ
kía ũ gɔɔpiiɛ.*
8 Yeholaũpi kpalablea gɔɔ Ɛdɔũɔ ńzĩ̀a sĩ̀
Yudaɔwa,† ɔ̃ aa ńzĩ̀a kía kpà. 9 Ɔ Yeholaũ gɛ̀ we ń
a ĩ̀waɔ ń a sɔ̃́goɔ píi, ɔ̃ Ɛdɔũɔ koezɔ̃̀aàzi ń a sɔ̃́godeɔ.

* 21:7 1Kia 11.36 † 21:8 Daa 27.40

Ɔ à fɛ̀lɛ gwãasi̋na, à ń kɛ̃aa à tà. 10 Ɔ Ɛdɔũɔ ńzi̋a si̋
Yudaɔwa e ń a gbão. Gɔɔ bee ɔ̃ Libenadeɔ ńzi̋a si̋
Yudaɔwa lɔ, kɛ́ Yeholaũ pãkpà Dii a deziɔ Luazi
yã̋i. 11 A gulɛsi̋ɔ bò Yuda bùsu si̋si̋ɔwa se, ɔ̃ a tò
Yelusalɛũdeɔ gbã̋lɛ̀ tã̋a yã̋ musu e Yudaɔ gɛ̀ kɛ̃̀
Diiwa.

12 A̋nabi Ɛlia lá kpã̀sãɛ̀ à mɛ̀: Dii n dezi Davidi Lua
mɛ̀, ni n mae Yosafa ge Yudaɔ kí Asa ɔlɛsɛo. 13 N
Isaili kíaɔ ɔlɛsɛ̀, ń tò Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔ píi gbã̋lɛ̀
tã̋a yã̋ musu lá Ahabu bɛdeɔ kɛ̀wa. N n dãunaɔ dɛ̀dɛ
lɔ, n mae bɛde pɔ́ an maa dɛnlapiɔ. 14 Dii a to ki̋sia
zɔ̃ɔ n gbɛ̃́ɔ le ń n nɛgɔ̃ɛɔ ń n naɔ ń n àizɛɛɔ píiɛ. 15 Mpi
sɔ̃, gyã zɔ̃ɔ a n le, i gɔɔplakɛnnɔ. Nyɔ̃ nɔ̀sɛ gyã kɛ e ǹ
n nɔna pa gbɔ̃ ũ.

16 Dii Filitɛ̃ɔ ń Laalubu pɔ́ kú Etiopi saɛɔ sóikɛ̀
Yeholaũwa. 17 Ɔ aa lɛ̀lɛ Yudaɔwa aa si̋ ń bùsuu, aa
kibɛ pɔ́ɔ sɛ̀lɛ píi ń aà nɛ́ɔ ń aà naɔ. Aà nɛgɔ̃ɛe i gɔ̃ɛ̀o,
mɛ́ i kɛ aà nɛ́ gbɛzãna Aazia bàasio. 18 Yã̋piɔ píi gbɛa
Dii tò gyã pɔ́ a gbã̋gbãòo aà lè a nɔnau. 19 Gyãpi
gɔɔplakɛ̀aànɔ, a ye kaiaànɔ wɛ̃̀ pla, ɔ̃ gyãpi aà nɔnaɔ
bɔ̀lɛ, à gà ń wãwã zɔ̃ɔo. Aà gbɛ̃́ɔ i tɛ́ zɔ̃ɔ kaɛ̀ aà gɛ̀
kpɛlaa yã̋i lá aa kɛ̀ aà deziɔnɛwao. 20 Yeholaũ wɛ̃̀
baakwi ń plaode guu ɔ̃ à kpalablèu, à zɔ̃̀lɛ báawa
Yelusalɛũ wɛ̃̀ swaaɔ̃ɛ. Kɛ́ à ã̋nuatò, gbɛ̃e i aà bɛɛkɛo,
ɔ̃ wà aà vi̋ Davidi wɛ̃́lɛu, wi aà mia kpakɔ̃i ń kía
ki̋niɔo.

22

Yudaɔ kí Aazia
(2Kia 8.25-29, 9.27-29)

1 Yelusalɛũdeɔ aà nɛ́ gbɛzãna Aazia kpà kpalau
aà gbɛu, kɛ́ gbãamɔnɛde pɔ́ sɨ̀ ń bòou ń Laalubuɔ
aà vɨ̀iɔ dɛ̀dɛ píi yẩi. Ɔ Yudaɔ kí Aazia, Yeholaũ nɛ́
nà kpalableawa. 2 Aà wɛ̃̀ bao ń plaode guu ɔ̃ à
kpalablè, à zɔ̃̀lɛ báawa Yelusalɛũ wɛ̃̀ doɛ. Aà da tɔ́n
Atalia, Ɔmɛli tɔũnaɛ. 3 Aàpi sɔ̃ à Ahabu bɛdeɔ ɔlɛsɛ̀,
asa aà da mɛ́ nàɛwà ń vãikɛao. 4 A̋ yẩ pɔ́ Dii yeio kɛ̀
lán Ahabu bɛdeɔwa, asa aamɛ aa gɔ̃̀ aà lɛdamadeɔ
ũ aà mae gaa gbɛa, ɔ̃ aa aà ɔ̃̀ɔkpà. 5 A̋ ń lɛdama mà,
ɔ̃ à gɛ̀ nà Isailiɔ kí Ahabu nɛ́ Yolaũwa, aa gɛ̀ zɨ̀kai
ń Siliɔ kí Azaelio sãnu Lamɔtu Galada. Siliɔ Yolaũ
kɛ̀'ɨ̀a, 6 ɔ̃ à ɛ̀a tà Yezɛlɛɛ e a bɔ àɔ láa. Ɔ Aazia gɛ̀
wɛ́kpalɛiaàzi we.

7 Aazia gɛa Yolaũ gwai bɔ̀ Lua kɨ̃́iɛ, kɛ́ wà e aà
dɛ yẩi. Kɛ́ à kà, à bɔ̀ ń Yolaũo, aa gɛ̀ dai Nimisi nɛ́
Yehulɛ. A̋ mɔ lè Dii Yehu dɨ̀lɛ aà Ahabu bɛdeɔ midɛɛ.
8 Gɔɔ pɔ́ Yehupi lɛ́ sɛ́ ń Ahabu bɛdeɔ màa, à kpàaũ ń
Yuda kíaɔ ń Aazia vɨ̀i nɛ́ pɔ́ dɛ aà ɨ̀waɔ ũɔ, ɔ̃ à ń dɛdɛ.
9 Wà gɛ̀ Aazia wɛ̀ɛlɛ, ɔ̃ wà aà è ulɛa Samali, ɔ̃ wà aà
kũ̀ wà sùò Yehuɛ, ɔ̃ wà aà dɛ̀. Wà aà vɨ̀, asa wà mɛ̀
Yosafa pɔ́ Dii kɨ̃́i wɛ̀ɛlɛ ń nɔ̀sɛmɛndoo tɔũnaɛ. Aazia
bɛ gbɛ̃ɛ ku à zɔ̃ɔkũ̀ à kà kpalableao.

Yoasi ń a dazi Ataliao
(2Kia 11.1-20)

10 Kɛ́ Aazia da Atalia è a nɛ́ Aaziapi gà, ɔ̃ à nà
Yuda kíabuiɔ dɛdɛawa, 11 ɔ̃ kí Yeholaũ nɛnɔɛ Yosɛba
Aazia nɛ́ Yoasi sɛ̀ ń saɛ kíanɛ pɔ́ wàlɛ ń dɛdɛpiɔ guu,
ɔ̃ à aà ùlɛ kpɛa pɔ́ liiɔ kálɛau ń nɔɛ pɔ́ lɛ́ yɔ̃́ kpawàò.
Kí Yeholaũ nɛ́ Yosɛbapi mɛ́ sa'onkia Yoiada nɔ ũ,
Aazia dãɛɛ. A̋ nɛ́pi ùlɛ Ataliaɛ, i e aà dɛ̀o. 12 Ɔ nɛ́pi

ulɛa Dii ua we ń nɔɛpiɔ e wɛ̃̀ soolo, gɔɔ pɔ́ Atalia lɛ́
kible Yuda bùsuwa.

23

1 A wɛ̃̀ soplade guu sa'onkia Yoiada bɔ̀ à sɔ̃dilɛ,
ɔ̃ à lɛdoũkɛ̀ ń zĩ̉gɔ̃ badeɛ beeɔ: Yeloaũ nɛ́ Azalia,
Yohanani nɛ́ Isimaɛla, Ɔbɛdi nɛ́ Azalia, Adaia nɛ́
Maasea ń Zikeli nɛ́ Ɛlisafao. 2 Aa Yuda bùsu kɛ̀ɛlɛ
aa Levii buiɔ ń Isaili uabeleɔ kã̀aa wɛ̃́lɛ ń wɛ̃́lɛo, ɔ̃
aa sù sãnu Yelusalɛũ. 3 Gbɛ̃́ pɔ́ wà ń kãaapiɔ yã̀yè ń
kío Lua ua. Ɔ Yoiada mɛ̀: Kía nɛ́pi a kpalable, lá Dii
a lɛgbɛ̃̀ Davidi buiɔ yã́ musuwa.* 4 Yã́ pɔ́ á kɛn kɛ:
Tó á sa'onaɔ ń Levii buiɔ mɔ̀ gudɔ̃ai kã́mabogɔɔzĩ̉,
á gãli sɛ̃́iadeɔ aaɔ Lua kpɛ́ bɔlɛɔ dɔ̃́a, 5 á gãli plaadeɔ
sɔ̃ ío kibɛ dɔ̃́a, á gãli àaɔ̃deɔ íɔ Ɛkpalɛa Bɔlɛ dɔ̃́a, á gbɛ̃́
kĩ̉niɔ sɔ̃, àɔ ku Dii ua. 6 Gbɛ̃e su gɛ̃ Dii kpɛ́uo, mɛ́ i kɛ
sa'onaɔ ń Levii bui pɔ́ lɛ́ zĩ̉kɛ weɔ bàasio. Aamɛ aa
gɛ̃u, asa aa gbã̀lɛao, gbɛ̃́ kĩ̉niɔ sɔ̃ à zɛ ń zĩ̉ pɔ́ Dii dàɛ́o.
7 Levii buiɔ lia kízi, baade ń a gɔ̃kɛbɔɔ kũa, aai gbɛ̃́
pɔ́ sù gɛ̃̀ Dii kpɛ́u dɛ. Aɔ kú ń kío gu pɔ́ àlɛ gɛ́u píi.
8 Levii buiɔ ń Yudaɔ kɛ̀ lá sa'onkia Yoiada ònɛ́wa.
An baade ń a gbɛ̃́ pɔ́ aalɛ kã́maboɔ ń gbɛ̃́ pɔ́ aalɛ
mɔ́ ń lɛũkpakɛiɔ píi, asa Yoiada ì̀ ń gãlie gbaɛo.
9 Ɔ Yoiada kí Davidi sɔ̃naɔ kpà zĩ̉gɔ̃ badepiɔwa ń
a sɛ̀ngbao pɔ́ kú Dii kpɛ́uɔ, a nɛ́na ń a zɔ̃ɔo. 10 A
gbɛ̃́ɔ kàlɛ Dii kpɛ́ ń a sa'okĩ̉io kpɛɛlɛ, sɛa za Dii kpɛ́pi
ɔplaa oi e a zɛɛ oi, baade ń a gɔ̃kɛbɔo kũa nɛ́ kíapi
dɔ̃́aa yã́i. 11 Ɔ Yoiada ń a nɛ́ɔ bɔ̀ ń nɛ́pio, aa kíafua
kpàɛ̀, aa Lua ikoyã̀ lá kpàwà. Aa nísikà aà miwa aa
aà kpà kía ũ, ɔ̃ baade mɛ̀: Lua kía dɔ̃ ń aafiao!

* 23:3 2Sam 7.12

12 Kɛ́ Atalia kɩ́a pɔ́ gbɛ̃́ɔ lɛ́ kɛ, aalɛ bàalɛ aalɛ
wiilɛpi mà, ɔ̃ à fɛ̀lɛ gɛ̀ ń kɩ́i Dii ua. 13 Kɛ́ à wɛzù,
à kí è zɛa a mɔ̀pɛlɛ saɛ Dii kpɛ́ kpɛɛlɛ. Zɩ̃gɔ̃ badeɔ
ń kɑ̃̀aepɛnaɔ sɩ̃ aà saɛ, mɛ́ gbɛ̃́pii lɛ́ pɔnakɛ aalɛ
kɑ̃̀aepɛ, mɛ́ lɛ̀sinaɔ dɔaaa ń táasilɛao ń pɔ́'ɔbɔnaɔ. Ɔ
Atalia a pɔkasaɔ ga kɛ̃̀ à wii pɑ̃̀lɛ à mɛ̀: Wà bɔ̀ ma
kpɛɛ! Wà bɔ̀ ma kpɛɛ! 14 Sa'onkia Yoiada ò zɩ̃gɔ̃
badepiɔnɛ: A nɔɛpi sɛ bɔò bàasi, ı̃ gbɛ̃́ pɔ́ bɔ̀ tɛaàziɔ
dɛdɛ ń fɛ̃ndao. Ɑ̃su à aà dɛ Dii uao. 15 Gɔɔ pɔ́ nɔɛpi
kà kibɛ bɔlɛ pɔ́ wɩ̃ mɛ Sɔ̃́ Bɔlɛ guu, we wà aà kũ̀u wà
aà dɛ̀.

16 Ɔ Yoiada lɛdoũkɛ̀ ń Diio, kɛ́ aàpi ń kío ń gbɛ̃́piio
e aaɔ dɛ Dii gbɛ̃́ɔ ũ yɑ̃́i. 17 Ɔ wà gɛ̀ Baali kpɛ́ gbòo
ḿpii, wà a sa'okɩ̃iɔ ń a tɑ̃́aɔ wɩ̃wi, ɔ̃ wà Baali sa'ona
Matɑ̃ dɛ̀ sa'okɩ̃ipiɔ saɛ.

18 Yoiada Dii ua nà Levii bui sa'onaɔnɛ ń ɔzɩ̃ aaɔ
wɛ́tɛi. Davidi mɛ́ ń dílɛdilɛ yɑ̃a à mɛ̀, aali sa pɔ́ wɩ̃ a
pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ o Diiwa a ua ń pɔnakɛao ń lɛsiao, lá
a ku Mɔizi ikoyɑ̃ guuwa. 19 Ɑ̃ bɩ̃́ibɔlɛdɔ̃anaɔ dɩ̃lɛdilɛ
Dii ua bɔlɛɔu, kɛ́ gbɛ̃́ gbɑ̃lɛae su gɛ̃uo, baa gbɑ̃lɛa
kpele buin nò. 20 Ɔ à zɩ̃gɔ̃ badeɔ sɛ̀ ń gbɑ̃adeɔ ń
kpalablenaɔ ń gbɛ̃́ kɩ̃niɔ píi, aa bɔ̀ Dii ua ń kío, aa
bɔ̀lɛ ń Musu Bɔlɛo aa gɛ̀ kibɛ, ɔ̃ aa kípi zɔ̃̀lɛ gɩ̃́naa, 21 ɔ̃
gbɛ̃́pii pɔ kɛ̀na bùsupiu. Atalia dɛa ń fɛ̃ndao gbɛa,
wɛ̃́lɛpi gɔ̃̀ yɑ̃kelesai.

24

Yoasi Dii kpɛ́ kɛkɛa
(2Kia 12.1-17)

1 Yoasi wɛ̃̀ soplade guu ɔ̃ à kpalablè, à zɔ̃̀lɛ báawa
Yelusalɛũ wɛ̃̀ blaɛ. Aà da tɔ́n Zibia, Bɛɛsɛba nɔɛɛ.
2 Yoasi yã́ pɔ́ Dii yei kɛ̀ sa'onkia Yoiada gɔɔ. 3 Yoiada
nɔsɛ̀ Yosiaɛ plaɛ, ɔ̃ à nɛgɔ̃ɛɔ ń nɛnɔɛɔ ı̀'ińnɔ.
4 Bee gbɛa Yoasi zɛ̀ò à Dii kpɛ́ kɛkɛ. 5 A̋ sa'onaɔ
ń Levii bui kı̀niɔ sı̀si, a òńɛ́: A̋ gɛ́ Yuda wɛ̃́lɛɔ guu, í
Isailiɔ wɛ̃̀'ɔ̃a kãaa à á Lua kpɛ́ kɛkɛò. A̋ kɛ kpakpa.
Levii buipiɔ i kɛ kpakpa sɔ̃o. 6 Ɔ kí sa'onkia Yoiada
sı̀si, à aà là à mɛ̀: Wɛ̃̀'ɔ̃a pɔ́ Dii zɔ̀blena Mɔizi ń Isailiɔ
píi dı̀lɛ wà kpa ikoyã zwà̀akpɛ yã́i, bɔ́yãi ni gbɛa
Levii buiɔwa aa si Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔwa píio
ni?* 7 Asa nɔɛ vãi Atalia nɛ́ɔ mɛ́ Lua kpɛ́ gbaɔ gbòo
yãa. Baa se aa zɔblè tã́aɔnɛ ń Lua kpɛ́ zı̀kɛbɔɔ.
8 Kí mɛ̀ wà ɔkakpagolo kɛ, ɔ̃ wa kɛ̀ wa dı̀lɛ Dii
kpɛ́ kpɛɛlɛ bɔlɛu. 9 Wà kpàwakɛ̀ Yelusalɛũ ń Yuda
bùsuo, wà mɛ̀ baade mɔ́ Diiɛ ń wɛ̃̀'ɔ̃a pɔ́ Lua zɔ̀blena
Mɔizi gbɛ̀a Isailiɔwa guwaiwaiuo. 10 Ɔ kíaɔ ń
gbɛ̃́piio mɔ̀ò ń pɔnao aa kà kpagolopiu e à pà. 11 Tó
Levii buiɔ è kpagolopi ɔ̃a zɔ̃ɔkũ̀, ɔ̃ aaı̀ sɛ gɛò kí
ı̀waɔnɛ, ɔ̃ kí lakɛ̃na ń sa'onkia plaadeo aaı̀ mɔ a ɔ̃a
bɔlɛ, aaı̀ kpagolopi sɛ gɛ dilɛ a gbɛu. Màa aaı̀ɔ kɛ
lá gu lɛ́ dɔ e ɔ̃a gɛ̀ zɔ̃ɔkũ̀. 12 Kí ń Yoiadao ɔ̃api kpà
Dii uazı̀kɛnaɔ gbɛ̃zɔ̃ɔɔwa, ɔ̃ aaı̀ɔ ĩabò gbɛ̀'ãnaɔ ń
li'ãnaɔ ń kpɛdɔnaɔnɛ, aaɔ Dii kpɛ́ kɛkɛò. Aaı̀ ĩabo
gbɛ̃́ pɔ́ aaı̀ mɔsi ń mɔgotɛ̃opiɔnɛ lɔ.
13 Zı̀pi dɔaanaɔ zı̀kɛ̀, ɔ̃ Lua kpɛ́ kɛkɛa táa'ò ń ɔzı̀,
aa tò kpɛ́pi sù a gbɛu lá a káauwa. 14 Kɛ́ aa zı̀pi
mı̀dɛ, aa mɔ̀ ɔ̃a pɔ́ gɔ̃̀ kpà kí ń Yoiadaowa, ɔ̃ wà Dii
kpɛ́ zı̀kɛbɔɔ pı̀ò, sa pɔ́ wı̀ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ okı̀i pɔ́ɔ ń

* 24:6 Bɔa 30.11-16

toonaɔ ń vua pɔeɔ ń ắnusu pɔeɔ. Wǐɔ sa pɔ́ wǐ a pɔ́
kátɛu à tɛ́kũ o Dii ua mɔ̀ɔmɔɔ Yoiada gɔɔɛ.
15 Yoiada zikũ̀ táotaoɛ. Aà wɛ̃̀ basoolokwide guu
ɔ̃ à gà. 16 Wà aà vǐ̀ Davidi wɛ̃́lɛu, wà aà mia kpàkɔ̃i ń
kíaɔ, asa à yãmaakɛ̀ Isaili bùsuu Luaɛ ń Luapi kpɛ́o
yắ musuɛ.

Yoasi yãvãikɛa (2Kia 12.18-22)

17 Yoiada gaa gbɛa Yuda kíaɔ mɔ̀ kulɛkɛ̀ kíɛ, ɔ̃
à ń yãmà. 18 Aa pãkpà Dii ń deziɔ Lua kpɛ́zi,
aa zɔblè Asetaati lipɛlɛɔnɛ ń tắa pãleɔ. Ɔ Dii pɔ
pà Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔ píizi tàae pɔ́ aa kɛ̀pi yắi.
19 A ãnabiɔ zǐ̀mà aa ɛa suwa, aalɛ ń tàaeɔ onɛ́, aai
swắsɛio. 20 Lua Nisǐna dɛ̀dɛ sa'onkia Yoiada nɛ́
Zakaliwa, ɔ̃ à zɛ̀ gbɛ̃́ɔ aɛ, a ònɛ́: Lua mɛ̀, àkɛa a pã
a yắai? A bɔánɔ nao. Lá a pãkpà Diizi, à pãkpàázi
sɔ̃ɛ. 21 Ɔ aa lɛkpàaǐaàzi, aa aà pàpa ń gbɛo Dii ua, kɛ́
kí mɛ́ ò yắi, ɔ̃ à gà.† 22 Gbɛ̃kɛ pɔ́ Zakali mae Yoiada
kɛ̀ kí Yoasiɛ yắ i dɔaàguo, ɔ̃ à aà nɛ́pi dɛ̀. Gɔɔ pɔ́ nɛ́pi
lɛ́ ga à mɛ̀: Dii a yắ pɔ́ wa kɛ̀mɛɛ e, i a tɔsimɛɛ.
23 Kɛ́ wɛ̃̀ sù, Sili zǐgɔ̃ɔ fɛ̀lɛ ń Yoasio, ɔ̃ aa lɛ̀lɛ Yuda
bùsuwa ń Yelusalɛũo. Aa Yuda dɔaanaɔ dɛ̀dɛ píi,
ɔ̃ aa pɔ́ɔ nàaa aa kpắsã ń kíaɛ Damasi. 24 Baa kɛ́
Sili zǐgɔ̃ɔ dasio, Dii Yoasi zǐgɔ̃ pɔ́ aa dasi maamaaɔ
nànɛ́ ń ɔzǐ, asa aa pãkpà Dii an deziɔ Luaziɛ. Màa
yắ zɔ̃̀lɛ Yoasiwa. 25 Kɛ́ Siliɔ tà, aa Yoasi tò we, à
kɛ̀'ǐa maamaaɛ, ɔ̃ aà ǐwaɔ lɛkpàaǐaàzi, kɛ́ à sa'ona
Yoiada nɛ́ dɛ̀ yắi, ɔ̃ aa aà dɛ̀ a liia. Kɛ́ à gà, wà aà
vǐ̀ Davidi wɛ̃́lɛu, ãma wǐ aà mia kpakɔ̃i ń kíaɔo.

† **24:21** Mat 23.35, Luk 11.51

26 Amɔni nɔɛ Simɛata nɛ́ Yozaba ń Mɔabu nɔɛ Somɛɛ
nɛ́ Yozabao mɛ́ gbɛ̃́ pɔ́ lɛkpàaɪ̃aàzipiɔ ũ. 27 Aà nɛ́ɔ yã́
ń ãnabikɛyã pɔ́ wa ò aà musuo ń Lua kpɛ́ kɛkɛa yã́o,
yã́piɔ ku kíaɔ ladau. Aà nɛ́ Amazia mɛ́ zɔ̃̀lɛ kpalau
aà gbɛu.

25

Yudaɔ kĩ Amazia
(2Kia 14.1-20)

1 Amazia wɛ̃̀ baasɔode guu ɔ̃ à nà kpalableawa, à
zɔ̃̀lɛ kpalau Yelusalɛũ wɛ̃̀ baakwi mɛ̀ndosaiɛ. Aà da
tɔ́n Yoadã, Yelusalɛũ nɔɛɛ. 2 A yã́ pɔ́ Dii yei kɛ̀, ãma i
kɛ ń nɔ̀sɛmɛndoo no. 3 Kɛ́ à zĩ́napɛ̀lɛ kpalau, à a ĩ̀wa
pɔ́ aa a mae dɛ̀ɔ dɛ̀dɛ. 4 Lá a ku Mɔizi ikoyã láuwa, i
ń nɛ́ɔ dɛdɛo. Lápi guu Dii mɛ̀, maeɔ ga ń nɛ́ɔ duuna
yã́io, mɛ́ nɛ́ɔ ga ń maeɔ duuna yã́io. Baade a ga azĩa
duuna yã́iɛ.*

5 Amazia Yudaɔ kã̀aa, ɔ̃ à Yudaɔ ń Bɛ̃yãmɛɛ buiɔ
kpaalɛ̀ gã ń gão an uaɔwa. A zĩgɔ̃ gbɛ̃ɔn basɔoɔ
dɔaanaɔ dĩlɛdilɛ ń zĩgɔ̃ gbɛ̃ɔn ɔ̀aa sɔoɔ pɔ́o. Ɔ à gbɛ̃́
pɔ́ kà wɛ̃ bao ge a dɛaɔ nào, aa kà gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo
lɛɛ ɔ̀aa do ń basɔoo (300.000). An sɔu mà aa gɛ́
zĩlau, baade ń a sɔ̃nao ń a sɛ̀ngbaoo. 6 A Isaili zĩgɔ̃ɔ
sɛ̀ à ɦabòné gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ basɔo (100.000) ń
ã́nusuo tɔnu àaɔ̃ ń kĩnio. 7 Ɔ Lua gbɛ̃e mɔ òɛ̀: Kí,
ńsu gɛ́ ń Isaili zĩgɔ̃piɔo, asa Dii kú ń Isailiɔ lɔo, a kú
ń Ɛflaiũ buipiɔo. 8 Baa tó n gɛ n nɛgɔ̃nkɛ kɛ̀ zĩlau, Lua
a to n ibɛɛɔ n fuɛ, asa Lua mɛ́ gbãa vĩ à n misi ge à
n sɔ̃ɔlɛ. 9 Ɔ Amazia Lua gbɛ̃́pi là à mɛ̀: Ánusu pɔ́ ma
ɦabòò Isaili zĩgɔ̃piɔnɛ sɔ̃ bɛ? Ɔ Lua gbɛ̃́pi wèwà à

---

* **25:4** Iko 24.16

mɛ̀: Dii a a gɛ̃ɛ kpama dɛ beea. 10 Ɔ Amazia Ɛflaiũ
zi̋gɔ̃ pɔ́ mɔ̀ a ki̋ipiɔ gbàɛ ń bɛ. An pɔ pà Yudaɔzi
maamaa, ɔ̃ aa tà ń bɛ ń pɔfɛ̃ zɔ̃ɔo.
11 Amazia sɔ̃di̋lɛ à dɔ̀aa a gbɛ̃́ɔnɛ Guzulɛ Wisideu,
ɔ̃ à Ɛdɔũɔ dɛ̀dɛ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ kwi (10.000).
12 Yuda zi̋gɔ̃ɔ gbɛ̃́ɔ kũ̋kũ bɛ̃́ɛ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ kwi
(10.000), aa gɛ̀ńnɔ gbɛ musu, ɔ̃ aa ń zuzu zi̋lɛ, aa
pũ̋napũna ḿpii. 13 Zi̋gɔ̃ pɔ́ Amazia ń gbáɛ, i we
aa gɛ̀anɔ zi̋lauopiɔ, kɛ́ aalɛ tá, aa lɛ̀lɛ Yuda bùsu
wɛ̃́lɛɔwa za Samali e à gɛ̀ pɛ̀ Bɛtoloniwa, aa gbɛ̃́ɔ
dɛ̀dɛ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aɔ̃ (3.000), ɔ̃ aa ń pɔ́ɔ nàaa
dúuduu.
14 Kɛ́ Amazia sù ń Ɛdɔũɔ dɛdɛao, à sù ń ń tã́aɔ.
A̋ ń pɛ̀lɛpɛlɛ azi̋aɛ, ɔ̃ i̋ɔ kúlɛnɛ́, i̋ɔ tulaletikanɛ́ téa.
15 Ɔ Dii pɔ pà Amaziazi, à ãnabi zi̋wà à mɛ̀: A̋kɛa
ńlɛ kɛ Ɛdɔũɔ tã́aɔnɛ kɛ̀kɛi? Pɔ́ pɔ́ aai fɔ̃ Ɛdɔũɔ bɔ̀ n
ɔzi̋oa? 16 Gɔɔ pɔ́ àlɛ yã̋'o kíɛ, ɔ̃ kípi ò̀ɛ: Wa n dilɛ
ma lɛdamade ũ yầ? Nílɛ! Tó n gi, wa n wɛtã fá! E
ãnabipi àɔ gɛ́ nílɛi, à mɛ̀: Má dɔ̃ kɛ́ Dii zɛ̀ ń n dɛaoɛ,
asa n yã̋pi kɛ̀, ɔ̃ ni ma lɛdama mao.
17 Yudaɔ kí Amazia lɛkpàai̋ ń a gbɛ̃́ɔ, ɔ̃ à gbɛ̃́ɔ zi̋
Isailiɔ kí Yehoasi, Yoaaza nɛ́, Yehu tɔũnawa, a ò̀ɛ:
Mɔ wà wɛsikɔ̃lɛ zi̋lau. 18 Isailiɔ kí Yehoasi wɛ̀wà à
mɛ̀: Libã bùsu lɛaa lɛ́kpãsãkɛ̀ Libã bùsu sɛdɛ líɛ, à
mɛ̀ aà a nɛnɔɛ kpã́sã a nɛ́wa, ɔ̃ Libã bùsu wài mɔ̀
ɔ̃zɔ̃̀ lɛaapiwa. 19 N zi̋blè Ɛdɔũɔwa, ɔ̃ n nzi̋a sɛ̀ lɛsi̋,
ńlɛ i̋anadã. N nzi̋a to tɛɛɛ fá! Ɔ ń ye ǹ sòle da
ǹ yã'i nzi̋aɛ ń Yudaɔ píia? 20 Ɔ Amazia i swã́sɛio.
Bee bɔ̀ Lua ki̋iɛ, kɛ́ à e Yudaɔ na Yehoasiɛ a ɔzi̋, kɛ́
aa kɛ̀ Ɛdɔũɔ tã́aɔnɛ kɛ̀kɛ yã̋i. 21 Ɔ Isailiɔ kí Yehoasi
mɔ̀ lɛ́lɛiwà. Aa wɛsi̋kɔ̃lɛ Yuda bùsu wɛ̃́lɛu Bɛsɛmɛsi.

22 Isailiɔ Yudaɔ fù, ɔ̃ Yudapiɔ lɛ̀kɔ̃wa, baade tà a
bɛ. 23 Yehoasi Amazia kṹ Bɛsɛmɛsi we, à bɔ̀lɛaànɔ
Yelusalɛũ, ɔ̃ à a bĩ́i gbòo gã̀sĩsuu ɔ̀aa pla za Ɛflaiũ
Bɔlɛu e à gɛ̀ pɛ̀ Gola Bɔlɛwa. 24 A vua ń ã́nusuo ń pɔ́
pɔ́ kú Ɔbɛdɛdɔũ kĩ́i Lua ua sɛ̀lɛ píi ń pɔ́ pɔ́ kú kibɛ
làasiuɔ. Ɔ à gbɛ̃́ɔ kũ̀kũ tàńnɔ Samali zĩ̀zɔɔ ũ.

25 Yudaɔ kí Amazia kɛ̀ Yehoasi gaa gbɛa wɛ̃̀ gɛ̃oɛ.
26 Amazia yã́ kĩ́niɔ ku Yuda kíaɔ ń Isaili kíaɔ ladau
za a daalɛa e a midɛawa. 27 Za gɔɔ pɔ́ à bɔ̀ Dii kpɛ,
wà lɛkpàaĩaàzi Yelusalɛũ, ɔ̃ à bàalɛ̀ tà Lakisi. Wà
gbɛ̃́ɔ gbàɛ aa pɛ̀lɛaàzi, ɔ̃ wà aà dɛ̀ we. 28 Wà aà gɛ sɛ̀
ń sɔ̃́o wà sùò, ɔ̃ wà aà mia kpàkɔ̃i ń a deziɔ Davidi
wɛ̃́lɛu.

26

Yudaɔ kí Uzia
(2Kia 14.21-22, 15.1-7)

1 Ɔ Yudaɔ Uzia kpà kía ũ aà mae Amazia gbɛu
aà wɛ̃̀ gɛ̃o ń mɛ̀ndoode guu. 2 Ɔmɛ Elata kɛ̀kɛ kàlɛ
Yudaɔ pɔ́ ũ a mae gaa gbɛa. 3 Aà wɛ̃̀ gɛ̃o ń mɛ̀ndoode
guu ɔ̃ à kpalablè, à zɔ̃̀lɛ báawa Yelusalɛũ wɛ̃̀ blakwi
ń plaoɛ. Aà da tɔ́n Yekolia, Yelusalɛũ nɔɛɛ. 4 A yã́ pɔ́
Dii yei kɛ̀ lá a mae Amazia kɛ̀wa. 5 A Lua kĩ́i wɛ̀ɛlɛ
gɔɔ pɔ́ Zakali lɛ́ vĩakɛa Luaɛ daɛ, ɔ̃ gɔɔ pɔ́ àlɛ Dii kĩ́i
wɛɛlɛ, Dii tò aà yã́ɔ bɔ̀ maa.

6 A gɛ̀ zĩkà ń Filitɛ̃ɔ, à Gata bĩ́i gbòo ń Yabenɛ pɔ́o
ń Asedoda pɔ́o. Ɔ à ɛ̀a wɛ̃́lɛɔ kàlɛ Asedoda fã́ani ń
gupãleɔ Filitɛ̃ bùsuu. 7 Lua dɔ̀aàlɛ Filitɛ̃ɔ ń Laalubu
pɔ́ kú Guubaaliɔ ń Mɛu buiɔ yã́ musu. 8 Amɔniɔ lɛ́

falubɔ Uziaɛ, ɔ̃ à tɔbɔ̀ e à gɛ̀ pɛ̀ Egipi zɔ̃lɛwa, asa à
gbãakũ̀ lɛ́ gɛɛ.
9 Uzia gugwakĩi lɛsĩɔ bòbo Yelusalɛũ bĩ́i wa Gola
Bɔlɛ ń Guzulɛ Bɔlɛo ń gola pãleo musu, mɛ́ a boa
gbãa. 10 A gugwakĩi lɛsĩɔ bòbo gbáau lɔ, mɛ́ à lɔ̀ɔ
yɔ̃̀yɔ̃ dasi, kɛ́ a pɔtuoɔ vĩ dasi gusĩsĩdeu ń gusalalao
yã́i. A buazĩkɛnaɔ ń vɛ̃ɛbu zĩkɛnaɔ vĩ gusĩsĩdeu ń
gutaaedeo, asa a ye buaiɛ.
11 A zĩgɔ̃ɔ vĩ, aaĩ gɛ́ zĩlau gã ń gão an dasilɛu.
Gbɛ̃́ɔ tɔdɔdɔna Yeiɛli ń lakɛ̃na Maaseao ĩ ń tɔ́ dalau.
Kí ĩwaɔ do Anania mɛ́ ń gbɛ̃zɔ̃ɔ ũ. 12 Uabele pɔ́
dɛ zĩgɔ̃piɔ dɔaana ũɔ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ pla ń ɔ̀aa
àaɔ̃oɛ (2.600). 13 An zĩgɔ̃ɔ gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa do ń
basɔo ń soplao ń ɔ̀aa pla ń basɔooɛ (307.500). Zĩ̀dɔ̃n
saɔnɛ, mɛ́ aa gbãa vĩ aa dɔ kílɛ a ibɛɛɔ yã́ musu.
14 Uzia sɛ̀ngbaoɔ ń sɔ̃naɔ ń mɔ̀ fùaɔ ń mɔ̀ ulaɔ ń sáɔ
ń gbɛmaɔ kpà ń baadewa. 15 A masĩni pɔ́ dɔ̃naɔ
a taataa kɛ̀ɔ kɛ̀, a kàlɛ Yelusalɛũ bĩ́i gulɛsĩɔ ń bĩ́i
golaɔwa aaɔ kaɔ ń gbɛ̀ gbɛ̃̀nɛɔ zuzu. Aà tɔ́ tà zã̀, asa
Lua dɔnlɛ zɔ̃ɔ kɛ̀ɛ̀, ɔ̃ à gbãakũ̀.
16 Kɛ́ Uzia gbãa'è màa, ɔ̃ à azĩa sɛ̀ lɛsĩ e à lɛ̀lɛ.
A dɔ̀ɛ Dii a Luawa, à gɛ̃̀ aà kpɛ́u tulaletikaiɛ̀ tɛ́a
a kátɛakĩiwa. 17 Sa'onkia Azalia pɛ̀lɛaàzi ń Dii
gbàgban wɔ́ɔdeɔ gbɛ̃ɔn basiiɔ̃. 18 Aa gĩ̀ɛ aa mɛ̀: Uzia,
ń zɛvĩ ǹ tulaletikatɛa Diiɛo, sema Aalona bui sa'ona
pɔ́ wà gbãbɔ̀nɛ́ɔ bàasio.* Go aà kúkĩi la. N dɔɛ
Dii Luawaɛ, a n kpɛla lɔo. 19 Uzia tɛ́sibɔ kũa à
tulaletikatɛao. Aà pɔ fɛ̃̀, ɔ̃ gɔɔ pɔ́ àlɛ kãa sa'onapiɔzi,
ɔ̃ kusu bĩ̀lɛ aà mi'aɛwa ń wáa tulaletikatɛakĩi pɔ́ kú
Dii kpɛ́u saɛ we. 20 Kɛ́ sa'onkia Azalia ń sa'onaɔ aà

* **26:18** Nao 3.10

gwà, aa è kusu bi̋lɛ aà mi'aɛwa, ɔ̃ aa kɛ̀ kpakpa aa
bɔ̀lɛ. Aàpi sɔ̃ à kɛ̀ kpakpa à bɔ̀, kɛ́ Dii kusu zi̋wà yá̰i.
21 Kí Uzia gà ń kusupioɛ. Aà kpɛ́ kú adoaɛ, mɛ́ wà
Dii kpɛ́ zɔ̰̀ɛ̀ lɔ. Aà nɛ́ Yotaũ mɛ́ gbɛ̃zɔ̃ɔ ũ kibɛ. Ɔmɛ
gɔ̰̀ Yudaɔ dɔaana ũ. 22 Uzia yá̰ ki̋ni kú ãnabi Isaia,
Amɔzu nɛ́ taalau za a daalɛa e a midɛawa. 23 A gà,†
ɔ̃ wà aà vi̋ kíaɔ vi̋ki̋i, ãma wi aà mia kpakɔ̃iŕnɔo,
asa wà mɛ̀, kusudeɛ. Ɔ aà nɛ́ Yotaũ zɔ̰̀lɛ aà gbɛu.

27

Yudaɔ ki Yotaũ (2Kia 15.32-38)

1 Yotaũ wɛ̰̀ baasɔode guu ɔ̃ à kpalablè, à zɔ̰̀lɛ
báawa Yelusalɛũ wɛ̰̀ gɛ̃o ń mɛ̀ndooɛ. Aà da tɔ́n
Yelusa, Zadoki nɛ́ɛ. 2 A yá̰ pɔ́ Dii yei kɛ̀ lá a mae
Uzia kɛ̀wa. I gɛ̃ Dii kpɛ́u lá a mae gɛ̰̀uwao. Gbɛ̰́ɔ gi̋
lɛ́ ńzi̋a ɔ̰̀ɔkpa e tiaɛ. 3 Ɔmɛ Dii kpɛ́ Bɔlɛ Musu kɛ̀kɛ,
mɛ́ à bi̋i pɔ́ kú Ofɛli si̋si̋ musu kɛ̀kɛ bò maamaa. 4 A
wɛ̰́lɛɔ kàlɛ Yuda bùsu gusi̋si̋deu, mɛ́ à zɛgiki̋i gbãaɔ
ń gugwaki̋i lɛsi̋ɔ bò si̋si̋ líkpɛdeɔ musu.
5 Yotaũ zi̋kà ń Amɔniɔ kíao, ɔ̃ à gbãamɔ̀nɛ́. Wɛ̃ bee
aa á̰nusu kpàwà tɔnu àaɔ̃ ń ki̋nio. Ese ń naao sɔ̃
koko ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ basɔobasɔo (100.000). Wɛ̰̀ plaade
ń a àaɔ̃deo guu mɔ̀a aa mɔ̀oɛ̀. 6 Yotaũ gbãa lɛ́ dɛdɛɛ,
kɛ́ aà yãkɛaɔ maa Dii a Luaɛ yá̰i.
7 Yotaũ yá̰ ki̋niɔ ku Isaili kíaɔ ń Yuda kíaɔ ladau,
zi̋ pɔ́ a kàɔ ń yá̰ pɔ́ a kɛ̀ɔ píi. 8 Aà wɛ̰̀ baasɔode
guu ɔ̃ à kpalablèu, à zɔ̰̀lɛ báawa Yelusalɛũ wɛ̰̀ gɛ̃o

---

† **26:23** Isa 6.1

ń mɛ̀ndooɛ. [9] Kɛ́ Yotaũ gà, wà aà vɪ̀ Davidi wɛ̃́lɛu, ɔ̃
aà nɛ́ Aaza zɔ̃̀lɛ aà gbɛu.

28

Yudaɔ kɪ́ Aaza (2Kia 16.1-20)

[1] Aaza wɛ̃̀ baode guu ɔ̃ à kpalablè, à zɔ̃̀lɛ báawa
Yelusalɛũ wɛ̃̀ gɛ̃o ń mɛ̀ndooɛ. I yã́ pɔ́ Dii a Lua yei
kɛ lá a dezi Davidiwao. [2] A zɛ̀ ń Isaili kíaɔ yãkɛaoɛ, à
mɔkàsakasa Baaliɔ ũ. [3] A sa pɔ́ wɪ̀ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ ò
Bɛninɔũ guzulɛu ń a nɛgɔ̃ɛɔ se.* A yãbɛ̃ɛkɛ̀ lá bui pɔ́
Dii ń yá Isailiɔnɛɔ ɪ̀ kɛ yãawa. [4] A sa'ò à tulaletikàtɛa
gulɛsɪ̃ pɔ́ wa bòɔwa ń sɪ̃̀sɪ̃ɔ musuo ń lí yɛ̀lɛlɛɔ gbáuo
píi. [5] Ɔ Dii aà Lua aà nà Siliɔ kíaɛ a ɔzɪ̃. Siliɔ zɪ̃blèwà,
aa aà gbɛ̃́ɔ kũ̀kũ dasidasi, aa tàńnɔ Damasi.

Dii aà nà Isailiɔ kíaɛ aà ɔzɪ̃ lɔ, ɔ̃ Isailiɔ aà gbɛ̃́ɔ
dɛ̀dɛ dúuduu. [6] Isailiɔ kí Pɛka,† Lemalia nɛ́ aà gbɛ̃́ɔ
dɛ̀dɛ Yuda bùsuu gɔɔ do gbɛ̃ɔn ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ basoolo
(120.000), kɛ́ Yudaɔ pãkpà Dii ń deziɔ Luazi yã́i.
[7] Ɛflaiũ bui nɛgɔ̃n Zikeli kíanɛ Maasea dɛ̀ ń kibɛ
gbɛ̃zɔ̃ɔ Azikaũo ń kí kwàasi Ɛlikanao. [8] Isailiɔ ń
daɛ Yuda nɔɛɔ kũ̀kũ ń ń nɛgɔ̃ɛɔ ń ń nɛnɔɛɔ gbɛ̃ɔn
ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ ɔ̀aa do (200.000). Aa ń pɔ́ɔ nàaa lɔ
maamaa, aalɛ taò Samali.

[9] Dii ãnabi Odede ku we. A gɛ̀ dai zɪ̃gɔ̃ pɔ́ lɛ́
su Samaliɔlɛ, a òńɛ́: Dii á deziɔ Lua Yudaɔ nàɛ́ á
ɔzɪ̃ɛ, kɛ́ aà pɔ pàńzi yã́i. Ɔ a ń dɛdɛ ń pɔfɛ̃ pɔ́ gbã̀
zɔ̃̀ luawao. [10] Ɔ á ye Yudaɔ kɛ á zɔɔ ũ gɔ̃ɛ ń nɔɛo
saa? Apiɔ i tàaekɛ Dii á Luaɛ sɔ̃o lé? [11] A ma yãma
sa! A á gbɛ̃́ pɔ́ a ń kũkũ zɪ̃̀zɔ ũɛ beeɔ gbaɛ, asa Dii

* **28:3** Iko 12.31 † **28:6** Isa 7.1

pɔ fɛ̃aázi maamaaɛ. 12 Ɔ Ɛflaiũ bui dɔaanaɛ beeɔ
fɛ̀lɛ gɨ̀ gbɛ̃́ pɔ́ lɛ́ su ń zɨ̃laoɔnɛ: Yohanani nɛ́ Azalia,
Mɛsilemɔ nɛ́ Bɛlɛkia, Saluũ nɛ́ Yezekia ń Hadelai
nɛ́ Amasao. 13 Aa ònɛ́: Ásu su ń zɨ̃gɔ̃ɛ beeɔ lao,
kɛ́ wásu tàaekɛ Diiɛo yã́i. Á ye wá duuna ń wá
tàaeɔ kã́fɨ̃ yã̀? Wa tàaekɛ̀ɛ̀ maamaa kɔ̀, ɔ̃ aà pɔ fɛ̃a
wá Isailiɔzi maamaa. 14 Ɔ zɨ̃gɔ̃ɔ zɨ̃̀zɔɔ ń pɔ́ pɔ́ aa
nàaaɔ tò we gbɛ̃́ pɔ́ kãaaa weɔ ń ń kíaɔ wáa. 15 Gbɛ̃́
pɔ́ wà ń tɔ́ sɨ̃̀ɔ zɨ̃̀zɔɔ sɛ̀, ɔ̃ aa pɔ́ pɔ́ wa nàaaɔ sɛ nà
gbɛ̃́ pɔ́ kú puiziɔi. Aa pɔkasaɔ kpàmá ń kyaleɔ ń
pɔbleao ń imiao, aa nísimàma ń bɔɔwa. Aa ń gbɛ̃́
pɔ́ gbãaoɔ dɨ̃ zàa'ɨ̃naɔ kpɛ, aa gɛ̀ńnɔ ń gbɛ̃́ɔ kɨ̃́i wɛ̃́lɛ
daminalikpɛdeu Yeliko, ɔ̃ aa sù Samali.

16 Zɨ̃beezɨ̃ kí Aaza gbɛ̃́ɔ zɨ̃̀ Asiliɔ kíawa à mɛ̀, aà
mɔ dɔalɛ, 17 asa Ɛdɔũɔ mɔ̀ lɛ̀lɛ Yudaɔwa lɔ, aa zɨ̃̀zɔɔ
kũ̀kũ. 18 Filitɛ̃ɔ sɔ̃ aa lɛ̀lɛ Yuda bùsu gusɨ̃sɨ̃de wɛ̃́lɛɔ
ń Nɛgɛvɛ wɛ̃́lɛɔwa, aa Bɛsɛmɛsi sɨ̃ ń Ayalonio ń
Gedeloo ń Sokoo ń Timinao ń Gimɛzoo ń a zɔ̃ɛwiaɔ,
aa zɔ̃̀lɛu. 19 Dii ɔtɔ̃̀ɔlɛ Yudaɔwa an kí Aaza yã́i, asa
à bɔ̀ Dii kpɛɛ maamaa, a Ayãmɛto Yudaɔ mɛkpà
vãikɛawa. 20 Asiliɔ kí Tigela Pilɛsɛɛ mɔ̀ Aaza kɨ̃́i,
kási i dɔnlɛkɛɛ̀o, à aà tò yooyeaɛ. 21 Kí Aaza Dii
kpɛ́ pɔ́ɔ ń azɨ̃a bɛ pɔ́ɔ ń Yuda kíaɔ pɔ́ɔ sɛ̀lɛ kpà Asiliɔ
kíapiwa, kási a kee i gbɛsuo. 22 Kua yooyeapi guu
kí Aaza gɨ̀ lɛ́ bɔ Dii kpɛɛ. 23 À sa'ò Siliɔ kía pɔ́ aa a
fuɔ tã́aɔwa, asa à mɛ̀, lá Damasi tã́apiɔ dɔ̀ńlɛ, má
sa'omáɛ, aai dɔmalɛ sɔ̃. Áma aà ɔ̃̀ɔkpakɨ̃in we ń a
gbɛ̃́ɔ píi. 24 Kí Aaza Lua kpɛ́ pɔ́ɔ nàaa a zɔ̃̀ɛzɔ̃ɛ. À Dii
kpɛ́ zɛ́ tà, ɔ̃ à sa'okɨ̃iɔ pɛ̀lɛpɛlɛ Yelusalɛũ zɛ́kpaaɔ guu
píi. 25 À gulɛsɨ̃ɔ bòbo wɛ̃́lɛ ń wɛ̃́lɛo Yuda bùsuu, kɛ́

wàli tulaletikatɛa we dii pãleɔnɛ, ɔ̃ à Dii a deziɔ Lua
pɔ fɛ̀lɛɔ̀.
26 Yã́ pɔ́ a kɛ̀ za a daalɛawa e a midɛawa kĩ́ni kú
Yuda kíaɔ ń Isaili kíaɔ ladau. 27 Kɛ́ à gà, ɔ̃ wà aà vĩ̀
Yelusalɛũ, ã́ma wi aà mia kpakɔ̃i ń Yuda kíaɔo. Ɔ
aà nɛ́ Ezekia zɔ̃̀lɛ aà gbɛu.

29

Ezekia gbã́bɔa Lua kpɛ́ɛ
(2Kia 18.1-3)

1 Ezekia wɛ̃̀ baasɔode guu ɔ̃ à kpalablè, à zɔ̃̀lɛ
báawa Yelusalɛũ wɛ̃̀ baakwi mɛ̀ndosaiɛ. Aà da tɔ́n
Abia, Zakali nɛ́ɛ. 2 A yã́ pɔ́ Dii yei kɛ̀ lá a dezi Davidi
kɛ̀wa píiɛ. 3 Aà kpalablea wɛ̃̀ sɛ̃́ia mɔ sɛ̃́ia guu, à Dii
kpɛ́ zɛ́ wɛ̃̀, à a gbaɔ kɛ̀kɛ. 4 A sa'onaɔ ń Levii buiɔ sĩ̀si,
ɔ̃ à ń kãaa gãaɛ Lua kpɛ́ gukpɛ oi. 5 A ònɛ́: Á Levii
buiɔ, à ma yãma! Á gbã́bɔ ázĩ̀aɛ, í gbã́bɔ Dii á deziɔ
Lua kpɛ́ɛ. Á bɔlɛ ń pɔ́ pɔ́ ĩ̀ luakukĩ́i gbã̀lɛo píi. 6 Asa
wá maeɔ bɔ̀ Dii wá Lua kpɛɛ, aa yã́ pɔ́ a yeio kɛ̀ɛ, aa
pãkpàaàzi. Aa bã̀nɛbɔ̀ aà kpɛ́ɛ, aa mikpɛlĩ̀ɛ̀. 7 Aa a
kpɛɛlɛ zɛ́ tà, aa a filiaɔ dɛ̀, aai tulaletikatɛa ń Luaɛ
a kúkĩ́io, aai sa pɔ́ wĩ̀ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ owà lɔo. 8 Ɔ
Dii pɔkũmabɔ̀bɔ Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔwa, a tò aa
gɔ̃̀ sɔ̃kɛ̃ngu pɔ́ɔ ũ, láanipɔɔ ũ, pɔ́sɔ̃sɔ̃aɔ ũ, lá á wɛ́ lɛ́
e gbãɛwa. 9 A yã́i wà wá maeɔ dɛ̀dɛ ń fɛ̃ndao, mɛ́
wá nɛgɔ̃ɛɔ ń wá nɛnɔɛɔ ń wá nɔɛɔ gɔ̃̀ zĩ̀zɔɔ ũ. 10 Má
ye mà lɛdoũkɛ ń Dii Isailiɔ Luaoɛ sa, kɛ́ aà pɔkũma
pãsĩ̀ e weewá. 11 Ma gbɛ̃́ɔ, ásu pãkpaaàzi lɔo, asa
Dii á sɛ́ àɔ ku a aɛ, íɔ a gbagbaɛ. Ámɛ i aà gbagba, i
tulaletikaɛ̀ tɛ́a.
12 Ɔ Levii buiɛ beeɔ fɛ̀lɛ:

Kɛata buiɔ Amasai nɛ́ Maatu
ń Azalia nɛ́ Yoɛlio.
Mɛlali buiɔ Abadi nɛ́ Kisi
ń Yalɛlɛli nɛ́ Azaliao.
Geesɔ̃ buiɔ Zima nɛ́ Yoa
ń Yoapi nɛ́ Edɛnio.
13 Ɛlizafã buiɔ Yeiɛli ń Simɛlio.
Asafa buiɔ Zakali ń Mataniao.
14 Emani buiɔ Yeiɛli ń Simɛio.
Yedutu buiɔ Semaia ń Uziɛlio.
15 Kɛ́ aa ń gbɛ̃́ɔ kȁaa, aa gbãbɔ̀nɛ́, ɔ̃ aa gɛ̀ gbãbɔ̀ Dii
uaɛ lá Dii dà kíɛ a òwa. 16 Sa'onaɔ gɛ̃̀ gbãbɔi Dii kpɛ́ɛ,
ɔ̃ aa pɔ́ gbãlɛa pɔ́ aa èuɔ nàaa wà bɔ̀o Dii ua, ɔ̃ Levii
buiɔ sì aa bɔ̀ò bĩ́i kpɛ e Sedɔ̃ guzulɛu. 17 Mɔ sɛ̃́ia gɔɔ
sɛ̃́ia zĩ́ ɔ̃ aa nà gbãbɔa uapiɛwa. A gɔɔ swaaɔ̃de zĩ́ aa
kà kpɛ́pi kpɛɛlɛ, ɔ̃ aa gbãbɔ̀ɛ̀ e gɔɔ swaaɔ̃ lɔ. Mɔ sɛ̃́ia
gɔɔ gɛ̃o ń mɛ̀ndoode zĩ́ ɔ̃ aa làa.
18 Ɔ aa gɛ̀ kí Ezekia lè aa mɛ̀: Wa gbãbɔ̀ Dii kpɛ́ɛ,
sa'okĩ́i ń a pɔkeleɔ píi ń táabũnu pɔ́ wĩ̀ pɛ̃ɛ kálɛwà
ń a pɔkeleɔ píi. 19 Pɔ́ pɔ́ kí Aaza sakàu a náaisaikɛ
guuɔ píi wá kɛ̀kɛ wa gbãbɔ̀nɛ́, aa kálɛ Dii gbagbakĩ́i
aɛ.
20 Kɛ́ gu dɔ̀, Ezekia fɛ̀lɛ káaukaau, à wɛ̃́lɛ gbɛ̃zɔ̃ɔ
kȁaa, ɔ̃ aa gɛ̀ Dii ua. 21 Aa gɛ̀ ń gáaenaɔ mɛ̀n sopla
ń sãsakaoɔ sopla, ń sãnɛbɔlɔɔ sopla ń blesanaɔ
sopla duun awakpabɔɔ ũ Yudaɔ ń ń bùsuo ń Lua
kpɛ́o yã́ musu. Ɔ kí ò Aalona bui sa'onaɔnɛ aa
sa'oò Dii gbagbakĩ́iwa. 22 Wà zupiɔ kòlokpakpa, ɔ̃
sa'onaɔ a au sì wa lɛ̀ sa'okĩ́iwa. Ɔ wà sãsakaopiɔ
kòlokpakpa lɔ, wà a au lɛ̀ sa'okĩ́iwa. Ɔ wà
sãnɛbɔlɔpiɔ kòlokpakpa, wà a au lɛ̀ sa'okĩ́iwa.
23 Wà gɛ̀ ń blesan duun awakpabɔɔ kí kĩ́i ń gbɛ̃́
pɔ́ kãaaa weɔ, aa ɔnàna blepiɔwa. 24 Ɔ sa'onaɔ a

kòlokpakpa, aa gɛ̀ ń a auo sa'okȉi duun awakpabɔ ũ Isailiɔ duunakɛ̃ama yȁi, asa kí mɛ́ mɛ̀ wà sa pɔ́ wȉ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ ń sa pɔ́ wȉ o duun awakpabɔ ũo o Isaili bui píiɔnɛ.

25 A Levii buiɔ kàlɛ Dii ua, aa sɛ̃́sɛ̃naɔ ń mɔɔnaɔ ń domaɔ kũa lá Davidi ń aà gu'ena Gadao ń ãnabi Natão dȉlɛwa, asa Dii mɛ́ dà a ãnabipiɔnɛ, ɔ̃ aa ò.
26 Ɔ Levii buiɔ sȉ we, aa Davidi pɔ́'ɔbɔnapiɔ kṹkũa.
Sa'onaɔ ku we lɔ, aa kȁaeɔ kṹkũa. 27 Ɔ Ezekia mɛ̀
wà sa pɔ́ wȉ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ o'o sa'okȉiwa. Kɛ́ wà
nà sapi oawa, ɔ̃ wà nà lɛsia Diiɛwa ń kȁaeɔ ń Isailiɔ
kí Davidi pɔ́'ɔbɔnapiɔ. 28 Gɔɔ pɔ́ lɛ̀sinaɔ lɛ́ lɛsi, mɛ́
kȁaepɛnaɔ lɛ́ ń kȁaepɛ, gbɛ̃́ pɔ́ kãaaa weɔ lɛ́ kúlɛ Diiɛ
e wà gɛ̀ sapi ò wa làa píi. 29 Kɛ́ wà sapi ò wa làa,
kí ń gbɛ̃́ pɔ́ kú weɔ kùlɛɛ̀ aa wùlɛ ń gbɛɛu. 30 Ɔ kí
Ezekia ń a ȉwaɔ ò Levii buiɔnɛ aa Dii táasilɛ ń lɛ pɔ́ Davidi ń gu'ena Asafao dàɔ. Aa aà táasilɛ̀ ń pɔnao, ɔ̃ aa mipɛ̀lɛ aa kùlɛɛ̀.

31 Ɔ Ezekia mɛ̀: Lá a ázȉa kpà Diiwa gbã, à mɔ Dii
ua ń á sa'obɔɔ ń á sáaukpasaɔ. Ɔ gbɛ̃́ pɔ́ kãaaaɔ mɔ̀ ń
ń sa'obɔɔ ń ń sáaukpasaɔ, mɛ́ gbɛ̃́ pɔ́ an pɔ́ gbàɔ mɔ̀ ń
pɔ́ pɔ́ wȉ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũɔ. 32 Sa'obɔ pɔ́ aa mɔ̀opiɔn
kɛ: Zu bàaɔ̃kwi, sãsakao basɔo ń sãsa bɔlɔɔ ɔ̀aa do.
Aa sa pɔ́ wȉ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ òò píi. 33 Sa'obɔ pãleɔn
kɛ: Zu ɔ̀aa àaɔ̃ (600) ń sãɔ ń bleɔ ɔ̀aa gɛ̃o (3.000).
34 Sa'onaɔ dasio, aai fɔ̃ sa pɔ́ wȉ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ
obɔɔ báa bò píio, ɔ̃ an gbɛ̃́ Levii buiɔ lɛ́ dɔ́nlɛ́ e sa'on
kȉniɔ aaɔ gɛ́ gbãbɔi ńzȉaɛ, zȉpi e láa, asa Levii buiɔ
laai vȉ gbãbɔa ńzȉaɛ yȁ musu dɛ sa'onaɔla. 35 Sa pɔ́
wȉ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ obɔɔ dasi, mɛ́ sáaukpasaɔ nísi
di lɔ ń vɛ̃ɛ pɔ́ wȉ ɛ́lɛwào.

Mə̀a wà ɛ̀a nà Dii ua zĩ̀wa. 36 Ezekia ń a gbɛ̃́ɔ pɔ
kɛ̀na yã́ pɔ́ Lua kɛ̀ a gbɛ̃́ɔnɛwa, asa yã́pi kɛ̀ gɔ̃̀ɔgɔ̃ɔɛ.

30

Ezekia Gɛ̃amusu dikpɛkɛa

1 Ezekia lɛ́kpãsãkɛ̀ Yudaɔnɛ ń Isailiɔ píi, mɛ́ à
lá kɛ̃ kpã̀sã Ɛflaiũ ń Manase buiɔnɛ. A ònɛ́ aa mɔ
Gɛ̃amusu dikpɛkɛ Dii Isailiɔ Luaɛ a ua Yelusalɛũ.
2 Kí ń a ĩ̀waɔ ń gbɛ̃́ pɔ́ kú Yelusalɛũɔ zɛ̀ò wà dikpɛpi
kɛ mɔ plaade guuɛ. 3 Aai e kɛ̀ a gɔɔo,* asa sa'ona
pɔ́ aa gbãbɔ̀ ńzĩ̀aɛɔ an dasi i kao, mɛ́ gbɛ̃́ɔ i kãaa
Yelusalɛũo. 4 Yã́pi kɛ̀ kíɛ maa ń gbɛ̃́ pɔ́ kãaaa weɔ
píi, 5 ɔ̃ aa lɛ́kpãsãkɛ̀ Isailiɔnɛ píi za Bɛɛsɛba e Dã,
aa mɛ̀ wà mɔ Gɛ̃amusu dikpɛkɛ Dii Isailiɔ Luaɛ
Yelusalɛũ, asa wi mɔ dikpɛpi kɛi dasidasi lá a ku
taalauwao. 6 Ɔ kí ń a ĩ̀waɔ gbɛ̃́ɔ zĩ̀, aa bàalɛ̀ gɛ̀ò Yuda
bùsuu ń Isaili bùsuo píi. Lápi mɛ̀: Isailiɔ, à zɛ ń Dii
Ablahaũ ń Izaakio ń Isailio Luao, i zɛ ń á gbɛ̃́ pɔ́ bɔ̀
Asiliɔ kía ɔzĩ aa gɔ̃̀ɔwa. 7 A̋su àɔ dɛ lá á maeɔ ń á gbɛ̃́
pɔ́ aa bɔ̀ Dii ń Lua kpɛɔwao. Lua ń kɛ́ sɔ̃kɛ̃ngu pɔ́ ũ lá
á èwa. 8 A̋su swã́gbãakɛ lá á maeɔwao. A ɔdɔ Diizi,
ĩ mɔ aà ua pɔ́ a dĩ̀lɛ a pɔ́ ũ gɔɔpii guu. A zɔble Dii á
Luaɛ, aà pɔkũma zɔ̃ɔ i weewá. 9 Tó a zɛ̀ ń Diio, gbɛ̃́
pɔ́ aa á gbɛ̃́ɔ ń á nɛ́ɔ kũ̀kũ zĩ̀zɔɔ ũɔ wɛ̃nadɔ̃nɛ́, aai su
bùsuɛ beeu, asa Dii á Luaá sósobide sùuudeɛ. Tó a
zɛaànɔ, a bɔ á kpɛo.

10 Kpàwakɛnaɔ gɛ̀ wɛ̃́lɛ ń wɛ̃́lɛo Ɛflaiũ buiɔ bùsuu
ń Manase buiɔ bùsuo e Zabulɔni buiɔ bùsuu, ɔ̃
gbɛ̃́ɔ ń yáalɔ̀, aa ń àlafiikɛ̀. 11 N beeo Asɛɛ buieɔ ń
Manase buieɔ ń Zabulɔni buieɔ ńzĩ̀a bùsa, ɔ̃ aa gɛ̀

* **30:3** Nao 9.9-11

Yelusalɛũ. 12 Dii zi̍kɛ̀ Yudaɔ bùsuu, a tò an làasoo
doũ, kɛ́ aa e yã́ pɔ́ á dà kí ń a i̍waɔnɛ aa ò kɛ yã́i.

13 Gbɛ̃́ɔ kã̀aa Yelusalɛũ dasidasi Kàaso dikpɛkɛa
yã́i mɔ plaade guu. Gbɛ̃́piɔ dasi maamaaɛ. 14 Aa
fɛ̀lɛ sa'oki̍iɔ ń tulaletikatɛaki̍i pɔ́ kú Yelusalɛũɔ dàai̍
píi, aa sɛ̀lɛ kɔ̀lɛ Sedɔ̃ guzulɛu. 15 Aa Gɛ̃amusu sã
kòlokpakpa mɔ plaade gɔɔ gɛ̃o mɛ̀ndosaidezi̍. Yã́pi
kɛ̀ sa'onaɔ ń Levii buiɔnɛ wí ũ, ɔ̃ aa gbã̀bɔ̀ ńzi̍aɛ, aa
sa pɔ́ wi̍ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũɔ ò Dii ua. 16 Aa gɛ̀ zɛ̀ ń ki̍́i lá
a ku Lua gbɛ̃́ Mɔizi ikoyã láuwa. Sa'onaɔ au si̍ Levii
buiɔwa, ɔ̃ aa lɛ̀ sa'oki̍iwa. 17 Kɛ́ gbɛ̃́ dasideɔ i gbã̀bɔ
ńzi̍aɛ yãao yã́i ɔ̃ aai fɔ̃ Gɛ̃amusu sãɔ kòlokpa Diiɛo, ɔ̃
Levii buiɔ a kòlokpakpanɛ́. 18 Ɛflaiũ buiɔ ń Manase
buiɔ ń Isakaa buiɔ ń Zabulɔni buiɔ, an gbɛ̃́ daside i
gbã̀bɔ azi̍aɛo, ɔ̃ aa Gɛ̃amusu sã nɔ̀ɔ sò, aa bɔ̀ yã́ pɔ́
kú lápiu kpɛ. A yã́i tò Ezekia wabikɛ̀nɛ́ à mɛ̀: Dii
maa, aà sùuukɛ 19 ń gbɛ̃́ pɔ́ zɛ̀ò à Dii a deziɔ Lua ki̍́i
wɛɛlɛo, baa kɛ́ i gbã̀bɔ azi̍aɛo. 20 Ɔ Dii si̍ ń Ezekiao, à
ń tó aafia. 21 Isaili pɔ́ kú Yelusalɛũpiɔ Kàaso dikpɛkɛ̀
e gɔɔ sopla ń pɔna zɔ̃ɔo, mɛ́ Levii buiɔ ń sa'onaɔ i̍ɔ
Dii táasilɛ lá gu lɛ́ dɔ ń gbãa pua lɛ́u. 22 Ezekia Levii
buiɔ gbà sɔ̃ ḿpii, kɛ́ aa zi̍kɛ̀ Diiɛ ń dɔ̃ao yã́i.

Wà sáaukpa sa'ò e gɔɔ sopla, wà dikpɛ pɔ́piɔ sò,
wà Dii ń deziɔ Lua sáaukpà. 23 Ɔ gbɛ̃́ pɔ́ kãaaaɔ
zɛ̀ò wà ɛa dikpɛkɛ e gɔɔ sopla lɔ, ɔ̃ wà ɛ̀a wa kɛ̀
ń pɔnao lɔ. 24 Yudaɔ kí Ezekia gbɛ̃́ɔ kámasa kà ń
gáaeɔ ɔ̀aa sɔo (1.000) ń sãɔ ń bleɔ ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ sopla
(7.000), ɔ̃ aà i̍waɔ kpà lɔ gáae ɔ̀aa sɔo (1.000) ń sãɔ
ń bleɔ ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ kwi (10.000). Sa'ona pɔ́ aa gbã̀bɔ̀
ńzi̍aɛ zi̍beezi̍ɔ dasi. 25 Yuda pɔ́ kãaaaɔ pɔnakɛ̀ ḿpii

ń sa'onaɔ ń Levii buiɔ ń gbɛ̃́ pɔ́ bɔ̀ Isaili bùsuuɔ
ń bɔ̀mɔ pɔ́ kú Isaili bùsuu ń Yuda bùsuoɔ. 26 Wà
pɔnakɛ̀ Yelusalɛũ maamaaɛ, asa za Isailiɔ kí Davidi
nɛ́ Salomɔɔ gɔɔ, wi dikpɛkɛ à kà màao. 27 Sa'onaɔ
ń Levii buiɔ fɛ̀lɛ zɛ̀ aa samaa'ò gbɛ̃́ɔnɛ, ɔ̃ Lua sı̀ńnɔ,
asa an wabikɛa aà lè za musu aà kúkı̀iɛ.

31

1 Kɛ́ wa làa píi, Isaili pɔ́ kú weɔ bɔ̀lɛ gɛ̀ Yuda
wɛ̃́lɛɔ guu, ɔ̃ aa tã́agbɛ pɔ́ wa pɛ̀lɛɔ wı̀wi, aa Asetaati
lipɛlɛɔ zɔ̃̀zɔ̃, aa gulɛsı̀ pɔ́ wa bɔ̀ɔ dàaı̀, aa sa'okı̀i pɔ́
kú Yuda bùsuuɔ gbòo ń Bɛ̃yãmɛɛ bùsuo ń Ɛflaiũ
bùsuo ń Manase bùsuo píi. Kɛ́ aa làa, ɔ̃ an baade
tà a bɛ wɛ̃́lɛu.

Ezekia lousisiyã́ kɛkɛa

2 Ezekia sa'onaɔ ń Levii buiɔ kpaalɛ̀ gã ń gão,
baade ń a zı̀o, kɛ́ aa sa pɔ́ wı̀ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ o ń
sáaukpasaɔ, aai zı̀kɛ Dii kpɛ́ kpɛɛlɛ, aai aà sáaukpa,
aai aà táasilɛ. 3 Kí ı̀ɔ pɔ́ pɔ́ dɛ à kpa bɔ a àizɛɛɔ guu
lá gu lɛ́ dɔ sa pɔ́ wı̀ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ obɔɔ ũ. Iɔ kpa
sa kɔɔ obɔɔ ũ ń sa oosi pɔ́o ń kã́mabogɔɔ pɔ́o ń mɔ
dafu pɔ́o ń dikpɛgɔɔ pɔ́o, lá a ku Dii ikoyã láuwa.
4 A ò Yelusalɛũdeɔnɛ aa sa'onaɔ ń Levii buiɔ asea
kpámá,* kɛ́ aa e mɛkpa Dii ikoyãwa yã́i. 5 Kɛ́ yã́pi
lı̀gua gɔ̃̀ɔ, Isailiɔ ń pɔ́ káauɔ kpà sɔũsɔũ, pɔ́wɛna ń
vɛ̃ɛo ń nísio ń zɔ́'io ń ń buapɔ́ɔ píi. Aa mɔ̀ ń ń pɔ́
kwideɔ píi à kɛ̀ zài. 6 Isailiɔ ń Yuda pɔ́ kú Yuda
wɛ̃́lɛɔ guuɔ mɔ̀ ń zù kwideɔ lɔ ń ń sã kwideɔ ń pɔ́
pɔ́ aalɛ kpá Dii ń Luawaɔ kwideɔ, aa kàlɛ zɛ́zɛ. 7 Aa
nà a kãaaa zɛ́zɛwa mɔ àaɔ̃de guu, ɔ̃ aa a mı̀dɛ mɔ
soplade guu. 8 Kɛ́ Ezekia ń a ı̀waɔ mɔ̀ pɔ́piɔ è kãaaa

* **31:4** Nao 18.12-13, 21

zɛ́zɛ mà̀a, aa Dii sáaukpà mɛ́ à a gbɛ̃́ Isailiɔ sáaukpà
lɔ. 9 Ezekia yãlàla sa'onaɔ ń Levii buiɔwa pɔ́piɔ
musu, 10 ɔ̃ sa'onkia Azalia, Zadoki bui wèwà à mɛ̀:
Za gɔɔ pɔ́ gbɛ̃́ɔ nà mɔa Dii ua ń ń gbaɔwa, wa pɔblè
wa kã, à fɛ̃̀. Báaa pɔ́ Dii dà a gbɛ̃́ɔgu mɛ́ tò pɔ́piɔ fɛ̃̀
kálɛa mà̀a.
11 Ɔ Ezekia mɛ̀, wà Dii kpɛ́ làasiɔ kɛkɛ, ɔ̃ wa kɛ̀kɛ.
12 Ɔ aa mɔ̀ ń gbapiɔ ń pɔ kwidepiɔ ń pɔ́ pɔ́ wa
kpà Diiwapiɔ ń náaio. Levii bui Kɔnania mɛ́ pɔ́piɔ
gbɛ̃zɔ̃ɔ ũ, mɛ́ aà dãuna Simɛi mɛ́ aà plaade ũ. 13 Kí
Ezekia ń Dii kpɛ́ gbɛ̃zɔ̃ɔ Azaliao mɛ́ gbɛ̃́ɛ beeɔ dìlɛ
Kɔnania ń Simɛio dɔnlɛdeɔ ũ:
Yeiɛli, Azazia, Naata, Asaɛli,
Yelimɔ, Yozaba, Ɛliɛli,
Isemakia, Maatu ń Benaiao.
14 Pɔ́ pɔ́ wà Lua gbà̀ɔ zĩ dɛ Gukpɛ Bɔlɛ dɔ̃̀ana Levii
bui Imɛna nɛ́ Kole yã́ ũɛ. Ɔmɛ ìɔ gba pɔ́ wa dà Diiɛɔ
ń sa pɔ́ wa ɔ̀wà̀ɔ pɔ́ kpaalɛnɛ́. 15 Edɛni, Miamɛ,
Yesua, Semaia, Amalia ń Sekaniao mɛ́ aaìɔ dɔaàlɛ
ń náaio sa'ona wɛ̃́lɛɔ guu. Aa kpaalɛ̀ ń gbɛ̃́ɔnɛ gã ń
gão nɛ́fɛ̃nɛn gbɛ̃zɔ̃ɔ. 16 Bee gbɛa aa kpaalɛ̀ gɔ̃ɛ pɔ́ kà
wɛ̃̀ à̀aɔ̃ ge aa dɛa an tɔ́ kú taalauɔnɛ, gbɛ̃́ pɔ́ aa gɛ̃ Dii
ua lá gu lɛ́ dɔ yãkɛkɛi gã ń gãoɔ baade ń a zìo. 17 Aa
kpaalɛ̀ sa'ona pɔ́ an tɔ́ kú taalau daɛdaɛɔnɛ ń Levii
bui pɔ́ kà wɛ̃̀ bao ge aa dɛaɔ gã ń gão baade ń a zìo.
18 Aa ń nɔɛɔ ń ń nɛgɔ̃ɛɔ ń ń nɛnɔɛɔ tɔ́ dàlau píi, kɛ́ aa
ńzìa kpà Luawa ń náaio yã́i. 19 Aalona bui sa'ona
pɔ́ kú ń wɛ̃́lɛ bualoũɔ ge wɛ̃́lɛ pãle bualoũɔ sɔ̃, wà
gbɛ̃́ɔ dìlɛ aa gɛ́ sa'on gɔ̃ɛ píiɛ ń a aseao ń Levii pɔ́ wà
ń tɔ́ dàlauɔ.
20 Yã́ pɔ́ Ezekia kɛ̀ Yuda bùsu píi guun we. A
yã́zɛde náaide pɔ́ Dii a Lua yei kɛ̀. 21 Zì pɔ́ à ɔkpà̀wà

Dii kpɛ́ yá̃ musu ge aà ikoyã ge aà yãdilɛaɔ yá̃i, à a
Lua kɨ̃́i wɛ̀ɛlɛò ń nɔ̀sɛmɛndoo, ɔ̃ yá̃ pɔ́ a kɛ̀ɔ bɔ̀ maa
píi.

32

Asiliɔ kɨ́a vɨ̀adadaa Yelusalɛũdeɔzi (2Kia 18.13-37, Isa 36.1-22)

1 Ezekia yá̃piɔ kɛa ń náaio gbɛa Asiliɔ kí
Sɛnakelibu lɛ̀lɛ Yuda bùsuwa, à koezɔ̃̀ a wɛ̃́lɛ
bɨ̃́ideɔzi, à mɛ̀ á gbooɛ, wɛ̃́lɛpiɔ i gɔ̃ a pɔ́ ũ. 2 Kɛ́
Ezekia è Sɛnakelibu mɔ̀ mɛ́ à mipɛ̀ Yelusalɛũwa ń
zɨ̀o, 3 à lɛkpàaɨ̀ ń a ɨ̀waɔ ń a zɨ̀gɔ̃ɔ lá wa kɛ wà nibɔna
pɔ́ kú bɨ̃́i kpɛ tata, ɔ̃ aa dɔ̀aàlɛ. 4 Gbɛ̃́ɔ kà̃aa dasidasi,
ɔ̃ aa nibɔnaɔ ń ízɛ pɔ pà̃ buaɔlao tàta píi aa mɛ̀: Tó
Asiliɔ kɨ́a mɔ̀, a ɨ́ e la zɔ̃ɔo. 5 Ezekia ãiakɛ̀ à bɨ̃́i pɔ́
gbòo kɛ̀kɛ píi, ɔ̃ à gugwakɨ̃i lɛsɨ̃ɔ bòwà. À bɨ̃́ibò bɨ̃́izi
lɔ mɛ́ à Davidi wɛ̃́lɛ gu pɔ́ wa kàkaɔ gbãa kà̃fɨ̃. À
gɔ̃kɛbɔɔ ń sɛ̀ngbaoɔ pɨ̀ dasidasi. 6 À gbɛ̃́ɔ dɨ̀lɛdilɛ
zɨ̀gɔ̃ɔ gbɛ̃zɔ̃ɔɔ ũ, ɔ̃ à ń kãaaazi wɛ̃́lɛ bɔlɛ kpɛɛlɛ, ɔ̃
à ń gbá sɔ̃ à mɛ̀: 7 À sɔ̃dilɛ, ɨ́ wɔ́ɔ kɛ. Ǻsu to vɨ̀a á
kũo. Ǻsu bílikɛ Asiliɔ kɨ́a ń a zɨ̀gɔ̃ dasiɔ yá̃wao, asa
gbãa pɔ́ kúwanɔ dɛ ń pɔ́a. 8 Gbɛ̃nazɨ̀na gbãa ɔ̃ aa vɨ̀,
wápiɔ sɔ̃, Dii wá Lua kúwanɔ. A dɔwálɛ, i zɨ̀kawɛ̃ɛ.
Ɔ Yudaɔ kí Ezekia yá̃pi gbɛ̃́ɔ gbà sɔ̃.

9 Bee gbɛa Asiliɔ kí Sɛnakelibu ń a zɨ̀gɔ̃ɔ koezɔ̃̀
Lakisizi píi, aa ku we, ɔ̃ à a ɨ̀waeɔ zɨ̀ Yudaɔ kí
Ezekiawa Yelusalɛũ, aa òɛ̀ ń Yuda pɔ́ kú weɔ: 10 Yá̃
pɔ́ Asiliɔ kí Sɛnakelibu òn kɛ: Ǻ gbɛ̃́ pɔ́ ma á kaka
Yelusalɛũɔ, bɔ́ álɛ a náaikɛ màai? 11 Kɛ́ Ezekia mɛ̀
Dii á Lua a á bɔ ma ɔzɨ̀, á dɔ̃ àlɛ á sãsã noa? A ga

ń nɔao ń imion we. 12 Ezekiapi i Diipi gulɛsi̋ɔ ń aà
gbagbaki̋iɔ gbòoo lé? A ò Yelusalɛũdeɔnɛ ń Yudaɔ
píi aa mɔ kúlɛ gbagbaki̋i mèndo aɛ, aai sa'owà. 13 A̋
yã́ pɔ́ ma Sɛnakelibu ń ma maeɔ wá kɛ̀ bui pɔ́ kú
bùsu pãleuɔnɛ dɔ̃o lé? Buipiɔ tã́aɔ fɔ̃̀ gi̋mɛɛ mà ń
bùsu símáe? 14 Bui pɔ́ ma mae ń kaalɛɔ píi, an kpele
tã́a mɛ́ fɔ̃̀ gi̋ɛ̀ ń a gbɛ̃́ɔi? Kpelewa á dii a fɔ̃ á bɔ ma
ɔzi̋i? 15 A̋su to Ezekia ɔ̃nɔkɛɛ́ lɔo fá! A̋su to aà á sã́sã
màao. A̋su à aà yã́ sio, asa buie ge bùsue tã́a i fɔ̃ a
gbɛ̃́ɔ bɔ̀ ma ɔzi̋o ge ma maeɔ ɔzi̋o, belenkɛ á diiɔ. Aa
fɔ̃ á bɔ ma ɔzi̋o.
16 Sɛnakelibu i̋wapiɔ ɛ̀a dɔ̀ɛ ń Dii Luao ń aà
zɔ̀blena Ezekiao lɔ. 17 Ɔ à lakɛ̃ a kpã̀sã̀ɛ̀, à Dii Isailiɔ
Lua sɔ̃̀sɔ̃ a guu à mɛ̀: Lá buie tã́aɔ i fɔ̃ ń gbɛ̃́ɔ bɔ̀ ma
ɔzi̋o, màa Ezekia Lua a fɔ̃ a gbɛ̃́ɔ bɔ ma ɔzi̋o. 18 Ɔ
i̋wapiɔ lɛ́ gbãa zù Yelusalɛũ gbɛ̃́ pɔ́ kú bi̋iwaɔzi ń
Ɛbɛlu yã́o, kɛ́ iwãa e ká ń pɔa, sɔ̃ i kɛ́ńgu yã́i, aai
gbasa ń wɛ̃́lɛ sí. 19 Aa Yelusalɛũ Lua di̋lɛ lán buiɔ
tã́aɔwaɛ, dii pɔ́ gbɛ̃nazi̋na mɛ́ ń kɛ́piɔ.
20 Kí Ezekia ń ãnabi Isaia, Amɔzu nɛ́o wabikɛ̀
yã́pi musu aa wiilɛ̀ Luawa. 21 Ɔ Dii malaikae zi̋ à gɛ̀
zi̋gɔ̃ɔ ń ń badeɔ ń ń dɔaana pɔ́ kú Asiliɔ kía bòouɔ
tɔ̀lɔzɔ̃̀. Ɔ Asiliɔ kía ɛ̀a tà a bùsuu, aà gɛɛ gɔ̃̀ kpa a
wɛ́i. Kɛ́ à gɛ̃̀ a tã́aɔ kpɛ́u, ɔ̃ aà nɛ́eɔ aà dɛ̀ we ń fɛ̃ndao.
22 Dii Ezekia ń Yelusalɛũdeɔ bɔ̀ Asiliɔ kí Sɛnakelibu
ɔzi̋ ń gbɛ̃́piio, à ɔli̋ańzi gupiiu. 23 Ɔ wà mɔ̀ dasidasi
wà Dii gbà pɔ́ Yelusalɛũ, wà pɔ́ bɛɛdeɔ kpà Yudaɔ
kí Ezekiawa. Za gɔɔ bee bui píi zɔ̃ɔkɛ dɔ̃̀ɛ̀.

Ezekia gyãkɛa
(2Kia 20.1-3, 12-21, Isa 38.1-8, 39.1-8)

24 A gbɛa Ezekia gyãkɛ̀ à kà gaa. Kɛ́ à wabikɛ̀
Diiwa, ɔ̃ Dii sĩaànɔ, à dabudabukɛ̀ɛ̀ a seela ũ. 25 N
beeo Ezekia azĩa sɛ̀ lɛsĩ, i maa pɔ́ Dii kɛ̀ɛ ĩiaboɛ̀o,
ɔ̃ Dii fɛ̃̀ Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔzi píi. 26 Ɔ Ezekia
azĩa bùsa ń Yelusalɛũdeɔ píi, ɔ̃ Dii i pɔkũmabɔbɔmá
Ezekiapi gɔɔo.
27 Ezekia àizɛɛ ń gawio vĩ maamaaɛ. A làasiɔ
bòbo à a ã́nusu kàkau ń a vuao ń a gbɛ̀ bɛɛɛdeɔ ń
a tulaleti gĩnanaɔ ń a sɛ̀ngbaoɔ ń pɔ́ ɔde bui píio.
28 A blɛwɛkakĩiɔ bòbo, ɔ̃ à pɔ́wɛnaɔ kàkau ń vɛ̃ɛo ń
nísio. A kpɛ́ɔ dɔ̀dɔ a zù bui dodoaɔnɛ, à kaa dàda
pɔ́ kelenaɔnɛ. 29 A kpàsaɔ kàlɛ, ɔ̃ à sãɔ ń zuɔ lùlu
dasidasi a kã̀ĩ, asa Lua àizɛɛɔ pĩsiɛ̀ zɔ̃ɔzɔ̃ɔɛ.
30 Ezekia mɛ́ Giɔ̃ nibɔna musu tà, ɔ̃ à a í gbàɛ
zĩ́lɛ Davidi wɛ̃́lɛ bɛ'aɛ oi. Yã́ pɔ́ a kɛ̀ píi bɔ̀ maa.
31 Kɛ́ Babɛli kíaɔ gbɛ̃́ɔ zĩ̀ dabudabu pɔ́ kɛ̀ aà bùsu
gbɛaiwà, Lua aà tò a laaiwa, kɛ́ à aà lɛ à gwa, í yã́
pɔ́ kú aà sɔ̃u dɔ̃.
32 Ezekia yã́ kĩniɔ ń yã́ pɔ́ a kɛ̀ Luaɛɔ ku ãnabi
Isaia, Amɔzu nɛ́ wɛ́pungu pɔ́ a è taalau ń Yuda kíaɔ
ń Isaili kíaɔ láo. 33 A gà, ɔ̃ wà aà mia kpàkɔ̃i ń Davidi
buiɔ sĩ̀sĩ musu. Kɛ́ à gà, Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔ píi aà
gɛ kpɛlà, ɔ̃ aà nɛ́ Manase zɔ̃̀lɛ aà gbɛu.

33

Yudaɔ kĩ Manase
(2Kia 21.1-18)

1 Manase wɛ̃̀ kuɛplade guu ɔ̃ à kpalablè, à zɔ̃̀lɛ
báawa Yelusalɛũ wɛ̃̀ bàaɔ̃ sɔosaiɛ. 2 A yã́ pɔ́ Dii
yeio kɛ̀ à zɛ̀ ń bui pɔ́ Dii ń yá Isailiɔnɛɔ yãbɛ̃ɛkɛaɔ.*

* **33:2** Zel 15.4

3 A̋ ɛ̀a gulɛsi̋ pɔ́ a mae Ezekia dàai̋ɔ bòbo ń Baali
gbagbaki̋iɔ. A̋ Asetaati líɔ pɛ̀lɛpɛlɛ, à kùlɛ luabɛ
pɔ́ɔnɛ, à zɔblɛ̀nɛ́. 4 A̋ sa'oki̋iɔ bò Dii kpɛ́u Yelusalɛũ,
gu pɔ́ Dii mɛ̀ á tɔ́ aɔ kuwà gɔɔpiipi.† 5 A̋ luabɛ pɔ́ɔ
gbagbaki̋iɔ bò Dii uaɔ guu píi. 6 A sa pɔ́ wi̋ a pɔ́ kátɛu
à tɛ́kũ ò ń a nɛgɔ̃ɛɔ Bɛninɔũ guzulɛu, à pɔ dà gbɛ̋́ɔwa,
à màsoɔ kɛ̀, à gbɛ̋́ɔ kɔ̀ɔlɛkɛ̀, à yãgbɛ̀a gɛ̀sisinaɔwa ń
wɛlɛndeɔ, à yã́ pɔ́ Dii yeio kɛ̀ maamaa, ɔ̃ à aà pɔ fɛ̀lɛɛ̀.
7 A̋ tã́a pɔ́ a ȁ dȉlɛ Dii kpɛ́u, gu pɔ́ Dii ò Davidiɛ ń
aà nɛ́ Salomɔɔo a tɔ́ aɔ kuwà gɔɔpii, asa Isaili wɛ̋́lɛɔ
guu píi Yelusalɛũ ɔ̃ a sɛ̀. 8 A mɛ̀ tó Isailiɔ yã́ pɔ́ á
dȉlɛnɛ́ɔ kũa píi, aalɛ a ɔtondɔki̋i gwa, mɛ́ aa zɛ̀ ń a
ikoyãɔ ń yã'onɛ pɔ́ a zɔ̀blena Mɔizi kpàmáo píi, á ń
bɔlɛ bùsu pɔ́ á kpà ń deziɔwauo.‡ 9 N beeo Manase
Yelusalɛũdeɔ sȁsã ń Yudaɔ píi, ɔ̃ aa yãvãikɛ̀ dɛ bui
pɔ́ Dii ń kaalɛ ń deziɔnɛɔla.

10 Dii yã'ò Manaseɛ ń aà gbɛ̋́ɔ, kási aai swã́sɛio.
11 Ɔ Dii mɔ̀ ń Asiliɔ kía zi̋gɔ̃ dɔaanaɔ, aa aà kȕ
wà bakàɛ̀ a níu wà mɔgotɛ̃ gala kpàɛ̀, ɔ̃ wà tàaànɔ
Babɛli. 12 Aà yooyeapi guu à awakpà Dii a Luaɛ, à
azi̋a bùsa a deziɔ Luapiɛ maamaa. 13 Kɛ́ à wabikɛ̀
Diiwa, ɔ̃ Dii si̋aànɔ, à aà awa si̋ à ɛ̀a aà kpà kpalau
Yelusalɛũ. Manase dɔ̏ sa kɛ́ Dii á Luaɛ.

14 Bee gbɛa à Davidi wɛ̋́lɛ bi̋́i pɔ́ wa bò bi̋́izi kɛ̀kɛ
za Giɔ̃ nibɔna pɔ́ kú guzulɛu bɛ'aɛ oi e à gɛ̀ pɛ̀ò Kpɔ̀
Bɔlɛwa. A bi̋́ipi bò li̋a Ofɛli si̋si̋i, mɛ́ a lɛsi̋ dɛ a káaua.
Ɔ à zi̋gɔ̃ dɔaanaɔ dȉlɛdilɛ Yuda bùsu wɛ̋́lɛ bi̋́ideɔ guu
píi. 15 A dii zȉloɔ ń tã́a pɔ́ a pi̋o bɔ̀lɛ Dii kpɛ́u, à sa'oki̋i
pɔ́ a bò Dii kpɛ́ si̋si̋wa ń wɛ̋́lɛ ɛuoɔ gbòo a kɔ̀lɛ bi̋́i kpɛ.

---

† **33:4** 2Sam 7.13 ‡ **33:8** 1Kia 9.3-5

16 Â Dii gbagbakĩi kɛ̀kɛ, ɔ̃ à sa'ò̀wà ń lɛ́gbã ĩabobɔɔ
ń sáaukpasaɔ. A ò Yudaɔnɛ aa zɔble Dii Isailiɔ Luaɛ.
17 Gbɛ̃́ɔ gĩ lɛ́ sa'o gulɛsĩɔwa, ãma Dii ń Lua aalɛ owà.
18 Manase yã́ kĩniɔ ń wabi pɔ́ a kɛ̀ a Luawao ń yã́
pɔ́ gu'enaɔ ò̀ɛ̀ ń Dii Isailiɔ Lua tɔ́ɔɔ aa ku Isaili kíaɔ
ladau. 19 Wabi pɔ́ a kɛ̀ ń lá Dii sĩaàǹɔo ku gu'enaɔ
taalau sãnu ń duuna pɔ́ a kɛ̀ à bɔ̀ Dii kpɛ e àɔ gɛ́ azĩa
busaio. Gu pɔ́ à gulɛsĩɔ bòuɔ ku lápi guu lɔ ń gu pɔ́
à Asetaati lí ń tã́a pãleɔ pɛ̀lɛpɛlɛuɔ. 20 Kɛ́ à gà, wà aà
vĩ̀ a bɛ, ɔ̃ aà nɛ́ Amɔ zɔ̃̀lɛ aà gbɛu.

Yudaɔ kĩ Amɔ
(2Kia 21.19-26)

21 Amɔ wɛ̃̀ bao ń plaode guu ɔ̃ à kpalablè, à zɔ̃̀lɛ
báawa Yelusalɛũ wɛ̃̀ plaɛ. 22 Â yã́ pɔ́ Dii yeio kɛ̀ lá a
mae Manase kɛ̀waɛ. Â sa'ò tã́a pɔ́ a mae pĩpiɔwa
píi, à zɔblènɛ́. 23 Kási i azĩa busa Diiɛ lá a mae
kɛ̀wao, a tò a tàaeɔ dɛ̀dɛ. 24 Ɔ aà ĩwaɔ lɛkpàaĩaàzi
aa aà dɛ̀ a bɛ. 25 Ɔ Yudaɔ gbɛ̃́ pɔ́ lɛkpàaĩaàzipiɔ dɛ̀dɛ
píi, aa Amɔpi nɛ́ Yosia kpà kía ũ aà gbɛu.

34

Yudaɔ kĩ Yosia
(2Kia 22.1-20, 23.4-20)

1 Yosia wɛ̃̀ swaaɔ̃de guu ɔ̃ à kpalablè, à zɔ̃̀lɛ
báawa* Yelusalɛũ wɛ̃̀ baakwi ń mɛ̀ndooɛ. 2 A yã́ pɔ́
Dii yei kɛ̀ à a dezi Davidi ɔlɛsɛ̀ píi, i pãalɛ ɔplaai ge
zɛɛio.
3 Aà kpalablea wɛ̃̀ swaaɔ̃de guu, gɔɔ pɔ́ a dɛ
ɛ̀waasona ũ ɔ̃ à nà a dezi Davidi Lua kĩi wɛɛlɛawa.
A wɛ̃̀ kuɛplade guu ɔ̃ à nà gbãbɔa Yelusalɛũɛwa ń

---

* **34:1** Zel 3.6

Yuda bùsuo píi. A̋ gulɛsı̋ pɔ́ wa bòɔ dàaı̋, à Asetaati
lipɛlɛɔ zɔ̏zɔ̃, à tã́a pɔ́ wa ɑ̃̀ɔ ń pɔ́ pɔ́ wa kàsaɔ sɛ̀lɛ.
4 Wà Baali gbagbaki̋iɔ gbòo aà wáa, ɔ̃ a tò wà
tulaletikatɛaki̋i pɔ́ kú gbagbaki̋ipiɔ musu zɔ̏zɔ̃. A̋
Asetaati lipɛlɛɔ ń tã́a pɔ́ wa ɑ̃̀ɔ ń pɔ́ pɔ́ wa kàsaɔ
wı̋wi, ɔ̃ à a tibò a fɑ̃̀fɑ̃ tã́apiɔ gbàgbanaɔ miaɔwa.
5 A̋ tã́apiɔ sa'onaɔ wáɔ kpàsa ń sa'oki̋iɔwa.† Màa
à gbɑ̃bɔ̀ Yelusalɛũ ń Yuda bùsuoɛ. 6-7 A̋ sa'oki̋iɔ ń
Asetaati lipɛlɛɔ gbòo Manase buiɔ wɛ̃́lɛɔ guu ń Ɛflaiũ
buiɔ pɔ́ɔ ń Simɛɔ buiɔ pɔ́ɔ e à gɛ̀ pɛ̀ Nɛfatali buiɔ
pɔ́ɔ ń a bɛzia pɔ́ liaiɔwa. A̋ tã́aɔ gbɛ̃̏gbɛ̃ à a tibò, à
tulaletikatɛaki̋iɔ gbòo Isaili bùsu gupiiu, ɔ̃ à ɛ̀a tà
Yelusalɛũ.

8 Aà kpalablea wɛ̃̀ bao plasaide guu, gɔɔ pɔ́ àlɛ
gbɑ̃bɔ Yelusalɛũɛ ń Yuda bùsuo, à Asalia nɛ́ Safana
ń wɛ̃́lɛ kí Maaseao ń kpàwakɛna Yoa, Yoaaza nɛ́o
gbàɛ Dii a Lua kpɛ́ kɛkɛi. 9-10 Ɔa pɔ́ wà mɔ̀ò Lua
ua, Levii bui bı̋ibɔlɛdɔ̃anaɔ sı̋ ɔ̃ aa gɛ̀ò sa'onkia
Ilikia ki̋i, ɔ̃ ampii aa gɛ̀ nà gbɛ̃́ pɔ́ wà ń dílɛ Dii
kpɛ́ zı̋ gbɛ̃zɔ̃ɔ ũɔnɛ ń ɔzı̋. Manase buiɔ ń Ɛflaiũ buiɔ
ń Isaili kɔ̃naɔ píi ń Yudaɔ píi ń Bɛ̃yɑ̃mɛɛ buiɔ ń
Yelusalɛũdeɔ mɛ́ ɔ̃api kpà. Ɔ Dii kpɛ́ zı̋ gbɛ̃zɔ̃ɔpiɔ
fi̋abòò zı̋kɛnaɔnɛ wà Dii kpɛ́ kɛkɛ wà a gbɑ̃a kɑ̃́fi̋.
11 Aa ɔ̃a kpà kpɛbonaɔwa wà gbɛ̀ ɑ̃aɔ luò. Aa
kpà li'ɑ̃naɔwa lɔ wà kpɛɛlɛ líɔ ń zaɔ luò, wi kpɛ́
pɔ́ Yuda kíaɔ tò we yàaaɔ kɛkɛò. 12 Gbɛ̃́piɔ zı̋kɛ̀ ń
náaio. Gbɛ̃́ pɔ́ wà ń dílɛ aa wɛtɛ̀ zı̋pizìɔn kɛ: Levii
nɛ́ Mɛlali buiɔ Yaata ń Obadiao ń Levii nɛ́ Kɛata
buiɔ Zakali ń Mɛsulaũo. Levii buiɔ pɔ́'ɔbɔnaɔ lɛa
dɔ̃ ḿpiiɛ. 13 Aamɛ aa asosɛnaɔ gbɛ̃zɔ̃ɔɔ ũ, aa wɛtɛ̀tɛ

† **34:5** 1Kia 13.2

zi̋kɛnaɔzi zɛ́zɛ. Levii buieɔ mɛ́ tɔdɔdɔnaɔ ń lakɛ̃naɔ ń bi̋ibɔlɛdɔ̃anaɔ ũ.

Yosia bɔa ikoyã láwa (2Kia 22.8-23.3)

14 Gɔɔ pɔ́ wàlɛ bɔ Dii kpɛ́u ń ɔ̃a pɔ́ wà gɛ̃̀uo,
sa'onkia Ilikia bɔ̀ ikoyã pɔ́ Dii ò Mɔiziɛ taalawa. 15 Ɔ
Ilikia ò lakɛ̃na Safanaɛ a ikoyã lá è Dii kpɛ́u, ɔ̃ a
kpàwà. 16 Safana gɛ̀ò kí ki̋i, à yã́ dàu a si̋uɛ̀ à mɛ̀:
N i̋waɔ lɛ́ zi̋ pɔ́ ń nànɛ́ ń ɔzi̋pi kɛ píi. 17 Aa ɔ̃a pɔ́ kú
Dii kpɛ́u nà zi̋kɛnaɔ gbɛ̃zɔ̃ɔɔnɛ ń ɔzi̋ ń zi̋pikɛnaɔ. 18 Ɔ
à ɛ̀a ò̀ɛ̀ sa'onkia Ilikia lá kpàwa, ɔ̃ à a kyokɛ̀ kíɛ.

19 Kɛ́ kí ikoyã lápi yãmà, à a ulada ga kɛ̃̀. 20 Ɔ a ò
sa'ona Ilikiaɛ ń Safana nɛ́ Aikaũo ń Mika nɛ́ Abedɔ̃o
ń lakɛ̃na Safanao ń a i̋wa Asaiao à mɛ̀: 21 A gɛ Dii
laimɛɛ ń Isaili kɔ̃naɔ ń Yudaɔ taala pɔ́ wa bɔwàɛ
bee yã́ musu. Dii pɔkũmabɔ̀bɔwá à kɛ̀ zài, asa wá
deziɔ Dii yã́ kũao, aai yã́ pɔ́ kú taalaɛ bee guu ma
aa zi̋kɛ̀wào. 22 Ɔ sa'ona Ilikia ń gbɛ̃́ pɔ́ kí ń zi̋ sãnuɔ
gɛ̀ yã'ò nɔɛ ãnabi Uledaɛ. Nɔɛpi ku Yelusalɛũ fã́ani
plaade guuɛ, aà zã́ tɔ́n Saluũ, Tikeva nɛ́, Halasa
tɔũnaɛ. Gɔ̃ɛpiá Dii kpɛ́ pɔkasaɔ ù̀lɛnaɛ.

23 Dii Isailiɔ Lua yã'ò nɔɛpiɛ à mɛ̀: A gɛ o gbɛ̃́ pɔ́ á
zi̋aɛ, 24 ma Dii ma mɛ̀, má yã́yia guɛ beewa ń gbɛ̃́
pɔ́ kú a guuɔ, láai yã́ pɔ́ kú taala pɔ́ wà a kyokɛ̀
Yudaɔ kíaɛupiɔ píi. 25 Má pɔkũmabɔbɔ guɛ beewa,
ma pɔkũmapi a kpálɛo, asa aa pãkpàmazi aa gɛ̀
sa'ò dii pãleɔwa, aa ma pɔ fɛ̀lɛmɛɛ tã́a pɔ́ aa kɛ̀piɔ
yã́ musuɛ. 26 A gɛ o Yudaɔ kía pɔ́ á zi̋ ma laiɛ, yã́ pɔ́
a màpi musu, ma Dii Isailiɔ Lua ma mɛ̀, 27 yã́ pɔ́ má
ò guɛ bee ń gbɛ̃́ pɔ́ kú a guuɔ musu, lá à swãsɛ̀i à a

ulada ga kɛ̃̀ à ɔ́ɔlɔ̀, má mà. Ma Dii mámɛ má ò. 28 Má
tó aà ã́nuatoɛ, wi aà vĩ̀ niɛ guu. Aà wɛ́ a si yã́ pɔ́ má
yía guɛ bee ń gbɛ̃́ pɔ́ kú a guuɔwalɛo. Ɔ zĩ̀napiɔ ɛ̀a
tà kíwa ń yã́pio.

29 Kí Yelusalɛũ gbɛ̃zɔ̃ɔ ń Yudaɔ sĩ̀si, ɔ̃ aa kã̀aaaàzi
píi. 30 A gɛ̀ńnɔ Dii ua ń sa'onaɔ ń Levii buiɔ ń
Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔ píi, nɛ́fɛ̃nɛn gbɛ̃zɔ̃ɔ, ɔ̃ a tò wà
Dii bàakuańnɔ taala pɔ́ wa è aà kpɛ́u kyokɛ̀ píi ń
wáa. 31 Kí zɛa a mɔ̀pɛlɛ saɛ, ɔ̃ à ɛ̀a zɛ̀ ń Dii bàakuańnɔ
yãdilɛaɔ. A mɛ̀ á tɛ́ Diizi, iɔ aà yãdilɛaɔ ń aà yãdanɛo
kũa, iɔ aà ɔtondɔkĩ̀i gwa ń nɔ̀sɛmɛndoo ń a pɔeão
píi, iɔ Dii bàakuańnɔ yã́ pɔ́ kú lápi guu ma. 32 Ɔ a tò
Yelusalɛũdeɔ ń Bɛ̃yãmɛɛ buiɔ fɛ̀lɛ zɛ̀ ḿpii, ɔ̃ aa zɛ̀ ń
ń deziɔ Lua bàakuańnɔ yã́o.

33 Yosia tã́aɔ nàaa Isaili bùsu gupiiu a kɔ̀lɛ, a tò
gbɛ̃́ pɔ́ kú Isaili bùsuuɔ zɔblè Dii ń Luaɛ ḿpii. Yosia
gɔɔ aa tɛ Dii ń deziɔ Luazi, aai pãalɛɛ̀o.

35

Yosia Gɛ̃amusu dikpɛkɛa
(2Kia 23.21-23)

1 Yosia Gɛ̃amusu dikpɛkɛ̀ Diiɛ Yelusalɛũ, ɔ̃ wà
Gɛ̃amusu sa'obɔɔ kòlokpakpa mɔ sɛ̃́ia gɔɔ gɛ̃o
mɛ̀ndosaidezĩ̀. 2 A sa'onaɔ dàzĩ̀u, à ń gba sɔ̃ Dii kpɛ́
zĩ̀ pɔ́ aa kɛ yã́ musu. 3 A ò Levii bui pɔ́ wà ń kpá
Diiwa, aaĩ̀ yãdada Isailiɔnɛɔnɛ: A Lua kpagolo dilɛ
kpɛ́ pɔ́ Isailiɔ kí Davidi nɛ́ Salomɔɔ dɔ̀u, ásu da á gã̀u
lɔo. Ali zɔble Dii á Luaɛ ń a gbɛ̃́ Isailiɔ. 4 A baade
sɔukɛ gã ń gão á deziɔ uawa, lá Isailiɔ kí Davidi ń
aà nɛ́ Salomɔɔ dàlauwa. 5 Aɔ sĩ̀a Dii ua, á gbɛ̃eɔ iɔ
kú ń á gbɛ̃́ Isailiɔ gã ń gão, 6 í ń Gɛ̃amusu sa'obɔɔ

kòlokpakpanɛ́. A gbãbɔ ázi̋aɛ, i̋ sãpiɔ kɛkɛ á gbɛ̃́ɔnɛ,
kɛ́ aa e kɛ lá Dii dà Mɔiziɛ a ɔ̀wa.
7 Yosia azi̋a sãɔ ń a bleɔ kpà gbɛ̃́ pɔ́ kú weɔwa
Gɛ̃amusu sa'obɔɔ ũ ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ baakwi (30.000) ń
zuɔ ɔ̀aa gɛ̃o (3.000). 8 Aà i̋waɔ gbɛ̃́ɔ gbà pɔ́ ń sa'onaɔ
ń Levii buiɔ sɔ̃. Lua ua dɔaanaɔ Ilikia ń Zakalio
ń Yeiɛlio sa'onaɔ gbà Gɛ̃amusu sa'obɔɔ ɔ̀aa kuɛ'aaɔ̃
(2.600) ń zuɔ ɔ̀aa do ń basɔoo (300). 9 Kɔnania ń
Semaiao ń a dãuna Nɛtanɛlio ń Asabiao ń Yeiɛlio
ń Yozabao mɛ́ Levii bui kíaɔ ũ. Aa Levii buiɔ gbà
Gɛ̃amusu sa'obɔɔ ɔ̀aasɔsɔo lɛɛ sɔo (5.000) ń zuɔ ɔ̀aa
pla ń basɔoo (500).
10 Ɔ wà Lua gbagbazi̋ sɔukɛ̀, sa'onaɔ si̋a ń zɛki̋i,
mɛ́ Levii bui ki̋niɔ ku we gã ń gão lá kí di̋lɛwa. 11 Aa
Gɛ̃amusu sa'obɔɔ kòlokpakpa, ɔ̃ sa'onaɔ a au si̋ wa
lɛ̀ sa'oki̋iwa. Levii bui pɔ́piɔ báa bò, 12 ɔ̃ aa pɔ́ pɔ́ wi̋
a pɔ́ kàtɛu à tɛ́kũ bɔ̀ adoa, aa kpà ń gbɛ̃́ Isailiɔwa gã
ń gão aa sɔ̃ò Diizi, lá a ku Mɔizi taalauwa. Màaɛ lɔ
ń zuɔ. 13 Levii buiɔ Gɛ̃amusu sa'obɔɔ kpàtɛa lá wa
di̋lɛwa,* ɔ̃ aa zùnɔɔ kà taɔ ń ooɔ ń dàaɔ guu, aa a
fùukɛ̀, ɔ̃ aa gɛ̀ò gbɛ̃́ɔnɛ kpakpa. 14 Bee gbɛa ɔ̃ aa ńzi̋a
pɔ́ kɛ̀kɛ ń sa'onaɔ, asa Aalona bui sa'onapiɔ lɛ́ sa pɔ́
wi̋ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũɔ ń sa pɔ́ wi̋ a pɔ́ nísi tɛ́kũɔ o e
gu gɛ̀ si̋òɛ. 15 Asafa bui lɛ̀sinaɔ kú ń zɛki̋i lá Davidi
di̋lɛwa, Asafa buiɔ ń Emani buiɔ ń kí gu'ena Yedutu
buiɔ. Bi̋́ibɔlɛdɔ̃ana pɔ́ kú bɔlɛ ń bɔlɛo aai go ń tíao,
an gbɛ̃́ Levii buiɔ mɛ́ ń pɔ́ kɛ̀kɛnɛ́.
16 Zi̋beezi̋ wà Dii gbàgba a zɛ́wa, wà Gɛ̃amusu
dikpɛkɛ̀, mɛ́ wà sa pɔ́ wi̋ a pɔ́ kátɛu à tɛ́kũ ò aà
gbagbaki̋iwa, lá kí Yosia di̋lɛwa. 17 Gɔɔ bee Isaili
pɔ́ kú weɔ Gɛ̃amusu dikpɛkɛ̀, ɔ̃ aa Kàaso dikpɛkɛ̀

* **35:13** Bɔa 12.8

gɔɔ sopla.† 18 Za ãnabi Samuɛli gɔɔ wi Gɛ̃amusu
dikpɛpi kɛ à kà màao. Isailiɔ kíae i dikpɛpi kɛ
lá Yosia kɛ̀wao. Sa'onaɔ ku we ń Levii buiɔ ń
Yudaɔ píi ń Isaili pɔ́ kú weɔ ń Yelusalɛũdeɔ. 19 Wà
Gɛ̃amusu dikpɛpi kɛ̀ kí Yosia kpalablea wɛ̃̀ bao
plasaide guuɛ.

Yosia gaa
(2Kia 23.28-30)

20 Yosia Lua kpɛ́ yã́kɛkɛa gbɛa píi Egipiɔ kí Nɛko lɛ́
gɛ́ zĩ̀kai Kaakemi, Uflata saɛ, ɔ̃ Yosia bɔ̀ gɛ̀wà ń zĩ̀o.
21 Nɛko gbɛ̃́ɔ zĩ̀wà à mɛ̀: Yudaɔ kía, bɔ́mɛ wá daaai?
I kɛ ḿmɛ ɔ̃ málɛ mɔ́ zĩ̀kainnɔ gbão, ma ibɛɛɔnɛ. Lua
mɛ̀ mà kɛ kpakpa. Lá a kumanɔ, ńsu kpaɛ̀o, kɛ́ asu
n dɛo yã́i. 22 Kási Yosia i mikɛ̃wào, i yã́ pɔ́ Lua dà
Nɛkoɛ a ò̀ɛ mao, ɔ̃ à azĩ̀a lĩ̀lɛ, à gɛ̀wà ń zĩ̀o Mɛgido
gusalalau. 23 Kɛ́ kàzunaɔ kí Yosia pà, ɔ̃ a ò a ĩ̀waɔnɛ:
A̋ ma sɛ tamanɔ, wà ma wiwiɛ we. 24 Ɔ aà ĩ̀wapiɔ
aà bɔ̀ a sɔ̃́go guu wà aà dà a sɔ̃́go plaade guu wà
tàò Yelusalɛũ. A̋ gà, ɔ̃ wà aà mia kpàkɔ̃i ń aà deziɔ.
Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔ aà gɛ ɔ́ɔlɔ̀ ḿpii.

25 Ɔ Zelemii wɛ̃nalɛ dà ń Yosiao. E gbã gɔ̃ɛ ń nɔɛo
lɛ̀sinaɔ ì lɛpi si Yosia yã́ musuɛ, tó aalɛ wɛ̃nalɛ sí. Ɔ
wɛ̃nalɛsia gɔ̃̀ fɛlɛkaa ũ Isaili bùsuu, lɛpiɔ ku wɛ̃nalɛ
taalau.

26-27 Yosia yã́ kĩ̀ni pɔ́ a kɛ̀ za a daalɛawa e a
midɛawa ku Isaili kíaɔ ń Yuda kíaɔ ladau ń gbɛ̃kɛ
pɔ́ a kɛ̀ Diiɛ à zĩ̀kɛ̀ yã́ pɔ́ kú aà ikoyã láuwao.

† **35:17** Bɔa 12.1-20

36

Yudaɔ kí Yoaaza
(2Kia 23.31-34)

1 Ɔ Yudaɔ Yosia nɛ́ Yoaaza kpà kía ũ aà gbɛu
Yelusalɛũ. 2 Yoaaza wɛ̃̀ bao ń àaɔ̃de guu ɔ̃ à kpal-
ablèu, à zɔ̃̀lɛ báawa Yelusalɛũ mɔ àaɔ̃ɛ. 3 Ɔ Egipiɔ kí
Nɛko aà bɔ̀ kpalau Yelusalɛũ, ɔ̃ à mɛ̀ Yuda bùsudeɔ
falubɔɛ ã́nusu tɔnu àaɔ̃ ń kĩ̀nio ń vuao kiloo bla
sɔosai. 4 A Yoaaza vĩ̀i Ɛliakiũ kpà Yelusalɛũdeɔ ń
Yudaɔ kía ũ, ɔ̃ à aà tɔ́ lĩ̀lɛɛ̀ Yoakiũ. Ɔ à Ɛliakiũ dãuna
Yoaaza kũ̀ tàò Egipi.*

Yudaɔ kí Yoakiũ
(2Kia 23.36-24.7)

5 Yoakiũ wɛ̃̀ baasɔode guu ɔ̃ à kpalablèu, à zɔ̃̀lɛ
báawa† Yelusalɛũ wɛ̃̀ kuɛdoɛ. A yã́ pɔ́ Dii a Lua yeio
kɛ̀. 6 Babɛli kí Nɛbukanɛza mɔ̀ lɛ̀lɛwà, à mɔgotɛ̃ gala
kpàɛ̀ à taaànɔ Babɛli. 7 Nɛbukanɛza Dii kpɛ́ pɔeɔ sɛ̀lɛ
tàò, a kàlɛ a bɛ Babɛli.‡ 8 Yoakiũ yã́ kĩ̀niɔ ku Isaili
kíaɔ ń Yuda kíaɔ ladau ń yãbɛ̃ɛ pɔ́ a kɛ̀ɔ ń vãi pɔ́ wa
èwàɔ. Ɔ aà nɛ́ Yɛkɔnia zɔ̃̀lɛ aà gbɛu.

Yudaɔ kí Yɛkɔnia ń kí Zedekiao
(2Kia 24.8-20, Zel 52.1-2)

9 Yɛkɔnia wɛ̃̀ bao plasaide guu ɔ̃ à kpalablèu, à
zɔ̃̀lɛ báawa Yelusalɛũ mɔ àaɔ̃ ń gɔɔ kwioɛ. A yã́ pɔ́
Dii yeio kɛ̀. 10 Kɛ́ ĭ bɔ̀ ɛu, kí Nɛbukanɛza gbɛ̃́ɔ zĩ̀, ɔ̃
wà aà kũ̀ sùò Babɛli ń Dii kpɛ́ pɔ́ ɔdeɔ. A aà desɛ̃
Zedekia kpà Yelusalɛũdeɔ ń Yudaɔ kía ũ.

11 Zedekia wɛ̃̀ bao ń mɛ̀ndoode guu ɔ̃ à kpal-
ablèu, à zɔ̃̀lɛ báawa Yelusalɛũ wɛ̃̀ kuɛdoɛ. 12 A yã́

---
* **36:4** Zel 22.11-12 † **36:5** Zel 26.1-6 ‡ **36:7** Dan 1.1-2

pɔ́ Dii a Lua yeio kɛ̀, i azi̋a busa ãnabi Zelemii pɔ́
Dii yã'ɔ̀ɛɛo. 13 Kí Nɛbukanɛza tò à lɛgbɛ̃̀ɛ à mɛ̀ á sì̋ ń
Luao a bɔ aà kpɛo, ɔ̃ à bɔ̀ aà kpɛ. Aà swã́ gbãakṹ̀, à
gì̋ ɛa sui Dii Isailiɔ Luawa fi̋afi̋a. 14 Ɔ sa'on dɔaanaɔ
ń gbɛ̃́ɔ dɔaanaɔ bɔ̀ Dii yã́ kpɛ sɔ̃, aa zɛ̀ ń yãbɛ̃ɛ pɔ́
buipãleɔ kɛ̀ɔ, aa kpɛ́ pɔ́ Dii dì̋lɛ a pɔ́ ũ gbãlɛ̀.

Yelusalɛũ dúuzɔ̃a
(2Kia 25.1-21, Zel 39.1-10, 52.3-11)

15 Dii an deziɔ Lua ì̋ɔ ãnabiɔ zi̋má mɔ̀ɔmɔɔ, asa
à a gbɛ̃́ɔ wɛ̃nagwà ń a kpɛ́o, 16 ɔ̃ aa Lua zi̋napiɔ kɛ̀
pɔ́ɔpɔɔ, aa sakà Luapi yã́u. Aa aà ãnabipiɔ àlafiikɛ̀
e aà pɔ gɛ̀ pàńzi, a weea vi̋o. 17 Ɔ à Babiloniɔ
kía gbàɛmá, à gɛ̀ lɛ̀lɛmá. Kíapi ń ɛ̀waasoɔ dɛ̀dɛ ń
fɛ̃ndao Dii ua. Dii i ɛ̀waasoɔ ń wɛ́ndiaɔ wɛ̃nagwao
ge maezɔ̃ɔɔ ge gbɛ̃ ziɔ, à ń náɛ̀ a ɔzi̋ɛ. 18 Ɔ à Dii kpɛ́
pɔ́ɔ sɛ̀lɛ tàò Babɛli píi, a zɔ̃ɔ ń a nɛ́nao, ń Dii kpɛ́
àizɛɛɔ ń kí ń a ì̋waɔ àizɛɛɔ píi. 19 Ɔ aa tɛsɔ̃̀ Lua kpɛ́wa,
aa Yelusalɛũ bi̋i gbòo. Aa tɛsɔ̃̀ a ua maaɔwa, aa pɔ́
bɛɛɛdeɔ ɔ̃̀ɔkpà píi.
20 Kíapi gbɛ̃́ pɔ́ gɔ̃̀ bɛ̃́ɛ, wi ń dɛdɛ ń fɛ̃ndaooɔ
kṹ̀kũ zɔɔ ũ api ń a nɛ́ɔ, à tàńnɔ Babɛli e Pɛɛsiɔ gɛ̀
kpalablɛ̀ò. 21 Isaili bùsu ì̋ampaki̋i è sa. Kɛ́ à gɔ̃̀
da gii, a ì̋ampaa e wɛ̃̀ bàaɔ̃kwi gɛ̀ pàò, lá Dii dà
Zelemiiɛ a ɔ̀wa.§

Kilusi Isailiɔ gbaɛa
(Ɛza 1.1-4)

22 Pɛɛsiɔ kí Kilusi kpalablea wɛ̃̀ sɛ̃́ia guu ɔ̃ Dii
tɛkpàaàgu, kɛ́ yã́ pɔ́ a dà Zelemiiɛ a ò e kɛ yã́i.* Ɔ

§ **36:21** Zel 25.11 * **36:22** Zel 29.10

Kilusi kpàwakɛ̀ a bùsu gupiiu, ɔ̃ à gbàsa kɛ̃̀ láu à
mɛ̀: 23 Yá̰ pɔ́ ma Pɛɛsiɔ kí Kilusi má òn kɛ: Dii Lua
Musude tò dṹnia kpala píi gɔ̃̀ ma pɔ́ ũ, ɔ̃ a dl̀ɛmɛɛ
mà kpɛdɔɛ Yelusalɛũ, Yuda bùsuu.† A̰ gbɛ̃́ pɔ́ á dɛ aà
gbɛ̃́ ũɔ, à fɛlɛ à á taanankɛ we, Dii á Lua iɔ kúánɔ.

† **36:23** Isa 44.28

Bibeli Luayǎ̃taalá́
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayǎ̃taala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.
If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
 You must give Attribution to the work.
 You do not sell this work for a profit.
 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
 You include the above copyright and source information.
 You do not sell this work for a profit.
 You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

lxx

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9